

MARTS/APRĪLIS 2015
Nr. 3/4 (237/238)

LOGS

LATVIJAS PAŠVALDĪBU SAVIENĪBAS IZDEVUMS

Pirms 25 gadiem "Daugavas" stadiona tribīnēs 8003 pilsētu un pagastu deputāti nobalsoja par Latvijas neatkarības atjaunošanu. Atmiņu raibo musturdeķi lasiet žurnāla 37.-70. lpp.

KĀDAI JĀBŪT PAŠVALDĪBU FINANŠU IZLĪDZINĀŠANAI?

1994. gadā tika izveidots pašvaldību finanšu izlīdzināšanas modelis, kas attēloja tālaika priekšstatus par pašvaldību, kā arī par valsts un pašvaldību finansiālo pienākumu attiecībām. Sākotnējā iecere balstījās uz vairākiem principiem:

- pārdalīta tiek daļa no pašvaldībām piekritošajiem nodokļiem, ko viegli tehniski sasaistīt ar pašvaldības teritoriju, kurā tiek sniegti pašvaldības pakalpojumi;
- lai stimulētu pašvaldības ieinteresētību savu iedzīvotāju dzīves uzlabošanā, lielākā daļa “savu ienākumu” (ko nopelnījuši teritorijas iedzīvotāji) jāatstāj pašvaldības rīcībā, tāpēc izlīdzināšana veicama galvenokārt no valsts vispārējās dotācijas;
- būtiskai daļai no investīciju līdzekļiem jābūt pašvaldības brīvi izmantojamiem, nekādam mērķim neiezīmētiem līdzekļiem, kas nodrošinātu pašvaldības patstāvību savai teritorijai specifisku mērķu sasniegšanā.

Lai veicinātu vietējās infrastruktūras attīstību arī ārpus republikas pilsētām, tika veikts dalījums pašvaldību grupās, nosakot atšķirīgus finanšu nepieciešamības līmeņus. Dažādu kārtējo izdevumu segšanai valdība vispirms atteicās no būtiskas līdzdalības izlīdzināšanā, pārliedot visu smagumu uz “bagātāko” pašvaldību pleciem. Sākotnējā likumā pieņemtās iemaksas fondā bija 62,7 milj. latu (valsts daļa) un 9,6 milj. latu (pašvaldību daļa). No centralizētās plānveida ekonomikas mantoto aizspriedumu dēļ valsts saglabāja savā atbildībā investīciju politiku; no izlīdzināšanas rezultātā palikušajiem līdzekļiem segt attīstības izdevumus praktiski nebija iespējams.

Dažu gadu laikā valdības pārgāja uz pašvaldību finansēšanu pēc pārpalikuma principa un būtiski samazināja uz objektīviem kritērijiem balstīto pašvaldību finanšu daļu. Rezultātā 1998. gadā pieņemtais likums bija jau daudz sliktāks par sākotnējo ieceri. Turklāt ministrijas pastāvīgi centās likumā noteikt tādu funkciju finansēšanu no izlīdzināšanas, kam pēc jēgas ar izlīdzināšanu nebija nekāda sakara. Izlīdzināšanu sāka arvien vairāk izmantot pašvaldību savstarpējai sarīdīšanai, sākotnēji cenšoties novirzīt dusmas uz rajonu pašvaldībām.

No izlīdzināšanas vēstures izriet galvenais secinājums, ka ilglaicīgai lietošanai domātu sistēmu nevajag deformēt īslaicīgu problēmu novēršanai. No kļūdām izlīdzināšanā izriet sekas, kas gadu desmitiem ietekmē dzīvi visu pašvaldību teritorijās. Vēlams arī ievērot Eiropas tautu kopējo pieredzi, kas ietverta Eiropas Vietējo pašvaldību hartā formulētajos finanšu autonomijas principos.

Pašlaik diskusijai nodotajā Finanšu ministrijas priekšlikumā tiek piedāvātas vairākas politiskas izšķiršanās, no kurām dažas būtiski ietekmēs teritoriju attīstības iespējas:

- saglabāt pašvaldības iedzīvotāju nopelnītā lielāko daļu pašvaldības teritorijā vai atdot to kopējā katlā pārdalei?
- nodrošināt teritorijās ar zemākiem ienākumiem noteiktu minimumu vai samazināt atbalstu proporcionāli pašu ieņēmumiem?
- cik lielā mērā palielināt solidarīti pārdalāmo pašvaldību ienākumu daļu ar mērķi atslogot valsts budžetu no vajadzības pēc dotācijas izlīdzināšanai?

Gan šie, gan citi pamatjautājumi būtu vieglāk risināmi, ja respektētu daudzos LPS kongresos izvirzīto prasību garantēt pašvaldībām noteiktu proporciju valsts un pašvaldību kopējos nodokļu ieņēmumos.

Andris Jaunsleinis,
LPS priekšsēdis

MARTS/APRĪLIS ŠAJĀ NUMURĀ

Ojāra Martinsona un arhīvu
foto

REDAKTORE

Gunta Klismeta
67326634, 29428303
fakss 67212241
gunta@lps.lv
skype: guntaklismeta

REDAKTORES VIETNIECE

Daina Oliņa
29130839
fakss 67212241
daina.olina@lps.lv
skype: dainolina

MŪSU ADRESE

Latvijas Pašvaldību savienība
Mazajā Pils ielā 1,
Rīgā, LV 1050

ISSN
1407-3560

Izdevējdarbības licence
Nr. 1740

Bez redakcijas atļaujas
pārpublicēt aizliegts

Publicētie raksti ne vienmēr
pauž LPS viedokli

Gunta Klismeta
redaktore

Daina Oliņa
redaktore vietniece

EIROPA LATVIJĀ	
ES REĢIONU KOMITEJAS BIROJA SĒDĒ RĪGĀ	2
LATVIJAS GARDUMI UZ EIROPAS PREZIDENTŪRAS GALDA	6
ATTĪSTĪBAS SADARBĪBA DOD IESPĒJU CILVĒKIEM DŽIVOT LABI	9

LATVIJA EIROPĀ	
EIROPAS GADA CILVĒKI BRISELĒ	12
NOTIKUMU HRONIKA	14

PAŠVALDĪBU SAVIENĪBĀ	
LPS SVARĪGĀKĀS NORISES ĪSUMĀ	17

APSVEICAM!	
SKATES "GADA LABĀKĀ BŪVE LATVIJĀ 2014" UZVARĒTĀJI	22
LABĀKĀS BŪVES UN BŪVNOZARES PROFESIONĀLI LATVIJĀ	23
DAŽĀDI	24

PROJEKTI	
"LIETPRATĪGA PĀRVALDĪBA UN VEIKTSPĒJAS UZLABOŠANA"	26
STIPRINĀT PAŠVALDĪBU ATTĪSTĪBAS PLĀNOŠANAS KAPACITĀTI	28

KAIMIŅOS	
LIETUVĀ MĒRUS IEVĒL TAUTA	30

IZPILDDIREKTORU ASOCIĀCIJĀ	
IZPILDDIREKTORI SPRIEŽ, KĀ PĀRVALDĪT ZEMI	32
PAVASARĪGAS NOSKAŅAS GARKALNĒ	33
SLOVĀKIJĀ LEMJ PAR LIELVĀRDI	36

VĒSTURE	
1990. GADA 21. APRĪLIS – DIENA, KAS ATVĒRA VĀRTUS NEATKARĪBAI	37
PAŠVALDĪBU LOMA NEATKARĪBAS ATGŪŠANĀ	42
VISLATVIJAS TAUTAS DEPUTĀTU SAPULCĒ	45
VIENAS PAAUDZES LAIKĀ MĒS ATDZĪVOSIMIES	46
BRUČAKMENĪŠI CEĻĀ UZ NEATKARĪBU	48
DROSME BŪT DROSMAI	52
PAŠVALDĪBAS DEPUTĀTS – PAMATS VALSTS VARAI	55
TAJĀS TRAUKSMAINAJĀS DEVIŅDESMITO GADU DIENĀS	58
ACULIECINIEKU ATMIŅAS	62

ZIŅAS	
LATVIJAS PILSĒTĀS UN NOVADOS	71

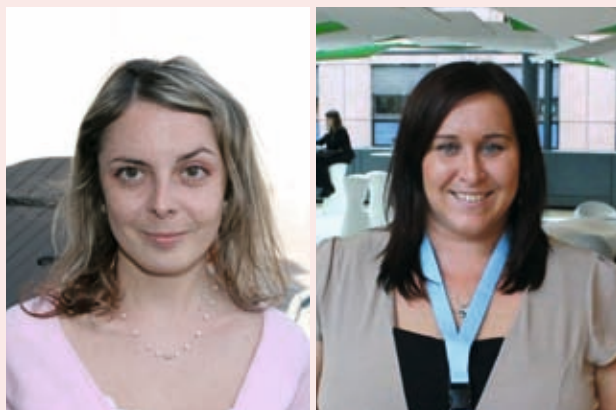
PROJEKTI	
TRADICIONĀLĀS VĒRTĪBAS UN JAUNAS PRASMES	74

ANEKDOTES	
ATPŪTAI, ATELPAI, SMAIDAM	76

Žurnālu iespējams abonēt, piezvanot pa tālruni **67 326 634**

ES REĢIONU KOMITEJAS BIROJA SĒDĒ RĪGĀ vērs uzmanību uz digitālās ekonomikas un investīciju nozīmi reģionu attīstībā

Agita Kaupuža,
LPS Pārstāvniecības Briselē vadītāja,
un
Maija Pētermane,
LPS padomniece sabiedrisko attiecību jautājumos

18. martā ar Latvijas Pašvaldību savienības un Latvijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē atbalstu Rīgā, Latvijas Nacionālajā bibliotēkā, tika aizvadīta Eiropas Savienības Reģionu komitejas (RK) Biroja ārkārtas sēde, kurā piedalījās 28 ES dalībvalstu vietējo un reģionālo pašvaldību delegāciju pārstāvji.

Reģionu komiteja ir politiska asambleja, kas vietējām un reģionālajām pašvaldībām dod iespēju paust savu viedokli Eiropas Savienības politikas un likumdošanas izstrādes procesā. Saskaņā ar ES pamatlīgumiem Komisijai, Parlamentam un ES Padomei jāapspriežas ar Reģionu komiteju par visiem jaunajiem tiesību aktu priekšlikumiem jomās, kas ietekmē reģionālo un vietējo līmeni. ES Reģionu komitejas galvenais uzdevums ir nodrošināt pašvaldību un reģionālo varas iestāžu interešu pārstāvību Eiropas Savienībā.

ES Reģionu komitejā darbojas 350 locekļi un viņu aizstājēji. Latvijas delegācijā Reģionu komitejā ir septiņi RK locekļi un septiņi to aizstājēji no dažādām Latvijas pilsētām un novadiem. Latvijas delegāciju pārstāv delegācijas vadītājs Ventspils novada domes deputāts un Latvijas Pašvaldību savienības priekš-

sēdis **Andris Jaunsleinis**, Kuldīgas novada domes priekšsēdētāja **Inga Bērziņa**, Jaunpils novada domes priekšsēdētāja **Ligita Gintere**, Mālpils novada domes priekšsēdētājs **Aleksandrs Lielmežs**, Jēkabpils pilsētas domes priekšsēdētājs **Leonīds Salcevičs**, Rīgas domes Drošības, kārtības un korupcijas novēršanas jautājumu komitejas priekšsēdētājs **Dainis Turlais** un Ventspils pilsētas domes priekšsēdētāja pirmais vietnieks infrastruktūras jautājumos **Jānis Vitolīņš**. Savukārt pastāvīgos locekļus aizvieto to septiņi aizstājēji – Liepājas pilsētas domes priekšsēdētāja vietnieks pilsētas attīstības un sadarbības jautājumos **Gunārs Ansiņš**, Valmieras pilsētas domes priekšsēdētājs **Jānis Baiks**, Auces novada domes priekšsēdētājs **Gints Kaminskis**, Viļakas novada domes priekšsēdētājs **Sergejs Maksimovs**, Rundāles novada domes priekšsēdētājs **Aivars Okmanis**, Rīgas domes Sociālo jautājumu komitejas priekšsēdētāja **Olga Veidiņa** un Pārgaujas novada domes priekšsēdētājs **Hardijs Vents**.

18. marta ES RK Biroja sēdē būtiska uzmanība tika veltīta digitālajiem jautājumiem, dalībniekiem diskutējot, kā investīcijas digitālajā ekonomikā un informācijas tehnoloģijās var veicināt reģionu attīstību.

Latvijas delegācijas vadītājs Reģionu komitejā Latvijas Pašvaldību savienības priekšsēdis **Andris Jaunsleinis** uzrunā sēdes dalībniekiem uzsvēra, ka Latvijas prioritāte ir patiesi digitālas Eiropas attīstīšana, lai panāktu izaugsmi jaunu darbavietu radīšanā un piedāvātu konkrētus ieguvumus patērētājiem.

“Lielākā daļa no mums, iespējams, vairs nespēj iedomāties savu ikdienu bez modernajām tehnoloģijām un ātrgaitas interneta. Taču mums kā vietējo un reģionālo pašvaldību pārstāvjiem noteikti nav noslēpums arī tas, ka ne visās pašvaldībās šīs ērtības var izmantot. Joprojām ātrgaitas internets bieži vien pieejams tikai lielajās pilsētās, savukārt daudzviet pierobežas un nabadzīgākajos reģionos tas ir nesamērīgi dārgs pakalpojums,” pauda A. Jaunsleinis, norādot, ka pieejamas digitālās tehnoloģijas ir viens no priekšnoteikumiem, lai cilvēki joprojām izvēlētos dzīvot, strādāt un mācīties lauku reģionos, ne tikai pilsētās.

Tāpat ātrgaitas interneta un citu IT risinājumu pieejamība ir būtiska, lai pašvaldības saviem iedzīvotājiem spētu nodrošināt e-pārvaldes pakalpojumus, kas sniedz gan iespējas efektīvāk izmantot pašvaldību resursus, gan arī nodrošina iedzīvotājiem pieejamākus pakalpojumus.

Ar lepnumu LPS vadītājs atzīmēja, ka Latvija ir pirmajā vietā Eiropas Savienībā pēc interneta pieslēgumiem ar ātrumu virs 100 megabitiem sekundē un pēdējos gados daudz panākusi e-pārvaldes attīstībā. Tā, piemēram, Baltijas valstu starpā darbojas elektroniski apstiprinātu dokumentu aprite. Taču vienoti nosacījumi vai visās valstīs atzīti uzticami sertifikācijas pakalpojumu sniedzēji ir mērķis, pie kura vēl jāstrādā. Tas ir Eiropas Savienības attīstības priekšnoteikums, jo tikai visas ES dalībvalstis kopā ir spēks, ja patiesi vēlamies ar mūsu uzņēmēju palīdzību izkļūt no ekonomikas un finanšu krīzes un nākotnē nodrošināt kvalitatīvākus pakalpojumus saviem iedzīvotājiem.

Vienotu standartu un tehniskās sadarbības nepieciešamību visā Eiropas Savienībā februāra beigās notikušajā Eiropas Komisijas organizētajā digitālajiem jautājumiem veltītajā forumā uzsvēris arī Eiropas Komisijas viceprezidents Andruss Ansips, kurš atbildīgs par vienoto digitālo tirgu. Viņš precīzi norādījis, ka tas mums nepieciešams, lai padarītu e-pakalpojumus savstarpēji savietojamus un pieejamus iedzīvotājiem un uzņēmējiem, kuri varētu savā darbā izmantot inovatīvākus e-risinājumus.

“Mēs nevaram uzskatīt IT sektoru kā atsevišķu, no mūsu pašvaldību ikdienas atdalītu jomu. Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas ir neatņemama katras jomas sastāvdaļa, kas pēdējos gados attīstījusies strauji, un tās attīstības ātrums arvien palielinās. Kaut gan arī

Latvijā vēl daudz kas darāms platjoslas infrastruktūras attīstībā un ātrgaitas interneta pieejamībā attālākās pašvaldībās, tomēr mūsu jau iegūtā pozitīvā pieredze ir vērtīga, un mēs – gan valsts, gan pašvaldību pārstāvji – esam gatavi sniegt savu ieguldījumu e-pārvaldes attīstībā visas Eiropas limenī,” debašu noslēgumā piebilda LPS priekšsēdis.

Pašvaldību lomu e-pārvaldes un digitālas Eiropas attīstībā uzsvēra arī Reģionu komitejas prezidents **Marku Markula**, norādot, ka vienotā digitālā tirgus izveide ir kā pamats, kas nepieciešams ikvienai jomai, lai veicinātu inovācijas, veidotu jaunas darbavietas un sekmētu izaugsmi.

“Taču tirgus nevar darboties viens pats, un mums jāapzinās, ka digitāli šķelta Eiropa radīs ekonomiski šķeltu Eiropu. Mums jāveido efektīvs investīciju plānojums, aptverot visus Eiropas reģionus. Attiecībā uz Investīciju plānu Eiropai Reģionu komiteja atbalsta tādu digitālo revolūciju, kas daļēji izriet no mazām, vietēja mēroga iniciatīvām, jo vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir nozīmīga loma uzņēmēju un iedzīvotāju sadarbības veicināšanai gadījumos, kad tirgus nespēj efektīvi funkcionēt. Tāpēc tieši vietējās un reģionālās pašvaldības jāiesaista Investīciju plāna Eiropai īstenošanā, lai ar to palīdzību mazinātu Eiropas digitālo šķelšanos,” sacīja M. Markula.

Tāpat arī Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas valsts sekretāra vietnieks **Arnīs Daugulis** savā uzrunā pauda, ka digitālajai attīstībai nepietiek tikai ar tehnoloģijām vien, ir nepieciešams mainīties arī pašiem valsts ierēdņiem. A. Daugulis vienlaikus arī uzsvēra, ka digitāla Eiropa nav iedomājama bez digitāli izglītotas sabiedrības, bez uzņēmumiem, kas prot izmantot tehnoloģijas, un bez ministriem un parlamenta deputātiem, kuri ir zinoši šajā jomā un izprot tās nozīmi.

Reģionu komitejas Biroja sēde Rīgā un tās pavadošie pasākumi norisinājās 17. un 18. martā – divas dienas, kas ietvertas nopietnās un nenopietnākās bildēs

Lai gan RK prezidents Marku Markula (*centrā*) Latvijas galvaspilsētā bijis vairākkārt, Rīgas domē viņam bija iespēja viesoties pirmoreiz. Latvijas delegācijas loceklis Reģionu komitejā Rīgas domes Drošības, kārtības un korupcijas novēršanas jautājumu komitejas priekšsēdētājs Dainis Turlais iepazīstināja RK kolēģus ar Rīgas domes izvēlētajiem IT risinājumiem e-pakalpojumu sniegšanā rīdniekiem.

Latvijas delegācijas Reģionu komitejā loceklim Dainim Turlajam bija tas gods arī RK Biroja sēdes atklāšanas uzrunā laipni sveikt sēdes dalībniekus savā pārstāvētajā pilsētā, kas kļuvusi par norises vietu lielākajai daļai Latvijas prezidentūras ES Padomē pasākumu.

Reģionu komitejas pārstāvji Rīgā steidza iemūžināt nevienu citu kā... savu namatēvu Rīgas domē!

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas valsts sekretāra vietnieks Arnis Daugulis Biroja sēdē uzsvēra, ka digitālās sabiedrības attīstībai nepieciešamas ne vien tehnoloģijas, bet jāmainās arī pašiem valsts ierēdņiem.

Latvijas delegācijas Reģionu komitejā vadītājs Andris Jaunsleinis, raugoties RK Biroja sēdes dalībniekos no daudzskatīlīgām digitalajām tehnoloģijām, gan tieši, gan pastarpināti atgādināja, ka mūsdienu cilvēki vairs nespēj iedomāties savu ikdienu bez modernajām tehnoloģijām.

Digitālās plaisas Eiropā samazināšanos nojaušot, RK prezidents Marku Markula gatavs noslēgt Reģionu komitejas Biroja sēdi Rīgā uz pozitīvas nots.

Reģionu komitejas prezidents vairākkārt izteica atziņģus vārdus visiem RK Biroja sēdes Rīgā organizētāģiem par ieguldģto darbu veiksmģģai sanāģsmes norģsei, taģu rokasspģdiens...

... vai Reģionu komitejas politģsko vadģtāģju roku ŷesti daģkāģt izsaka vairāģ nekā vāģdi! Mēs, ŷģs sanāģsmes rikotāģģ, no sģrds priecāģjamies par izdevuģos pasāģkumu un daudzu Reģionu komitejas un administrāģģģas pāģstāvģju teģkto, ka viģģi cer drģzumā atkal atģriezģties Rģģģ.

Reģionu komitejas, Zanes Dģģzes, Maijas Pģtermanes un Agģtas Kaupuģas foto

LATVIJAS GARDUMI UZ EIROPAS PREZIDENTŪRAS GALDA

Zane Dūze,
LPS ārējo sakaru
speciāliste

18. martā Latvijas Nacionālajā bibliotēkā Eiropas Savienības Reģionu komitejas Biroja ārkārtas sēdes dalībniekiem bija iespēja iepazīties ar Latvijas garšu un smaržu, degustējot ēdienus no Latvijas uzņēmēju sponsorētā bagātīgā kafijas galda. Latvijas garšas ārvalstniekus patīkami pārsteidza un, iespējams, mudinās atgriezties. Latvijas Pašvaldību savienība (LPS) pateicas visiem atbalstītājiem par atsaucību, iniciatīvu un veiksmīgo sadarbību!

ES Reģionu komitejas Biroja ārkārtas sēdi atbalstīja vairāki uzņēmumi: SIA "Very Berry" piedāvāja nogaršot dzērvenes pūdercukurā un augļu morsus, SIA "Cannelle Bakery" bija atveduši speķa pīrādziņus un biezpiena bumbiņas, SIA "Pie Mimi" cēla galdā īpaši Eiropas Savienības prezidentūrai veidotus cepumus un sklandraušus, SIA "Saldus maiznieks" palepojās ar īstu rudzu maizi, AS "Jaunpils pienotava" – ar dažādu veidu sieriem, savukārt AS "Smiltenes piens" lūdza nogaršot ne tikai viņu ražoto sieru, bet arī biezpiena tortes, kā arī ciemiņi ar atzinību novērtēja zemnieku saimniecību "Mežābeles" un "Adzelvieši" piedāvāto medu un kaņepes un citus labumus.

Z/s "Adzelvieši"

Ziemeļvidzemē, netālu no Burtnieku ezera, Bēršu drum-

lina pakājē atrodas Adzelviešu sēta. Zemnieku saimniecība darbojas jau kopš 1991. gada, bet senākās dokumentētās liecības ir no 1878. gada. Saimniecībā audzē ilggadīgo zālāju sēklas, graudus, kartupeļus, lielos pelēkos zirņus un kaņepes, turklāt jau padsmīt gadu saimnieki nodarbojas ar lauku tūrismu. Saimniecībā ražo kaņepju aizdaru, kas izgatavots no pašu izaudzētām un novāktām kaņepju sēklām. Kaņepes te audzē ekstensīvi, un ražošanas procesā netiek pievienots ne sviests, ne augu tauki, tāpat nav sāls vai citu garšvielu. Tieši tāpēc Adzelviešu kaņepju aizdars ir tik garšīgs, aromātisks un dabīgs! Īpašo garšu nosaka vairākās paaudzēs uzkrātā pieredze. Tiek piedāvāts divu veidu kaņepju aizdars – smalkais un rupjais. Smalkais vairāk patīk tradīciju cienītājiem – tiem, kas grib tādu mantu, kāda tā bija agrāk. Savukārt rupjais kaņepju aizdars ir mazāk eļļains, līdz ar to piemērots lietošanai ar salātiem, biezpienu un citiem produktiem. Drīzumā piedāvājumā varam sagaidīt arī jaunumu – kaņepju pulveri jeb "kripatīņas" un kaņepju eļļu. "Adzelviešu" devīze: no liniem sendienās līdz kaņepēm mūsdienās, bet mājaslapa – www.adzelviesi.lv.

SIA "Cannelle Bakery"

Ar saukli "Maize dzīves garšai" zīmols *Cannelle Bakery* radīts, domājot par mūžam aizņemto un steidzīgo pilsētnieku, kurš vēlas dzīvot veselīgi, taču negrib atteikties no ērtībām, ir atvērts jaunām idejām un vēlas iepazīt pasauli. *Cannelle Bakery* produkti

izstrādāti, iedvesmojoties no Latvijas un pasaules dzīvesstila un garšu tendencēm. Zimola pamatvērtības – garšīgi, veselīgi un ērti. Produktu sastāvdaļas ir rūpīgi izmeklētas, garšvielas bagātina un atšķir vienu produktu no otra, pārsteidz, izklaidē un palīdz radīt noskaņu, turklāt tām nav robežu. Piedāvātie produkti tiek ražoti Saldū un Skrundā, bet nopērkami visā Latvijā. Tie ir ātri un ērti pieejamie našķu cepumi, minipīrādžiņi un dažādu veidu maize mūsdienīgām sviestmaizēm. Idejas un receptes ar apetīti rosinošiem attēliem atrodamas *Cannelle Bakery* mājaslapā www.cannelle.lv.

AS “Jaunpils pienotava” (www.jaunpilspienotava.lv)

Jaunpili ir senas un stabilas piena pārstrādes tradīcijas. Savu darbību uzņēmums uzsācis pirms vairāk nekā 100 gadiem – 1912. gadā. Uzņēmuma firmas zīme atspoguļo barona fon Rekes pili un aiz tās uzlecošo sauli – ar domu par skaistāku rītdienu, slavīnot vietu, kur top Jaunpils produkcija. Jaunpils pienotavas pamatdarbības veids

ir siera, krējuma un biezpiena ražošana pēc senām latviešu tradīcijām. Jaunpilnieku produkcija ir dabīga, veselīga, bez konservantiem un bez dažādiem dabīgo produktu aizstājējiem, turklāt ražošanā tiek izmantots tikai augstas kvalitātes piens no Latvijas zemnieku saimniecībām. Jaunpils pienotavas produkcija savus pircējus vienmēr piesaistījusi ar kvalitāti, un papildu vērtību katram sieram piedod siermeistaru roku darbs. Uzņēmuma vienīgais īpašnieks ir lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība “Piena ceļš”, kurā pašlaik apvienojušies 78 piena ražotāji, un tādējādi var teikt, ka Jaunpils pienotavas produkts ir arī Latvijas zemnieku produkts.

Brīvdienu mājas “Mežābeles” atrodas ekoloģiski tīrā, dabas aizsargājamā zonā Drīdža ezera dabas parkā, 17 km attālumā no Krāslavas.

To apkārtnē ir mežs, pļavas, dzidrs ezers, kas bagāts ar zivīm. Māju tuvumā ir neskaitāmi daudz koku un ziedu, par kuru dziednieciskajām īpašībām var noklausīties stāstījumu “Ziedu un koku terapija”. Katram cilvēkam ir savs koks un savs zieds, kurš var ārstēt un atbrīvot no uzkrātā stresa. Savukārt tie, kam ir interese par to, kā rodas medus, var piedalīties ekskursijā pa bišu dravu un ieskatīties stropā, kur strādā bites. Dažkārt vienkārša pastaiga brīvā dabā – pa mežu, pļavu vai

ezermalu ir vislabākās zāles dvēseles mieram. Pēc pastaigām, ekskursijām, zvejas, pirts, peldēšanās vai citām izbaudītām aktivitātēm “Mežābeļu” saimniece piedāvā saviem viesiem īpaši piemeklētu zāļu tēju un medus degustāciju. “Mežābelēs” pieejama melnā un “baltā” pirts ar īstu pirtnieku, laivu noma, zvejošana Drīdža ezerā ar iespēju no izvilktā loma izvārit zivju zupu ar ekoloģiski audzētiem dārzeņiem. RK Biroja sanāksmes dalībniekiem “Mežābeles” ļāva nogaršot Latvijas bišu savākto medu.

SIA “Pie Mimi”

Garšīgi, dabīgi, personiski – tādi ir “Pie Mimi” ražotie produkti. Uzņēmuma vienmēr draudzīgā un smaidīgā saime, kas vēlas dalīties ar cepto gardumu mājīguma un prieka izjūtām, ir pārliecināta, ka prieks un gandarījums par doto pieaug, ja dalās ar apkārtējiem. Uzņēmumā top dažādi gardumi un īpaši logo cepumi, kas atbilst katra pircēja vēlmēm

un gaumēm. “Pie Mimi” pēc tradicionālām receptēm gatavo arī tipiskos sklandraušus, ar ko pārsteigt ārvalstu viesus. ES prezidentūras ietvaros notikušajam pasākumam “Pie Mimi” meistari bija izcepuši speciālus cepumus ar ES Prezidentūras logo – dzirnakmeni. Iedvesmai un pasūtījumiem apmeklējiet – <http://pie-mimi.lv/>!

SIA “Saldus maiznieks”

Uzņēmums, kas ir gandrīz tikpat vecs cik atjaunotā neatkarīgā Latvija, specializējas kvalitatīvas plaucētas rudzu maizes ražošanā un saka: “Mēs mīlam rudzu maizi!”, kā papildu nozari attīstot arī konditorejas izstrādājumu ražošanu. Rudzu maizes gatavošanā saldenieki atšķirībā no industriāliem ražotājiem izmanto pēc senām tradīcijām gatavotus plaucējumus un dabīgo ieraugu, kas rupjmaizēm piešķir īpašu aromātu un garšu. Pircēji īpaši iecienījuši

“Kurzemnieku” sēriju, kurā jaunākais izstrādājums ir “Kurzemnieku baltmaize”, kas tiek gatavota tikai no augstākā labuma kviešu miltiem. Lai uzlabotu garšu un piešķirtu tai īpašu aromātu, mīklai pievieno sviestu un kukulīti apkaisa ar sezama sēkliņām. “Saldus maiznieks” piedāvā arī ekskursijas maizes ceptuvē, kur iespējams iepazīties ar maizes tapšanas procesu, kā arī nodegustēt tikko ceptu maizīti.

AS “Smiltenes piens” (www.smiltenespiens.lv)

Jau vairāk nekā gadsimtu kopjot tradīcijas un nemitīgi paaugstinot meistarību, uzņēmums kļuvis par vienu no nozares līderiem Latvijā. Zīmolu “Smiltenes piens” atzīst un novērtē gan pašu zemes ļaudis, gan tālu valstu gardēži. Godīga attieksme pret klientiem, darbiniekiem un piena piegādātājiem ir nemainīgas uzņēmuma pamatvērtības, tomēr pāri

visam – kvalitāte. Tā tiek panākta, pateicoties augstvērtīgām izejvielām un meistarību profesionalitātei, kā arī rūpīgai ražošanas procesa kontrolei un uzraudzībai. Gan vietējiem ēdājiem, gan tuviem un tāliem ciemiņiem ir prieks baudīt Smiltenes saldās biezpiena tortes un smelties piena spēku.

SIA “Very Berry” (www.veryberry.lv)

1997. gadā, neraugoties uz apkārtējo skepsi, ar pirmajiem dzērveņu stādījumiem sākās “Very Berry” – uzņēmums, kura vissvarīgākā pamatvērtība ir dabīgums. 17 gadu laikā dzērveņu, melleņu, aveņu un rabarberu plantācijas sasniegušas jau 38 hektārus. Uzņēmums attīstās, papildus ogu audzēšanai izveidota dabīgo sulu ražotne, kā arī nodrošināta augļu un ogu saldēšana un glabāšana, taču nemainīgs palicis princips neizmantojot pārtikas piedevas un citus produktus garšas un krāsas izskaistināšanai. “Very Berry” piedāvā dabīgās sulas, ko iegūst ar mehāniskās spiešanas un saudzīgās pasterizēšanas metodi – tas ļauj saglabāt maksimāli daudz ogu vērtīgo īpašību. No sulām tiek gatavoti dabīgie morsi, ogu sīrupi, kā arī veselīgais našķis – ogas pūdercukurā.

mūsu pasaule
mūsu cieņa
mūsu nākotne

ATTĪSTĪBAS SADARBĪBA DOD IESPĒJU CILVĒKIEM DZĪVOT LABI

Zane Dūze,
LPS ārējo sakaru speciāliste

2015. gads pasludināts par Eiropas gadu attīstībai, kura mērķis ir informēt sabiedrību par Eiropas Savienības (ES) un tās dalībvalstu attīstības sadarbības politiku un rezultātiem, kā arī skaidrot šīs politikas nozīmi un ieguvumus.

Pirmo reizi Eiropas gadam ir ārpolitisks temats, turklāt Latvijas pašvaldībām šis temats nav svešs un tajā ir daudz pieredzes, kurā dalīties. Attīstības sadarbība kopumā aptver ap 150 pasaules valstu; Latvijas prioritātes ir Austrumu partnerības un Centrālāzijas valstis. Attīstības sadarbības un palīdzības pamatā ir pavisam vienkārša ideja – cilvēkam jādod iespēja dzīvot labi vietā, kur viņš ir piedzimis.

Janvāra sākumā Eiropas Savienības tematiskā gada oficiālās atklāšanas pasākums notika Latvijā kā ES Padomes prezidējošajā valstī. Neilgi pēc tam Latvijas Republikas ārlietu ministrs Edgars Rinkēvičs paziņoja Eiropas gada attīstībai labās gribas un jauniešu vēstniekus – sabiedrībā zināmus cilvēkus, kuri brīvprātīgi atbalstīs Eiropas gada aktivitātes un veicinās attīstības sadarbības jautājumu popularizēšanu.

Labās gribas vēstnieces goda pienākumus gada garumā pilda arī Latvijas Pašvaldību savienības (LPS) ģenerālsekretāre **Mudīte Priede**, apņēmoties veicināt informētību un izpratni par abpusējiem ieguvumiem no attīstības sadarbības, kā arī popularizēt kopīgas atbildības izjūtas jēdzienu aizvien vairāk savstarpēji atkarīgajā pasaulē starp Eiropas un jaunattīstības valstīm. Vēstnieki aicināti dalīties personīgajā pieredzē un redzējumā par attīstības sadarbības nozīmi. Tāpat labas gribas vēstnieki aicināti apmeklēt Latvijā plānotos pasākumus un paust savu viedokli medijos, lai pievērstu sabiedrības uzmanību attīstības sadarbības tēmas aktualitātei un nozīmīgumam.

Šā gada laikā Mudīte Priede, pildot vēstnieces misiju, jau piedalījies vairākos pasākumos – devusies uz Latvijas pašvaldībām, lai plašāk iepazītu to līdzšinējo pieredzi attīstības sadarbības jomā un informētu par Eiropas gada attīstībai mērķiem, aktivitātēm un iespējām. Pirmais maršruts veda uz **Madonas novadu**. 2014. gada augustā Madonas novads noslēdza sadarbības līgumu ar Logojskas pašvaldību Baltkrievijā. Savukārt 2013. gada augustā parakstīts sadraudzības līgums starp Madonas novada un

Boržomi pašvaldību Gruzijā, kas paredz sadarbību uzņēmējdarbības, kultūras, izglītības un sporta jomā.

Novadā realizēti vairāki veiksmīgi projekti. Viens no tiem – Igaunijas–Latvijas–Krievijas programmas projekts, kura mērķis bija uzņēmējdarbības attīstības veicināšanas pasākumi partnervalstīs – Madonas, Pleskavas un Veru pašvaldībās. Projekta ietvaros organizētas “Madonas uzņēmējdienu” ar aptuveni 80 dalībniekiem un ap 2500 apmeklētājiem, semināru “Vietējās uzņēmējdarbības veiksmes stāsti” un iespēju apskatīt, pagaršot un nopirkt vietējo uzņēmumu ražojumus. Viesu uzņemšanai novadā sekoja madoniešu piedalīšanās projekta partneru pasākumos – tūrisma gadatirgū Pleskavā un vietējo produktu izstādē Igaunijā. Izveidots arī kopīgs biznesa kontaktu portāls, kurā reģistrēti visu trīs partnervalstu uzņēmumi, tāpat arī noslēgts sadarbības līgums, vienojoties par līdzīgu aktivitāšu turpināšanu arī pēc projekta noslēgšanās.

Madonas novads attīsta sadarbības aktivitātes arī ar Gruziju un Baltkrieviju. Sadarbību novads vēlas balstīt uz līdzīgiem principiem kā iepriekš minētajā projektā. Atzīmējot kultūras nozīmi un iespējas, kā arī Madonas un Boržomi vienojošo dabas skaistumu – kalnus, novada domes priekšsēdētājs **Andrejs Ceļapiters** atzīst, ka lielākais uzsvars tomēr

tieks likts uz uzņēmējdarbības veicināšanu. Tas ir priekšnoteikums abpusēji veiksmīgai un noderīgai partnerībai. Attiecībā ar Logojskas pašvaldību Baltkrievijā savukārt iestājusies dziļdomīga pauze. Tomēr kopīgas aktivitātes paredzēts atjaunot, jo par šāda veida sadarbību lielu interesi izrādījuši novada zemnieki un ražotāji.

Madonas – Latvijas trešā lielākā novada ģerbonī ir spēka, enerģijas un neatlaidības simboli. Vietējie

EIROPA LATVIJĀ

uzņēmēji šeit tiek izcelti īpašajā "Ražots Madonas novadā" stendā un atbalstīti grantu programmas "Madona var labāk" ietvaros. Madonas novads ir līderis ES fondu izmantošanā uz vienu iedzīvotāju. Madonā atradīsiet "īstās" siera bumbas no kazu ganāmpulka "Līvi" un vietējās pļavās vāktu zāļu tēju daudzveidību. Madonas novads apbur ar skaistumu: ugunsskulptūras Sarkaņu pagastā, "Ezera skaņas" agrā augusta rītā un peonijas Kalsnavas arborētumā, un, protams, Madonas "firmas zīme" – Gaiziņš un Teiču dabas rezervāts. Madoniešiem un viesiem netrūkst arī sportošanas un aktīvās atpūtas iespēju: slēpošana, rollerslēpošana, biatlons, riteņbraukšana "Smeceris silā" un Madonas sporta centrā, kura zāles brīžos, kad sportisti atpūšas, var pārtapt koncertarēnā.

Kopā ar Labas gribas vēstnieci un LPS ārējo sakaru speciālistēm Oļegs Maļuhins – savulaik olimpietis, tagad madoniešu jaunās paaudzes biatlonistu treneris.

Ogres novada sadarbība ar Maimanas pilsētu Afganistānā sākās ar vēlmi palīdzēt kādai skolai vietā, kur dienē mūsu karavīri. Kontakts ar šo pilsētu izveidojās 2008. gadā, kad domes priekšsēdētāja vietnieks Egils Helmanis žurnālistam Sandijam Semjonovam palīdzēja izveidot fotoizstādi par Afganistānu un organizēja ziedojumu vākšanas akciju afgāņu bērniem. 2010. gadā E. Helmanis saziņotās rakstāmlietas nogādāja Maimanas piepilsētas meiteņu skolai, pēc tam notika šīs skolas audzēkņu zīmējumu izstādes Latvijā. 2011. gadā Ogres novada pašvaldība parakstīja sadraudzības līgumu ar Maimanas pilsētas mēru Hadži Nazaru Muhamedu. ASV vēstniecība Latvijā augstu novērtējusi Egila Helmaņa ieguldījumu sakaru stiprināšanā ar Afganistānu, labdarības akciju rīkošanā un ziedojumu nogādāšanā afgāņu bērniem, kā arī Ogres 1. vidusskolas aktīvo iesaistīšanos labdarības akcijās. Sadraudzība ar tālo Afganistānu 2014. gadā Ogrē nesa praktisku ieguvumu – ASV Bruņoto spēku virspavēlniecība Eiropā, piešķirot

tam 160 400 ASV dolāru, pagājušā gada augustā atbalstīja civilās un militārās sadarbības projektu Ogres 1. vidusskolā. Šīs sadarbības ietvaros ASV Gaisa spēku Nacionālās gvardes militārie inženieri ikgadējo militāro apmācību ietvaros kopā ar Latvijas militārajiem inženieriem veica skolas ēkas viena korpusa un pārejas jomtu siltināšanu.

Positīva pieredze Ogres novadam ir arī sadarbībā ar Baltkrievijas pilsētu Sloņimu. Ar šo pilsētu pašvaldība 2012. gadā foruma "Baltkrievijas un Latvijas reģionālās un sadraudzības pilsētu sadarbības perspektīvas virzieni" laikā Baltkrievijā noslēdza nodomu protokolu, bet 2013. gadā Ogrē parakstīja sadarbības līgumu, kas paredz sadarbību tādās jomās kā vietējās pašvaldības attīstība, atbalsts saimnieciskajām iniciatīvām, investīcijas, ārējā ekonomiskā darbība un tūrisms, kā arī ražošana, pakalpojumi, transports un komunikācijas, izglītība, kultūra, sports un citas. 2014. gadā notika pieci sadarbības pasākumi – Ogres novada pašvaldības pārstāvji piedalījās Baltkrievijas Republikas Neatkarības dienas pasākumos, Sloņimas delegācija tikās ar Ogres novada pašvaldības vadību Ogres pilsētas svētkos, maijā Ogres novada pašvaldībā viesojās Sloņimas uzņēmēju pārstāvji, interesējoties par savas produkcijas noieta iespējām Latvijā un iespējamo sadarbību ar Ogres uzņēmumiem, savukārt rudenī Sloņimas pašvaldību apmeklēja Ogres novada pašvaldības, kā arī Ogres 1. vidusskolas audzēkņu un pedagoga delegācijas.

Jelgavas novads marta sākumā organizēja informatīvu pasākumu "Eiropas gads attīstībai 2015. Latvijas ieguldījums attīstības sadarbībā". Mudīte Priede pasākumā informēja par LPS un pašvaldības lomu

attīstības sadarbības veicināšanā, bet Jelgavas 1. ģimnāzijas absolvente Liene Svoka dalījās pieredzē par piedzīvoto Bolīvijā, 2011. gada sešus mēnešus pavadot latviešu misijas vietā "Rincon del Tigre" – "Tīģeru kaktā". Jelgavas novads pelnījis uzslavu par aktīvu sadarbību ar Kahulas pilsētu un rajonu Moldovā un kopīgi īstenotajiem attīstības sadarbības projektiem. Tā, piemēram, 2009. un 2010. gadā īstenots Eiropas Komisijas *Europe Aid* programmas projekts "Zināšanu un iespēju veicināšana Moldovas

Kahulas rajonā" un 2013. gadā minigrantu shēmas projekts "Aktīva partnerība un pašvaldības attīstībai", kas atbalstīts projekta "WTD – Working Together for Development" ("Strādāsim kopā attīstībai") ietvaros, kurā līdzdarbojās 21 partneris, tajā skaitā Latvijas Pašvaldību savienība.

LPS atbalsta un piedalās "Latvijas Platformas attīstības sadarbībai" (LAPAS) pasākumos un informatīvajās

kampaņās. Šopavasār tās bijušas vairākas. Akcijas "Prāta tumsa" mērķis bija vārst uzmanību uz nepietiekamo finansējumu attīstības sadarbībai, pretēji tam, ko dara Skandināvijas un Centrālreioņas valstīs. Arī šogad LPS plāno izsludināt minigrantu konkursu projektu realizācijai, taču valsts līdzekļu tam atvēlēts maz.

Turpinot izglītošanas un informēšanas darbu, LAPAS kopā ar tās biedriem – vides organizāciju "homo ecos:" un Latvijas Zemnieku federāciju Rīgas Centrāltirgus sakņu paviljonā rīkoja sociālu kampaņu "Beidz spēlēt pārtikas cirku!". Kampaņas mērķis bija popularizēt atbildīgu pārtikas patēriņu, dodot priekšroku sezonālai un svaigai vietējai pārtikai. Piedaloties pasākumā, Mudīte Priede uzsvēra Latvijas pašvaldību atbalstu vietējās pārtikas izmantošanai, tādējādi atbalstot vietējos ražotājus un saimniecības.

Akcija "Prāta tumsa" notika 2. un 3. martā, jo tieši šajās dienās Rīgā risinājās starptautiski ar pilsoniskās sabiedrības jautājumiem saistīti pasākumi, kuros piedalījās gan Latvijas nevalstisko organizāciju, gan ārvalstu NVO pārstāvji.

Ikviena tika aicināts piedalīties akcijā "Prāta tumsa" – simboliski uzlikt saulesbrilles, nofotografēties un savu foto ievietot sociālajos tīklos.

Eiropas **2014**
Gada pašvaldība

EIROPAS GADA CILVĒKI BRISELĒ

Elita Kresse,
LPS padomniece
ārējo sakaru jautājumos

Konkursa "Eiropas Gada pašvaldība 2014" noslēguma ceremonijā Jelgavā pērnā gada 26. septembrī bija kāds scenārijā neparedzēts pārsteigums – eiroparlamentāriete Iveta Grigule apsolīja *Eiropas Gada cilvēkiem* braucienu uz Eiropas Parlamentu. Un savu solījumu viņa turēja.

Pēc Eiropas Parlamenta deputātes IVETAS GRIGULES ielūguma *Eiropas Gada cilvēku* '2014 delegācija no 24. līdz 26. februārim apmeklēja Eiroparlamentu Briselē. Eiropas Parlaments (EP) strādā divās vietās – gan Strasbūrā (Francijā), kur notiek ikmēneša plenārsēdes, gan arī Beļģijas galvaspilsētā Briselē, kur eiroparlamentārieši pulcējas uz plenārsēdēm un komitejām. Eiropas Parlaments ir vienīgā vēlēta Eiropas Savienības institūcija, ko reizi piecos gados ievēl katras ES dalībvalsts pilsoņi. Saskaņā ar Lisabonas līguma noteikumiem 2014.–2019. gada sasaukumā Parlamentā tika ievēlēts 751 deputāts, un Iveta Grigule ir viena no astoņiem Latvijas deputātiem.

Tris dienu laikā Ivetas Grigules ciemiņiem Briselē tika dota iespēja gan apskatīt pašu pilsētu, gan doties

ekskursijā uz Eiropas Parlamentu, kurā *Eiropas Gada cilvēka* titula ieguvēji kā klausītāji apmeklēja apakškomisijas sēdi un tuvāk iepazīs ar EP. Deputāte Iveta Grigule viņiem pastāstīja par savu ikdienas darbu un pienākumiem – gan ES un Kazahstānas, ES un Kirgizstānas, ES un Uzbekistānas, ES un Tadžikistānas parlamentārās sadarbības komitejās, gan arī delegācijā attiecībām ar Turkmēnistānu un Mongoliju.

Eiropas Gada cilvēku delegācijā Briseli apmeklēja pieci vidzemnieki: divas valmierietes – Vidzemes slimnīcas Paliatīvās un īslaicīgās sociālās aprūpes nodaļas un Infekciju slimību nodaļas virsmāsa **Inta Sīka** un Valmieras vādzirdīgo bērnu internātvīdusskolas attīstības centra audiologopēde **Dina Tanberga** un trīs Smiltenes novada pārstāvji – Bērnu un ģimenes atbalsta centra direktore **Ļubova Ņikiforova**, Smiltenes pilsētas pirmsskolas izglītības iestādes “Pīlādītis” vadītāja **Santa Rudzīte** un Smiltenes bērnu un jaunatnes sporta skolas vieglatlētikas treneris un Sporta pārvaldes vadītājs **Guntars Markss**. Kurzemniekus Briselē pārstāvēja Nīcas ambulances vadītāja **Inata Štāle**, Nīcas vidusskolas direktore **Lāsma Petermane** un Nīcas novada sporta darba organizators **Ingars Kalējs**. No Viļakas novada tālo ceļu uz Eiropas Parlamentu bija mērojuši folkloras kopu vadītāji **Ināra Sokirka** (“Egle”) un **Vilis Cibulis** (“Rekavas dzintars”) un motosporta entuziasts **Ēriks Eizāns**, bet no Jaunpils novada – nenogurdināmā senioru pārstāve **Austra Sipeniece**, dažādu biedrību “krustmāte” **Vija Ziverte** un Viesatu pagasta bibliotekāre **Sandra Šteina**.

Allaž optimistiskā Dagdas novada trijotne – pašvaldības Izglītības, kultūras un sporta nodaļas vadītāja **Marija Mickeviča**, Sporta skolas direktore **Vija Nipere** un veselības un sociālo pakalpojumu centra “Dagda” sociālā aprūpētāja **Ināra Viržbicka**.

Eiropas Gada cilvēku delegācijā bija arī **Anžela Peceviča** no Daugavpils pilsētas pašvaldības, kuras ikdienu aizrit, palīdzot cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, Jūrmalas slimnīcas vadītājs, ārsts (ķirurgs) **Egons Liepiņš** un divi kungi no Ventspils – SIA “Ziemeļkurzemes reģionālā slimnīca” valdes loceklis galvenais ārsts **Dainis Ģīlis** un Ventspils Izglītības pārvaldes vadītājs **Aldis Slavinskis**.

LPS ģenerālsēdētāre Baltijas jūras valstu reģionu sadarbības organizācijas valdes sēdē

LPS ģenerālsēdētāre **Mudīte Priede** 5. un 6. februārī Somijas pilsētā Forsā piedalījās Baltijas jūras valstu reģionu sadarbības organizācijas (BSSSC) valdes sēdē. Vizītes laikā viņa arī apmeklēja Somijas Dabas resursu institūtu, lai iepazītos ar šīs valsts pieredzi dabas resursu ilgtspējīgā izmantošanā un uz ekoloģiju balstītas ekonomikas veicināšanā.

Organizācijas valdes sēdē tika apspriests BSSSC darba plāns un ikgadējās konferences darba kārtība. Pagājušajā gadā konferenci organizēja LPS sadarbībā ar Jūrmalas pilsētas domi, bet šogad tā notiks Visbijā.

LPS priekšsēdis EP Vietējo un reģionālo pašvaldību kongresa Monitoringa komitejas sēdē

LPS priekšsēdis **Andris Jaunsleinis** 6. februārī Portugāles pilsētā Matuziņušā piedalījās Eiropas Padomes Vietējo un reģionālo pašvaldību kongresa Monitoringa komitejas sēdē, kurā tika izskatīti ziņojumi par vietējo un reģionālo demokrātiju Norvēģijā un Grieķijā, kā arī ziņojumi par situāciju Rumānijā, Francijā, Somijā, Albānijā un Polijā saistībā ar Eiropas Vietējo pašvaldību hartas principu ievērošanu. Tāpat tika uzklauti ziņojumi par aktivitātēm pēc monitoringa Ukrainā, Gruzijā un Portugālē un ziņojums sakarā ar vēlēšanu sarakstiem un ārvalstīs dzīvojošajiem vēlētajiem.

Kongresa Monitoringa komiteja ir atbildīga par saistību un pienākumu izpildes pārraudzību dalībvalstīs Eiropas Vietējo pašvaldību hartas principu ieviešanā. Tā uzrauga arī institucionālās izmaiņas Eiropā un sagatavo ziņojumu projektus par vietējo un reģionālo demokrātiju dalībvalstīs tālākai apstiprināšanai kongresa plenārsēdēs. Kongress veic regulāras monitoringa misijas, lai novērtētu hartas principu ieviešanu visās Eiropas Padomes dalībvalstīs. Pēc šīm misijām kongress izklāsta savus secinājumus monitoringa ziņojumā, un kongresa plenārsēdēs tiek pieņemti priekšlikumi, kas attiecīgajai valstij būtu jāņem vērā un jārikojas, lai uzlabotu vietējo demokrātiju.

Latvijas delegācijai Reģionu komitejā nozīmīgi politiskie amati

11. un 12. februārī Briselē notika Eiropas Savienības Reģionu komitejas jaunā piecu gadu pilnvaru termiņa pirmā plenārsesija, kurā Latvijas delegācija piedalījās jaunajā sastāvā.

Plenārsesijas laikā Reģionu komitejas pārstāvji apstiprināja nozīmīgus Latvijas delegācijas pārstāvju politiskos amatus. Turpmākos divarpus gadus Rīgas domes Drošības, kārtības un korupcijas novēršanas

jautājumu komitejas priekšsēdētājs **Dainis Turlais** būs Reģionu komitejas svarīgākās – Teritoriālās kohēzijas politikas komisijas (COTER) otrais vicepriekšsēdētājs, kā arī darbosies Turcijas darba grupā. Savukārt Latvijas delegācijas vadītājs Latvijas Pašvaldību savienības priekšsēdis **Andris Jaunsleinis** pārstāvēs Latvijas delegāciju Reģionu komitejas Birojā un turpinās darboties Austrumu partnerības valstu un Eiropas Savienības valstu reģionālo un vietējo pašvaldību konferencē (CORLEAP), kurā viņš strādā jau kopš 2012. gada.

Latvijas pārstāve uzsvēr pašvaldību lomu Eiropas attīstībā

12. februārī Briselē Ārlietu ministrijas parlamentārā sekretāre **Zanda Kalniņa-Lukaševica**, uzrunājot ES Reģionu komitejas plenārsēdes dalībniekus, uzsvēra, ka pilnībā jāizmanto katras pašvaldības vai reģiona potenciāls, kas sniegtu ieguldījumu izaugsmei un ekonomikas stiprināšanai, kā arī sociālajai un teritoriālajai kohēzijai Eiropā.

Iepazīstinot RK pārstāvjus ar Latvijas prezidentūras darba programmu, viņa tāpat arī aicināja novērtēt tieši pašvaldību lomu un izpratni par iedzīvotāju

problēmām. *“Mums šobrīd vairāk nekā jebkad jāstrādā, lai princips “Domā globāli, rīkojies lokāli!” kļūtu par realitāti mūsu pašvaldībām un reģioniem. Tikai ar stiprām pašvaldībām Eiropa var attīstīties,”* uzsvēra parlamentārā sekretāre.

Atbildes runā Eiropas Liberāļu un demokrātu alianses (ALDE) politiskās grupas vārdā Latvijas delegācijas vadītājs **Andris Jaunsleinis** uzsvēra vietējo un reģionālo pašvaldību lomu, ņemot vērā pašvaldību intereses, un aicināja Latviju kā prezidentvalsti ar Padomes starpniecību veicināt dalībvalstīs strukturālās reformas. *“Šajās reformās būtu jāietver birokrātijas sloga samazināšana. Tāpat dalībvalstīm nebūtu jāizmanto kā aizbildinājums direktīvu transponēšana, lai pārskatītu tos valstu tiesību aktus, kas neattiecas tieši uz Kopienas tiesību aktiem. Tas var ievērojami ietekmēt vietējās un reģionālās pašvaldības, kā arī uzņēmumus un iedzīvotājus, vienlaikus nepalīdzot veidot inovatīviem uzņēmumiem pievilcīgu vidi,”* norādīja Latvijas pārstāvis.

Eiropas Investīciju plāna ieviešanu savā uzrunā akcentēja arī otras lielākās RK politiskās grupas – Eiropas Tautas partijas pārstāvis Lietuvas delegācijas vadītājs **Arnolds Abramavičus**, kurš savu runu izvēlējās teikt latviešu valodā. Viņš aicināja veidot sinerģiju starp kohēzijas politiku un Eiropas Investīciju plānu, lai iedzīvotājiem būtu vēl viens spēcīgs iemesls uzticēties Eiropas Savienībai. Tāpat Eiropas Tautas partijas politiskā grupa atzinīgi novērtēja Latvijas prezidentūras mērķi nostiprināt mazo un vidējo pilsētu lomu kā daļu no ES pilsētvides attīstības darbākārtības.

LPS vadība Armēnijā augsta līmeņa sanāksmē par pašvaldību savienību lomu

LPS priekšsēdis **Andris Jaunsleinis** un ģenerālsēkretāre **Mudīte Priede** 18. un 19. februārī Armēnijas galvaspilsētā Erevānā piedalījās Eiropas Padomes Vietējo un reģionālo pašvaldību kongresa organizētajā darba grupā par pašvaldību savienību lomu.

Šajā sanāksmē LPS pārstāvji dalījās pieredzē par Latvijas Pašvaldību savienības izveidošanu, darbību, pakalpojumiem saviem biedriem un komunikāciju, kā arī sadarbībā ar darba grupu tika atklāts projekts “Institucionālais atbalsts Armēnijas pašvaldību asociācijai”. Šis projekts iekļaujas Eiropas Padomes Vietējo un reģionālo pašvaldību kongresa atbalsta plānā Armēnijai, un tā mērķis ir stiprināt Armēnijas vietējo pašvaldību asociāciju, kas dibināta 1997. gadā un apvieno vairāk nekā 900 pašvaldību.

LPS pārstāvji seminārā par jaunatnes politiku Eiropā

Februāra pēdējās dienās LPS pārstāvji **Lelde Vazdiķe**, **Nauris Ogorodovs** un ģenerālsēkretāre **Mudīte Priede** Maltā piedalījās programmas “Eiropa pilsoņiem” projekta “European Regions for Social Inclusion” seminārā “Youth policy and employability in the European Union” (“Nostādnes jaunatnes jautājumos un jauniešu nodarbinātība Eiropas Savienībā”).

Seminārā bija pārstāvji no vairākām ES valstīm: Latvijas, Maltas, Spānijas, Polijas, Ungārijas un Rumānijas. LPS jaunatnes lietu speciāliste Lelde Vazdiķe uzstājās ar prezentāciju par jaunatnes politiku Latvijā, uzsverot Jelgavas pilsētu kā labās prakses piemēru Latvijā darbā ar jaunatni.

Govs nav tāds dzīvnieks, kuru var izslēgt, jeb Nākotne pēc piena kvotu atcelšanas

5. martā Briselē ES Reģionu komitejas Dabas resursu komisijas sanāksmes dalībnieki diskutēja par piena nozares nākotni Eiropas Savienībā pēc piena kvotu sistēmas atcelšanas. Īpaša uzmanība tika pievērsta Baltijas valstīm, kurās prognozē arvien straujāku piena nozares darbības pārtraukšanu un ko patlaban negatīvi ietekmē arī Krievijas embargo.

Atzinuma autors Francijas Overņas reģiona prezidents **Renē Sušons** aicināja izstrādāt arī plašu lauku attīstības plānu Baltijas valstīm, kur pēc piena kvotu atcelšanas piena lopkopības saimniecībām būs grūta nākotne, jo piena lopkopība pašlaik ir lauku apgabalu struktūras pamatā. Vienlaikus viņš arī norādīja, ka, neraugoties uz nesenos Eiropas Komisijas pētījumos ietvertajām prognozēm par arvien straujāku piena lopkopības nozares pārtraukšanu gandrīz visās Eiropas Savienības Austrumeiropas dalībvalstīs, patlaban trūkst atbilstīgu pasākumu šīs situācijas uzlabošanai.

Sanāksmē piedalījās arī Latvijas Pastāvīgās pārstāvniecības Eiropas Savienībā Lauksaimniecības, pārtikas, veterinārijas, meža un zivsaimniecības politikas nodaļas vadītājs **Aivars Lapīņš**, kurš uzsvēra, ka piena lopkopības sektors ir atšķirīgs no citiem lauksaimniecības nozares sektoriem un prasa īpašu uzmanību: *“Govs nav dzīvnieks, kuru var izslēgt; tā jāslauc katru dienu, un mēs to labi apzināmies. Šajā sektorā atšķirībā no citiem nevar pagaidīt vai produkciju ilgstoši uzglabāt.”* Vienlaikus viņš norādīja, ka lauksaimniekiem

LATVIJA EIROPĀ

nepieciešama stabilitāte un, domājot par kopējās lauksaimniecības politikas reformu, būtiski atbalsta pasākumus nodrošināt tur, kur tie visvairāk nepieciešami, kā arī skatīties reģionālā griezumā, nevis ņemt vērā tikai Eiropas Savienības vidējo līmeni.

Arī Latvijas delegācijas Reģionu komitejā loceklis Mālpils novada domes priekšsēdētājs **Aleksandrs Lielmežs** atzīmēja, ka šis Reģionu komitejas atzinums par pienu nozares nākotni ir ļoti svarīgs, jo īpaši tāpēc, ka dalībvalstu viedoklis par pienu kvotu atcelšanu ir dažāds. Viņš atzina, ka Latvijas lauksaimniekiem nav viegli konkurēt Eiropas Savienībā, taču izteica cerību, ka Latvija kā sena pienu lopkopības tradīcijām bagāta valsts būs pietiekami konkurētspējīga šīs nozares attīstībā.

LPS priekšsēdis Kirgīzijā konferencē par pārvaldes un sabiedrības sadarbību

LPS priekšsēdis **Andris Jaunsleinis** 13. un 14. martā Biškekā (Kirgīzijā) piedalījās starptautiskā augsta līmeņa konferencē "Konsolidācija un efektīva visu līmeņu pārvaldes un sabiedrības sadarbība".

Konferencē Kirgīzijas parlamenta deputāti, valdības un pašvaldību pārstāvji uz klausīja ārzemju kolēģu pieredzi un meklēja risinājumus valsts, pašvaldību un sabiedrības sadarbības pilnveidošanai valstī.

LPS priekšsēdis dalījās Latvijas Pašvaldību savienības pieredzē sadarbībā ar valdību un parlamentu, kā arī pēc kirgīzu kolēģu ierosinājuma pastāstīja par administratīvi teritoriālās reformas norisi Latvijā.

Latvijas delegācija EP Vietējo un reģionālo varu kongresa 28. plenārsesijā

No 23. līdz 26. martam Strasbūrā (Francijā) norisēja Eiropas Padomes Vietējo un reģionālo varu kongresa (CLRAE) 28. plenārsesija, kurā Latviju pārstāvēja LPS priekšsēdis un Ventspils novada domes deputāts **Andris Jaunsleinis**, Jelgavas pilsētas domes priekšsēdētājs **Andris Rāviņš** un Priekule novada domes priekšsēdētāja **Māra Juzupa**.

23. martā A. Jaunsleinis ar ziņojumu piedalījās sanāksmē, kuras mērķis bija iepazīstināt CLRAE delegātus no Armēnijas, Azerbaidžānas, Gruzijas, Moldovas un Ukrainas, kā arī novērotājus no Baltkrievijas ar CLRAE iniciētās "2015–2017 reģionālās programmas Austrumu partnerības valstīm" mērķiem, sagaidāmajiem rezultātiem un aktivitāšu plānu.

Mūsu pašvaldību delegācija Latvijas Pastāvīgajā pārstāvniecībā Eiropas Padomē tikās ar vēstnieku **Rolandu Lappuki** un pārstāvniecības darbiniekiem, lai pārrunātu aktuālos jautājumus Eiropas Padomē, tajā skaitā situāciju Ukrainā un CLRAE aktivitātes. Līdzīgi jautājumi bija uzmanības centrā arī tradicionālajā Ziemeļvalstu un Baltijas valstu delegāciju sanāksmē, ko šīs plenārsesijas ietvaros organizēja Somijas delegācija.

Savukārt 24. martā Latvijas delegācija tikās ar Eiropas Padomes komisāru cilvēktiesību jautājumos **Nilu Muiznieku**.

LPS priekšsēdis sniedza interviju CLRAE Sadarbības nodaļai, izvērtējot februārī Erevānā notikušo darba grupu par pašvaldību savienību lomu, kur LPS vadītājs dalījās pieredzē par Latvijas Pašvaldību savienības izveidi un darbību. Šo interviju varat atrast šeit: <http://ej.uz/meeriA/>.

Aptauja par ieguldījumiem infrastruktūrā

Ieguldījumi infrastruktūrā ir būtisks nosacījums izaugsmei un attīstībai un arī būtisks pasākums, lai izklātu no ekonomikas krīzes. Šādos ieguldījumos svarīga loma ir reģionālajām un vietējām pašvaldībām. Tomēr bieži vien tās saskaras ar grūtībām mobilizēt pietiekamu finansējumu un nodrošināt ieguldījumu efektīvu pārvaldību, jo trūkst atbilstošas administratīvās veikspējas.

Reģionu komiteja (RK) aicina jūs dalīties ar savu pieredzi un viedokļiem par šo jautājumu, piedaloties tiešsaistes aptaujā, ko organizē sadarbībā ar Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizāciju (ESAO). Ar šīs apspriešanās rezultātiem tiks iepazīstināti augsta līmeņa forumi, kuros piedalās politikas veidotāji, un iestādes, jo īpaši ES, ESAO un G 20. Aptauja noslēgsies 2015. gada 29. maijā. Aptauju meklējiet vietnē: <http://selectsurvey-gen.cor.europa.eu/TakeSurvey.aspx?PageNumber=1&SurveyID=8852451>.

Sagatavojušas **Maija Pētermane**, **Agita Kaupuža** un **Zane Dūze**.

LPS SVARĪGĀKĀS NORISES ĪSUMĀ

Maija Pētermane,
LPS padomniece
sabiedrisko attiecību
jautājumos

LPS Domē

• Lai pašvaldības spētu nodrošināt iedzīvotājiem visus nepieciešamos pakalpojumus un veicinātu reģionu attīstību, ir būtiski tās padarīt spēcīgākas – šādu vienotu viedokli **30. janvārī** Latvijas Pašvaldību savienības Domes sēdē pauda pilsētu un novadu domju priekšsēdētāji un vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs **Kaspars Gerhards**.

Ministrs pašvaldību vadītājus iepazīstināja ar iecerētajiem darbiem tuvākajā laikā, starp svarīgākajiem nosaucot Eiropas Savienības fondu līdzekļu apsaimniekošanu ūdenssaimniecībā, vides un atkritumu apsaimniekošanas jomā, pilsētvides programmas turpināšanu, kā arī uzņēmējdarbībai nozīmīgas publiskās infrastruktūras attīstību. K. Gerhards arī pauda, ka pašvaldības jāstiprina, lai tām būtu iespēja nodrošināt saviem iedzīvotājiem nepieciešamos pakalpojumus, un šajā uzdevumā būtiska loma būs jaunai pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēmai. Ministrs izteica atbalstu LPS ierosinājumam ievērojami pārskatīt pašvaldību mazo iepirkumu organizēšanas kārtību.

Domes sēdes otrajā daļā notika tikšanās ar valsts kontrolieri **Elitu Krūmiņu**, un, izvērsoties diskusijai, pašvaldību vadītāji vēlējās noskaidrot atbildes uz vairākiem jautājumiem, kas saistīti ar pēdējā laika Valsts kontroles (VK) veiktajām revīzijām un publiskajiem izteikumiem par pašvaldību darbu. Lai arī pašvaldības atzīst un piekrīt, ka finanšu plūsmas organizācijā

un grāmatvedības kārtošanā vienmēr ir iespējami uzlabojumi, izskanēja pārmetumi, ka normatīvie akti tiek nostādīti augstāk par cilvēciskumu un izpratni un nav saprotams VK priekšstats par to, kas ir lietderīgi vai nav.

LPS Dome lēma par nākamā LPS kongresa laiku – tas notiks **15. maijā**, un nu jau zināms, ka **LPS 26. kongresa** mājvieta būs **Smiltēnē**.

• Pēc dažām dienām – **3. februārī** notika LPS Domes ārkārtas sēde, kurā tika apstiprināts Pašvaldību savienības 2015. gada budžets.

LPS Valdē

• LPS Valdes sēde notika gan **3. februārī**, gan arī tieši pēc mēneša – **3. martā**.

• **17. martā** ārkārtas sēdē LPS Valde diskutēja par Finanšu ministrijas (FM) piedāvāto jauno pašvaldību finanšu izlīdzināšanas modeli, taču nekādu vērtējumu vai galalēmumu LPS nepieņēma. Kopējo LPS viedokli plānots formulēt un pieņemt **Domes sēdē 15. aprīlī**.

Pašvaldību vadītāji akcentēja, ka ir būtiski runāt ne tikai par pašvaldību ieņēmumu savstarpējo izlīdzināšanu, bet arī par pašvaldību finanšu bāzi kopumā, kā arī par pieaugošu valsts budžeta līdzdalību izlīdzināšanas sistēmā. Valdes pārstāvji arī norādīja, ka pašvaldību finanšu izlīdzināšana nevar būt vienīgais instruments, kā risināt citu ceļoņu dēļ izveidojušās reģionu attīstības atšķirības un iedzīvotāju migrācijas radītās problēmas. Pašvaldībām joprojām aktuāls arī jautājums par iedzīvotāju ienākuma nodokļa (IIN) ieņēmumu pārdales proporciju starp valsti un pašvaldībām, IIN likmes samazinājums un citi aspekti.

Novadu apvienībā

• **27. februārī** Latvijas Novadu apvienības valdes sēdē galvenie izskatāmie jautājumi bija pašvaldību finanšu

PAŠVALDĪBU SAVIENĪBĀ

izlīdzināšanas sistēmas jaunais variants un pedagogu darba algas.

Novadu apvienības valdes locekļi iepazinās ar informāciju, ka Finanšu ministrijā izveidota Pašvaldību finanšu konsultatīvā padome, kas piedalās jaunā finanšu izlīdzināšanas modeļa tapšanā.

Jāuzsver, ka joprojām spēkā ir LPS Domes 2013. gada 27. februāra rezolūcija "Par pašvaldību finanšu izlīdzināšanas modeli", kurā izteiktas būtiskākās pašvaldību prasības jaunajam modelim: finanšu nepieciešamību nosaka proporcionāli visu nodokļu kopsummam, un tā pieaug līdz ar pašvaldību nodokļu daļas pieaugumu kopējos valsts un pašvaldību ieņēmumos; papildus četriem demogrāfiskajiem izlīdzināšanas kritērijiem tiek ieviests piektais – teritorija; ieviešot 5. kritēriju un palielinot kopējās pašvaldību finanšu nepieciešamības proporciju, vienādo aprēķina algoritmu republikas pilsētām un novadiem; atteikšanās no pašvaldību dalījuma grupās un 5. kritērija ieviešana veicama, tikai nodrošinot pietiekamu valsts budžeta dotāciju.

Novadu apvienības valde iepazinās ar LPS padomnieces **Ināras Dundures** sniegto informāciju par jaunā pedagogu atalgojuma modeļa ieviešanu, kā arī citām izglītības un zinātnes ministrijas plānotajām izmaiņām vispārīgajās skolās finansējuma.

• **27. martā** Novadu valdes darba kārtībā bija jaunā finanšu izlīdzināšanas modeļa apspriešana un viedokļa formulēšana, gatavojoties Domes sēdei.

Piekrastes apvienībā

• **25. martā** Piekrastes pašvaldību apvienības valdes sēdē, atsaucoties Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta (VUGD) aicinājumam, kopā ar VUGD un Rīgas un Kurzemes plānošanas reģiona pārstāvjiem tika pārrunātas valsts dienestu un pašvaldību iespējas cilvēku drošības un glābšanas nodrošināšanai piekrastes pašvaldībās.

Valde arī apsprieda ES fondu specifiskā atbalsta mērķa "Saglabāt, aizsargāt un attīstīt nozīmīgu kultūras un dabas mantojumu, kā arī attīstīt ar to saistītos pakalpojumus" (SAM 5.5.1.) virzību, iepazinās ar piekrastes pašvaldību iesniegtajiem prioritārajiem projektu priekšlikumiem, diskutēja par iespējamo SAM projektu skaitu piekrastē, kā arī izskatīja jautājumus,

kas izriet no Zemes pārvaldības likuma (spēkā kopš 2015. gada 1. janvāra) par jūras piekrastes ūdeņu 2 km attālumā no krasta labiekārtošanu un plānošanu.

Valde nolēma, ka jāsagatavo ieteikums pašvaldībām par vienpusīgu ("no pašvaldību puses") publisko ūdeņu pārņemšanu valdījumā. Tāpat valde pieņēma lēmumu par konkrētu grozījumu Aizsargjoslu likumā saistībā ar piekrastes aizsargjoslu apzināšanas nepieciešamību un sekojošu priekšlikumu sagatavošanu.

LPS komitejās

Finanšu un ekonomikas jautājumu komitejā

• **20. martā** tika sasaukta Finanšu un ekonomikas komitejas ārkārtas sēde, kurā apsprieda Finanšu ministrijas (FM) piedāvājumu jaunajai pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēmai. Komiteja nolēma sagatavot ieteikumus FM izstrādātajam modelim.

Komitejas sēdē vairākkārt izskanēja, ka valstij ar lielāku pienesumu jāpiedalās izlīdzināšanas sistēmā, kā arī jāpārskata atsevišķu kritēriju vērtības un ietekme uz finansējumu. Vērtējums pašvaldībām un LPS jāsagatavo rūpīgi, sagaidot arī ekonomistes Raitas Karnītes sniegto izvērtējumu.

• **27. martā** pašvaldību pārstāvji Finanšu ministrijā tikās ar finanšu ministru **Jāni Reiru**, lai sāktu sarunas par 2016. gada budžetu.

Sanāksmes laikā FM speciālisti informēja par valsts pamatbudžeta un valsts speciālā budžeta bāzes izdevumiem 2016.–2018. gadam. Ministrija līdz 30. aprīlim Ministru kabinetā iesniegs izskatīšanai ziņojumu par priekšlikumiem diferencētā neapliekamā minimuma ieviešanai ar 2016. gadu. Tāpat tika pārrunātas aktualitātes par pašvaldību budžetam piekritīgo ieņēmumu daļu konsolidētā kopbudžeta nodokļu ieņēmumiem nākamgad un vidējā termiņā (2016.–2018. gadā) un pašvaldību aizņemšanās iespējas 2016. gadā.

Ikgadējais pašvaldību kopējais aizņēmumu pieļaujamais palielinājums ir 118 miljoni eiro. Šogad pašvaldībām pilnībā tiks nodrošināti aizņēmumu resursi valsts budžeta likumā noteikto prioritāro mērķu – investīciju projektu īstenošanai. Nosakot 2016. gada valsts budžeta likumā pašvaldību aizņēmumu nosacījumus, galvenais mērķis ir garantēta finanšu resursu pietie-

kamība ikvienai pašvaldībai un nodrošināta fiskāli atbildīga pašvaldību uzņemto saistību politika.

Tehnisko problēmu komitejā

• **27. janvārī** komitejā viesojās jaunizveidotā Būvniecības valsts kontroles biroja vadītājs **Pēteris Druķis**, lai pārrunātu biroja sadarbību ar pašvaldībām un būvvaldēm.

Informējot par publisko ēku ekspluatācijas uzraudzību, viņš pauda, ka galvenā uzmanība tiks pievērsta būves tehniskajam izpildījumam un atbilstībai normatīvajiem aktiem, bet metodiskajā atbalstā iecerēts izveidot vadlīnijas publisko ēku uzraudzībai, būvdarbu kontrolei, būvprojektu un būvju ekspertīzei, kā arī sniegt atbalstu pašvaldībām juridiskos jautājumos.

LPS mājaslapā pieejams komitejas sēdes videoieraksts.

• **24. martā** Salaspils kultūras namā "Rīgava" notika Tehnisko problēmu komitejas izbraukuma sēde.

To atklāja Salaspils novada domes priekšsēdētājs **Raimonds Čudars**, savā uzrunā īpaši uzsverot dzīvojamā fonda atjaunošanas problemātiku: *"Bez energoefektivitātes pasākumiem, kas jau saņēmuši grantus, svarīgs ir arī jautājums par dzīvojamā fonda konstruktīvo stāvokli. Mēs nedrīkstam atrauti skatīt šīs lietas – nevar siltināt mājas bez konstrukciju un iekšējo mezglu atjaunošanas. Šobrīd esam nonākuši kritiskajā punktā, kad dzīvojamā fonda atjaunošanas jautājums jau ir jāpaceļ valsts līmenī un jāsaprot, kādu ceļu iesim. Viens ir kopīgiem spēkiem savest šo dzīvojamo fondu kārtībā, tam radot visus nepieciešamos priekšnosacījumus. Otrs, un es runāju pavisam nopietni – domāt par tā nojaukšanu un jauna dzīvojamo fonda celtniecību. Un mums nāksies atbildēt uz šo jautājumu, jo, nedod Dievs, ka ar kādu no šīm daudzdzīvokļu mājām kaut kas notiek, lai pēkšņi visi attaptos, ka ir problēma! Bet problēma pastāv jau divdesmit gadus."*

Darba kārtības pirmais jautājums bija par direktīvas ES/27/2012 prasībām enerģētikai/siltumapgādei un likumprojektā "Energoefektivitātes likums" paredzētajām normām un pašvaldību uzdevumiem šā likuma izpildē, par ko ziņoja LPS padomnieks **Andris Akermanis**.

Par gaidāmo ES finansēto programmu ēku siltināšanai (darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 4.2.1.1. specifiskā atbalsta mērķa pasākums "Energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumi dzīvojamās ēkās") izteicās gan Ekonomikas ministrijas (EM) valsts sekretāra vietnieks **Raimonds Aleksejenko**, gan LPS pārstāvji – **Andra Feldmane** un **Aino Salmiņš**.

Komiteja nolēma pieņemt zināšanai R. Aleksejenko informāciju, ka programmas ieviešanas laikā lēmums par attiecināmām izmaksām tiks pieņemts, akceptējot finansējumu, un projekta īstenošanas laikā finanšu korekcijas netiks piemērotas. Tāpat komiteja pieņēma zināšanai, ka EM un LPS panākusi vienošanos par to, ka uz šo aktivitāti varēs pretendēt arī pašvaldību dzīvojamās ēkas; ka tiks izslēgts 20.1. punkts, kas liedz iespēju ēkām, kuras jau daļēji veikušas energoefektivitātes pasākumus, piedalīties šajā aktivitātē; ka ar renovācijas projekta finansējuma nodrošinātājiem tiks slēgti sadarbības līgumi ar mērķi, lai projekta īstenošanai nav jākomunicē ar vairākām iestādēm; ka nepiemēros iepirkuma procedūras tām personām, kas nav iepirkuma subjekti; ka maksājumu parāds nepārsniedz 10% no kopējās aprēķinātās pārvaldīšanas un pamatpakalpojumu maksas summas par dzīvojamo māju par pēdējiem 12 mēnešiem vai ir panākta vienošanās ar finansējuma saņēmēju par parādnieku saistību segšanu. Komiteja nesaņāvoja 4.2.1.1. specifiskā atbalsta mērķa pasākuma "Energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumi dzīvojamās ēkās" projekta iesnieguma kritērijus, *Ex ante* izvērtējumu un MK noteikumu projektu.

Rīgas Enerģētikas aģentūras vadītāja **Maija Rubīna** pastāstīja par Rīgas energoefektivitātes fonda veidošanu, savukārt ar alternatīvu – privātās un publiskās partnerības piedāvājumu nāca SIA FFF valdes loceklis **Valdis Bisters**. Ar pašvaldības līdzšinējo pieredzi energopatēriņa samazināšanā iepazīstināja SIA "Salaspils siltums" valdes priekšsēdētāja **Ina Bērziņa-Veita**. Savukārt Liepājas domes izpilddirektora vietnieks **Mārtiņš Tidens** un SIA "Liepājas namu apsaimniekotājs" Klientu daļas vadītājas vietnieks **Kristaps Raģis** dalījās pieredzē par namu siltināšanu savā pilsētā.

Visas prezentācijas pieejamas LPS komitejas portālā.

Izglītības un kultūras jautājumu komitejā

• Komitejas sēdē **3. februārī** notika diskusijas par Izglītības un zinātnes ministrijas (IZM) ierosinājumu noteikt prasību par minimālo skolēnu skaitu vidusskolas atvēršanai, un lielākā daļa pašvaldību pauda iebildumus pret šo ieceri.

Tāpat LPS un pašvaldības turpinās sekot līdzi jaunā pedagogu algu modeļa aprobācijai un to vērtēt. 3. februārī LPS rīkoto publisko diskusiju par šo jautājumu tiešraidē noskatījās vairāk nekā 500 pašvaldību izglītības speciālistu un skolu vadību pārstāvju, un šī bija viena no populārākajām LPS rīkotajām videokonferencēm. Tās videoieraksts pieejams LPS mājaslapā.

PAŠVALDĪBU SAVIENĪBĀ

- Izglītības un kultūras komiteja **17. februārī** nolēma lūgt Kultūras ministrijas (KM) skaidrojumu par nepieciešamo finansējumu mūzikas un mākslas skolām, ņemot vērā, ka Ministru kabineta un LPS domstarpību un vienošanās protokolā tam paredzēts 100% valsts finansējums, bet realitātē visi līdzekļi netiek saņemti.

Reģionālās attīstības un sadarbības komitejā

- 10. februārī** Jelgavā tika aizvadīta Reģionālās attīstības un sadarbības komitejas izbraukuma sēde, un LPS izsaka pateicību Jelgavas domes priekšsēdētāja vietniekam **Jurijam Strodam** par lielisko prezentāciju, diskusijas rosināšanu un iepazīstināšanu ar Jelgavas vēsturi, siltumapgādes uzņēmuma SIA "Fortum Jelgava" valdes priekšsēdētājam **Guntai Cimdiņai**, kura detalizēti pastāstīja par centralizētās siltumapgādes uzņēmumu lielisko sadarbību ar pašvaldību, siltuma ražošanu un piegādi jelgavniekiem, un Zemgales reģiona kompetenču attīstības centra direktorei **Sarmītei Viksnei** par sēdes dalībnieku uzņemšanu.

LPS uzskata, ka Jelgavas pilsētas domes pieredze energoefektivitātes jautājumu risināšanā un pieredze "Pilsētu mēru pakta" aktivitātēs ir ļoti svarīga –

virzoties kopā ar citām iesaistītajām pilsētām uz ES kopīgiem mērķiem, veiksmīgi tiek sasniegti konkrētie Latvijas energoefektivitātes mērķi.

- Komitejas sēdē **10. martā** tika apspriestas iespējamās 2015. gada sarunu tēmas ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju, ņemot vērā, ka sarunas šogad plānotas koncentrētākas – izvirzot vienu būtiskāko jautājumu katrā ministrijas tematiskajā jomā. Komitejas locekļi vienojās, ka būtiskākie jautājumi, par ko nepieciešams diskutēt ar VARAM, ir pašvaldību finansējuma daļa valsts budžetā, administratīvi teritoriālā reforma un pašvaldību sistēmas pilnveidošana, pašvaldību iesaiste uzņēmējdarbības stimulēšanā un attīstības novērtēšana.

Vides blokā LPS interesējošo tēmu loks būs nedaudz plašāks: vides un dabas aizsardzības plānošanas

iesaiste kopējā attīstības plānošanā, ūdenssaimniecības pakalpojumu likumprojekts un tā piemērošana apdzīvotās vietās ar iedzīvotāju skaitu zem 2000, Zemes pārvaldības likuma iedzīvināšana, tajā skaitā pludmales apsaimniekošanas jautājumi, kā arī pašvaldību loma sadzīves atkritumu apsaimniekošanā.

Elektroniskās pārvaldes jomā kā viens no būtiskākajiem jautājumiem jāuzsver datu un sistēmu savietojamība. Sarunām ar VARAM iecerēts virzīt tēmas par valsts informācijas sistēmu (VIS) iesaisti pašvaldību attīstības plānošanā un ikdienas darbā, piekļuves nodrošināšanu VIS sistēmās uzkrātiem datiem, tehnisko infrastruktūras attīstību un datu drošību, kā arī vienotajiem pakalpojumu centriem.

Veselības un sociālo jautājumu komitejā

- Komitejas sēdē **10. martā** turpinājās diskusijas par deinstitucionalizācijas tēmai veltītām aktualitātēm – sākotnējo plānu, kā arī sociālās aprūpes iestāžu klientu novērtējumu.

Latvijas Profesionālo sociālā darba speciālistu asociācijas vadītāja **Ārija Baltiņa** iepazīstināja ar "Pilngadīgas personas pašaprūpes, neatkarības un patstāvīgās dzīves prasmju izvērtējuma instrumentu". Izmantojot šo izstrādāto algoritmu punktu pa punktam un uzdodot dažādus jautājumus par valsts sociālās aprūpes centru klientu spējām patstāvīgi rūpēties par sevi, iespējams noskaidrot, kāda tieši aprūpe katrai klientu grupai nepieciešama un vai viņi ir spējīgi paši par sevi rūpēties. LPS turpinās sekot līdzi deinstitucionalizācijas procesa aktualitātēm, arī turpmāk aicinot un iztaujājot speciālistus un piedaloties sanāksmēs, lai paustu pašvaldību viedokli par šo jautājumu.

- Sociālo dienestu vadītāju apvienības kopsapulcē ievēlētā jauna vadība** – par apvienības priekšsēdētāju kļuvusi Cēsu pašvaldības aģentūras "Sociālais dienests" vadītāja **Iveta Sietiņšone**, bet vietnieces būs **Ilze Āne** no Jelgavas un **Ina Bālgalve** no Tukuma. Līdzšinējā apvienības vadītāja **Ilze Rudzīte** turpina darbu LPS veselības un sociālo jautājumu padomnieces amatā.

Informātikas jautājumu apakškomitejā

- 3. martā** apakškomitejas dalībnieki iepazīnās ar ģeoportāla demonstrāciju, ko sniedza VRAA Informācijas sis-

tēmu attīstības departamenta Lietojumprogrammatūru pārvaldības nodaļas projektu vadītāja **Laura Ceple**, un ES struktūrfondu 2014.–2020. gada perioda aktivitātēm IT jomā, ar ko iepazīstināja LPS padomnieks **Guntars Krasovskis** un VARAM Elektroniskās pārvaldes departamenta direktors **Uģis Biseniņš**.

Sēdes dalībnieki vienojas, ka VARAM sagatavotajā informatīvajā ziņojumā par publiskās pārvaldes informācijas sistēmu konceptuālo arhitektūru iestrādātais modelis – sadarbība starp pašvaldībām, izmantojot pašvaldību konsultāciju centru (PKC) pakalpojumus, – nedarbosies pienācīgā apjomā un nesasnies izvirzītos mērķus. Vadoties no iepriekšējās Eiropas struktūrfondu pieredzes, PKC spēja pastāvēt tikai, ja bija valsts finansējums.

Tāpat dalībnieki vienojās, ka par valsts ierosinātām likumdošanas izmaiņām, kam seko izmaiņu nepieciešamība arī pašvaldību informācijas sistēmās, ir jānes atbildība valsts iestādēm, proti, kādai no valsts pārvaldes struktūrvienībām jānodrošina izmaiņu veikšana par valsts budžeta līdzekļiem arī pašvaldību pusē līdz pat galalietotājam.

Vienojas par īpašiem datorprogrammu licencēšanas nosacījumiem pašvaldību izglītības iestādēs

- LPS un “Microsoft Latvia” noslēgušas sadarbības līgumu, kas **Latvijas skolām ļaus iegādāties programmatūru ar ievērojamām atlaidēm**. Pateicoties veiksmīgajai sadarbībai ar LPS Latvijas skolu modernizācijā un 21. gadsimtam atbilstošas mācību vides veidošanā, Latvijas izglītības iestādēm arī turpmāk būs iespēja iegādāties *Windows* un *Microsoft Office* licences ar līdz pat 90% atlaidi. Iesaistoties īpašā priekšrocību programmā “Student and teacher advantage”, skolēni un skolotāji varēs bez maksas lietot *Office 365* piecās dažādās ierīcēs.

Noslēgtā vienošanās paredz, ka skolām būs iespēja iegādāties datorprogrammas ar atlaidi līdz pat 2017. gada 30. jūnijam.

- **LPS lūdz risināt jautājumu par valsts informācijas sistēmu datu pieejamību pašvaldībām**

Latvijas Pašvaldību savienība ir vērsusies pie Ministru prezidentes Laimdotas Straujumas, lūdzot risināt jautājumu par dažādās valsts informācijas sistēmās uzkrāto datu pieejamību pašvaldībām, lai varētu nodrošināt efektīvu un lietderīgu pašvaldības budžeta līdzekļu un administratīvo resursu izmantošanu sociālās palīdzības administrēšanā.

Latvijas Pašvaldību savienība sarunās ar ministrijām jautājumu par valsts reģistru datu pieejamību pašvaldībām ir akcentējusi jau vairākus gadus, taču pagaidām tā praktiskais risinājums bijis nepietiekams. Arī Valsts kontroles janvārī publiskotajā likumības revīzijas ziņojumā par pašvaldību sniegtās sociālās palīdzības likumību kārtējo reizi ir aktualizēts jautājums par nepieciešamību pašvaldību sociālajiem dienestiem izmantot valsts informācijas sistēmās uzkrātos datus sociālās palīdzības procesa administrēšanā.

LPS apkopos priekšlikumus situācijas uzlabošanai bērnu ilgstošās aprūpes iestādēs

Lai detalizēti iepazītos ar Tiesībsarga biroja ziņojumu par situāciju bērnu ilgstošās aprūpes iestādēs un diskutētu par risinājumiem atklāto problēmu novēršanai, Latvijas Pašvaldību savienība uz tikšanos bija aicinājusi tiesībsargu, Labklājības ministrijas, Valsts bērnu tiesību aizsardzības centra, Veselības inspekcijas, pašvaldību un arī pašu bērnu namu pārstāvjus.

Tiesībsarga ziņojums un tajā norādītās problēmas ir vērtējamas ļoti nopietni, tādēļ LPS šajā tikšanās reizē uzklauzīja ieteikumus un priekšlikumus no visām iesaistītajām pusēm un arī turpinās pievērsties šai tēmai, lai kopīgi meklētu risinājumus un uzlabotu to bērnu dzīves apstākļus, kuri ir palikuši bez vecāku gādības.

Ikviens saprot, ka bērnam vislabākais ir augt ģimenē un ilgstošās aprūpes iestādē nav piemērotākā vide, kurā augt un apgūt dzīvei nepieciešamās prasmes, taču jāskatās ne tikai uz to, kā samazināt bērnu lielo skaitu bērnu namos, bet arī jāmeklē risinājumi iemesliem, kādēļ viņi šajās iestādēs nonāk. Vairāki klātesošie bērnu namu vadītāji norādīja, ka viņu iestādēs nav neviena bāreņa -- visiem audzēkņiem ir dzīvi bioloģiskie vecāki.

Tikšanās dalībnieki bija vienprātīgi, ka uz šo jomu nevar raudzīties tikai vienpusēji, meklējot vainīgos, bet gan kopīgi jāsadarbjas, lai izstrādātu ieteikumus un tos arī veiksmīgi ieviestu dzīvē.

Pēc ierosinājumu apkopošanas LPS plāno rīkot diskusijas, aicinot šoreiz atrast iespēju piedalīties arī Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvjiem.

Pašvaldību sabiedrisko attiecību speciālistu sanāksme

- **12. februārī** notika LPS organizētā sanāksme pašvaldību sabiedrisko attiecību speciālistiem un informatīvo izdevumu veidotājiem. To iespējams noskatīties LPS mājaslapā, sadaļā *Semināri un video*.

Latvijā apmierinātība ar pašvaldību darbu – rekordaugstā līmenī

Latvijā apmierinātība ar pašvaldību darbu jau otro gadu pēc kārtas turas pie rekordaugstajiem 55%, liecina tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centra SKDS dati. Pēc aptaujas datiem redzams, ka apgalvojumam “kopumā esmu apmierināts ar savas pašvaldības darbu šā sasaukuma laikā” piekrit 55% respondentu, un tas ir tieši tikpat daudz, cik pērn veiktās aptaujas laikā. Iepriekš šis rādītājs ir bijis zemāks un 50% robežu pārsniedzis vien 2005. gadā.

SKATES "GADA LABĀKĀ BŪVE LATVIJĀ 2014" UZVARĒTĀJI

26. martā Rīgas Tehniskās Universitātes Arhitektūras un pilsētplānošanas fakultātē Ķīpsalā Latvijas Būvnieku asociācija, Latvijas Būvinženieru savienība un Būvniecības attīstības stratēģiskā partnerība sadarbībā ar Ekonomikas, Satiksmes un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameru, Lietuvas Būvnieku asociāciju, Latvijas Pašvaldību savienību, Rīgas Tehnisko universitāti, Biznesa augstskolas "Turība" Komunikācijas fakultāti un laikrakstu "Dienas Bizness" aicināja uz nozares gada notikumu – "Būvniecības dienu", ko veidoja skates "Gada labākā būve Latvijā 2014" fināls un konference "Droša un kvalitatīva būvniecība".

Skates finālam kopumā bija izvirzīts 21 būvobjekts septiņās nominācijās. Šāds konkurss par gada labākajām būvēm Latvijā notika jau septiņpadsmito reizi. 29 eksperti izskatīja daudzus dokumentus par vērtēšanai iesniegtajiem objektiem, izvēlējās pusfinalistus visā Latvijā un novērtēja tos klātienē. Konkursa finālā būvju pasūtītājiem bija jādemonstrē iepriekš sagatavota prezentācija par objektu, kas iekļuvis finālā, un jāatbild uz žūrijas uzdotajiem jautājumiem.

Par 2014. gada labāko sabiedrisko jaunbūvi atzīta **Latvijas Nacionālā bibliotēka**, bet trešajā vietā ierindots Skultes ciema dienas centrs Mārupes novadā. Savukārt par labāko dzīvojamo jaunbūvi nominēta **daudzdzīvokļu māja Hospitāju ielā 39 Rīgā**, otro vietu atvēlot trim daudzdzīvokļu sociālajām mājām ar Veselības centru, Rīgas Sociālā dienesta Teritoriālo centru un Rīgas Sociālā dienesta Dienas centru Imantā. 2014. gada labākās inženierbūves gods piešķirts **lidostas "Rīga" skrejceļam**. Nominācijā "Restaurācija" pirmā vieta netika piešķirta, bet otro vietu ieguvusi Daugavpils (Dinaburgas) cietokšņa 1. krasta lunete. Savukārt par uzvarētāju nominācijā "Rekonstrukcija" kļuvis **privātā klinika Vingrotāju ielā Rīgā**, kā arī jāatzīmē žūrijas atzinība šajā kategorijā Veselības un sociālo lietu pārvaldei Ikšķilē. Tāpat atzīstams panākums nominācijā "Renovācija" ir Atzinības raksts Baltinavas vidusskolai.

Bet jo īpašs sasniegums un prieks par nominācijas "Aina-va" laureātiem – uzvarētāja šajā kategorijā ir **Neikenkalna dabas koncertzāle Kocēnu novada Dikļos**.

Otrā vieta šajā nominācijā netika piešķirta, bet trešajā ierindots **tirgus laukums "Zem Ķeņa cepures" Jaunpiebalgā**.

Pagājušajā gadā Kocēnu novada dome kā prioritāro investīciju projektu noteica Neikenkalna dabas koncertzāles būvniecību Dikļos. Kopējās Kocēnu novada domes izmaksas, īstenojot dabas koncertzāles izveides projektu, bija 250 000 eiro. Būvdarbus veica SIA "Ekers", bet Dikļu dabas koncertzāli projektējis arhitekts Uģis Šēnbergs.

Dabas koncertzāle, kas ir Latvijā vēl nebijis projekts, atšķiras no līdz šim ierastajām šāda veida estrādēm. Vietas unikālās akustiskās īpašības veidotas ar ūdens spoguļi, koka konstrukcijām, esošiem parka stādījumiem, terasēm un nogāzēm. Gan skatuve, gan amfiteātris ietver daudzfunkcionalitātes ideju. Pasākuma "Dziedāšanas svētkiem – 150" un XXV Vispārējo latviešu Dziesmu un XV Deju svētku galvenā režisora Uģa Brikmaņa neatsverams ieguldījums objekta tapšanas procesā ir skatuvju un skatītāju vietu izvietojuma plānošanā, nodrošinot iespaidīga skaita skatītāju un dziedātāju uzņemšanu.

Pateicoties mākslinieka Ivara Mailiša ieguldījumam, veicināta labas arhitektūras, dizaina un mākslas klātbūtne vēsturiskajā vidē. Mākslinieka veidotais vides mākslas objekts "Sidraba birzs" atraktīvi atdzīvina estrādes vidi. Pavasarī Sidraba birzī tiks uzstādītas dabas ērģeles, darbu sarakstā ir arī estrādes nojumes izveide un papildu skatītāju soliņu uzstādīšana, lai jau šovasar šeit rīkotu vairākus starptautiskus un valsts mēroga pasākumus – 20. jūnijā "Vidzemes dziesmu dienu", 16. jūlijā Starptautisko folkloras festivālu "Baltica 2015" u.c.

Kocēnu novada domes veidoto prezentāciju par Neikenkalna dabas koncertzāli video formātā var noskatīties – www.kocenunovads.lv un pašvaldības Youtube videokontā.

LABĀKĀS BŪVES UN BŪVNOZARES PROFESIONĀĻI LATVIJĀ

Līdzīgu konkursu jau septīto gadu pēc kārtas organizēja arī žurnāli "Latvijas Būvniecība" un "Latvijas Arhitektūra", tā patroni ir Rīgas domes Īpašuma departaments, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija un Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija.

Šogad konkursā pieteicās rekordliels dalībnieku skaits – konkursam tika kvalificēti 55 pieteikumi ēkām, inženierbūvēm un publiskās ārtelpas objektiem, kas nodoti ekspluatācijā 2014. gada laikā visā Latvijā. Otrajā kārtā žūrija izvirzīja 40 objektus deviņās nominācijās, no kuriem noteica laureātus – pirmo trīs godalgoto vietu ieguvējus.

19. martā Mazajā ģildē vērienīgā ceremonijā ar valsts institūciju, pašvaldību, būvnozares, ārvalstu tirdzniecības kameru un vēstniecību pārstāvju piedalīšanos tika paziņoti divu konkursu – "Latvijas Būvniecības Gada balva 2014" un "Gada būvinženieris Latvijā 2014" – laureāti.

Galvenās balvas – "Grand Prix" – saņēma divas 2014. gadā pabeigtas ievērojamas ēkas – **Rundāles pils** un **Latvijas Nacionālās bibliotēkas jaunbūve**.

Kopumā konkursā ēkas un būves tika vērtētas deviņās nominācijās. Par uzvarētāju nominācijā "Jaunbūve – sabiedriska ēka" atzīts **Daugavpils Universitātes laboratoriju korpuss** un nominācijā "Jaunbūve – dzīvojamā ēka" – **zemas enerģijas patēriņa privātmāja Mežaparkā Rīgā**.

Savukārt par vislabāk rekonstruēto ēku pērn atzīta **O. Kalpaka Rīgas Tautas daiļamatu pamatskolas ēka un sporta kompleksa jaunbūve**, bet par prasmīgāk renovētajām fasādēm – **J. G. Herdera Rīgas Grīziņkalna vidusskola**.

Nominācijā "Jauna inženierbūve" uzvarētājs ir **beramkravu terminālis "Riga Bulk Terminal"**, taču jāatzīmē,

ka otrā un trešā vieta piešķirta gājēju tiltam ar veloceļiņu Carnikavā un DSD ātruma mērīšanas LED displeju izbūvei Smiltēnē.

Nominācijā "Restaurācija" uzvarētājas gods ticis **Bauskas pils jaunajai daļai**, par ko īpašs prieks Bauskas novada pašvaldības vadītājam **Raitim Ābelniekam**, bet otrā vieta – **Kuldīgas novada muzejam**, kam apliecinājumu kopā ar muzeja ļaudīm saņēma Kuldīgas novada domes priekšsēdētāja **Inga Berziņa**.

Par nominācijas "Koka būve" uzvarētāju kļuvusi **privātmāja Rotas ielā Jūrmalā** un par labāko nominācijā "Publiskā ārtelpa" atzīts **Pasta salas labiekārtojums Jelgavā**, aiz kura otrajā vietā ierindota Jāņa Čakstes laukuma rekonstrukcija Liepājā un trešajā vietā – Alekšupītes promenādes izveide un saistīto ielu rekonstrukcijas 1. kārtā Kuldīgā.

Savukārt labākais objekts nominācijā "Rekonstrukcija – inženierbūve" ir **tilts pār Mūsu Bauskā**, bet 3. vietā – bobsleja un kamaniņu trase "Sigulda", kā arī atzinību saņēma tilts pār Daugavu Jēkabpilī.

Konkursā "Gada būvinženieris Latvijā 2014" laureāti šoreiz ir četri – par labākajiem būvnozares profesionāļiem atzīti jaunais speciālists Uldis Strauts ("Menerga Baltic"), būvdarbu vadītāja Kristīne Gulbe ("RERE04"), inženiere – projektētāja Ļubova Rukmane-Rogova ("Vektors T") un projektu vadītājs Valerijs Gorjuns ("Latvijas Tilti").

Inovativākie pedagogi – Skrīveros, Jelgavā, Mārupē un Rīgā

25. februārī notika “Ekselences balvas” fināls, kurā klātienē, vadot mācību stundas Āgenskalna Valsts ģimnāzijas skolēniem, savu meistarību demonstrēja 20 Latvijas inovativākie dabaszinātņu un matemātikas skolotāji. Balvai viņus izvirzīja skolu vadība, vecāku un skolēnu organizācijas, skolotāju asociācijas un pašvaldības. “Ekselences balvu” organizē Latvijas Universitātes (LU) Dabaszinātņu un matemātikas izglītības centrs sadarbībā ar Valsts izglītības satura centru un LU Fondu.

Dienas noslēgumā apbalvošanas ceremonijā LU Mazajā aulā visus dalībniekus sveica Valsts prezidents Andris Bērziņš, izglītības un zinātnes ministre Mārīte Seile, LU rektors Mārcis Auziņš, LU Dabaszinātņu un matemātikas izglītības centra vadītāja Dace Namsone un balvas mecenāti.

“Ekselences balvu” bioloģijā saņēma **Liene Sabule** no Jelgavas Valsts ģimnāzijas, fizikā – **Modris Šāvējs** no Mārupes vidusskolas, ķīmijā – **Pāvels Pestovs** no Rīgas 72. vidusskolas un matemātikā – A. Upīša Skrīveru vidusskolas skolotāja **Ilze Gaņina**.

Ekselences balvas ieguvēji tika arī pie 1400 eiro lielas naudas balvas, ko jau ceturto gadu nodrošina Latvijas uzņēmēji.

Starptautisko mācību olimpiāžu uzvarētāju apbalvošana Ministru kabinetā

Ministru prezidente Laimdota Straujuma svinīgā un sirsnīgā ceremonijā 18. martā sveica 2013./2014. mācību gada starptautisko mācību priekšmetu olimpiāžu uzvarētājus un viņu pedagogus, pasniedzot viņiem Ministru kabineta Diplomus. Olimpiāžu laureātiem un viņu skolotājiem izmaksātas valdības piešķirtās naudas balvas 26 117 eiro apmērā.

Apbalvošanas ceremonijā piedalījās arī Izglītības un zinātnes ministrijas valsts sekretāres pienākumu izpildītāja un Izglītības departamenta direktore Evija Papule un Valsts izglītības satura centra vadītāja pienākumu izpildītāja Agra Bērziņa.

Starptautisko olimpiāžu uzvarētāju apbalvošanas tradīcija Latvijā notiek jau 17. reizi – kopš 1998. gada.

Kopumā 2014. gadā apbalvoti 16 skolēni no visas Latvijas – Daugavpils, Aglonas, Rīgas un Cēsīm, kuri piedalījās piecās starptautiskajās mācību priekšmetu olimpiādēs: informātikā, matemātikā, fizikā, ķīmijā un bioloģijā, un 27 viņu pedagogi.

Starptautiskajās mācību priekšmetu olimpiādēs piedalās labākie dažādu pasaules valstu vidusskolu skolēni. Pagājušajā gadā Latvijas jaunieši šajās mācību priekšmetu olimpiādēs ieguva piecas sudraba un septiņas bronzas medaļas. Sudraba medaļu ieguvēji ir **Deniss Dunaveckis** starptautiskajā matemātikas olimpiādē Keiptaunā Dienvidāfrikā, **Daniels Krimans** starptautiskajā bioloģijas olimpiādē Bali Indonēzijā un **Aleksejs Popovs**, **Aleksejs Zajakins** un **Kristaps Čivkulis** starptautiskajā informātikas olimpiādē Taipejā Taivānā.

Indrai Rassai – Ministru kabineta Atzinības raksts

25. martā ar Ministru kabineta Apbalvošanas padomes priekšlikumu un saskaņā ar MK noteikumiem Saldus novada domes priekšsēdētājam Indrai Rassai par nozīmīgu ieguldījumu pašvaldības darbā piešķirts Ministru kabineta Atzinības raksts.

Eiropas Savienības Reģionu komitejā.

I. Rassa pašvaldību vadībā ir kopš 2001. gada – bijusi Nīgrandes pagasta padomes un Saldus rajona padomes priekšsēdētāja, kopš Saldus novada izveidošanas sešto gadu vada novada pašvaldību. Vairākus gadus viņa bijusi Kurzemes plānošanas reģiona Attīstības padomes priekšsēdētāja un pārstāvējusi Latviju

Visizkoptākā valoda – Kuldīgas, Ogres un Liepājas pašvaldību vadītājiem

17. februārī tika paziņoti projekta “Valodas policija” rezultāti, kurā vērtēja 14 lielāko pašvaldību vadītā-

ju publisko runu un valodas kultūru. Visaugstāko ekspertu vērtējumu saņēmuši trīs pašvaldību domju priekšsēdētāji – **Inga Bērziņa** no Kuldīgas, **Artūrs Mangulis** no Ogres un **Uldis Sesks** no Liepājas.

Latviešu valodas attīstības projektā “Valodas policija” valodu pakalpojumu uzņēmuma “Skrivanek Baltic” vadībā apvienojušies vairāki latviešu valodas eksperti ar mērķi veicināt latviešu valodas pareizību un daudzveidīgu lietošanu publiskajā telpā.

Projekta pirmajā posmā 2013. gada nogalē eksperti pētīja desmit Latvijas Republikas 11. Saeimas deputātu runas kultūru, savukārt otrajā posmā – 2014. gada nogalē un 2015. gada sākumā veica pētījumu par 14 lielāko pašvaldību vadītāju publisko runu un valodas kultūru. Analizē tika izmantoti publiski pieejamie videomateriāli, kuros pašvaldību vadītāji pauž viedokli par jautājumiem, kas saistīti ar viņu darbu pilsētā vai novadā, un arī neformālām tēmām.

Latgaliešu kultūras gada balvas “Boņuks 2014” saņēmēji

22. februārī svinīgā ceremonijā Latgales vēstniecībā GORS 19 nominācijās tika pasniegtas Latgaliešu kultūras gada balvas “Boņuks 2014”, godinot aizvadītā gada īpašākos notikumus, aktivitātes un cilvēkus latgaliešu kultūrā.

Latgaliešu kultūras gada balvas “Boņuks” mērķis ir veicināt latgaliešu kultūrvides saglabāšanu un attīstību, kā arī apkopot un godināt spilgtākos un nozīmīgākos sasniegumus latgaliešu kultūrā iepriekšējā gada griezumā. “Boņuks 2014” norisi atbalstīja Valsts Kultūrkapitāla fonds, AS “Latvijas valsts meži”, Rēzeknes pilsētas un novada dome, kā arī Balvu, Baltinavas, Dagdas, Kārsavas, Krāslavas, Ludzas, Preiļu, Riebiņu, Rugāju un Viļakas novadu pašvaldības.

Literatūras kategorijā balvas saņēma **Ilze Sperga** par grāmatu “Dzeiveiba”, **Juris Cibuljs** par “Purlovas

grāmatu”, kas ir drukāts pieminēklis Balvu novada Lazdulejas pagasta Purlovas ciemam, un **Inga Ābele** par romānu “Klūgu mūks”.

Mūzikas kategorijā “Boņuka” balvas tika pasniegtas **Rēzeknes novada vokālajai studijai “Skonai”**, **Rihardam Dubram** par aizkustinošo skaņdarbu “Tu skaistō Dīva dōrza rūze”, **grupai “Laimas muzikanti”** par labāko gada sniegumu šļāgermūzikā, **grupai “Elektrofolk”** kā labākajiem tautas mūzikā un **grupai “Green Novice”** par labāko sniegumu alternatīvajā mūzikā, bet par labākajiem latgaliešu pop/rock mūzikā 2014. gadā atzīta **grupa “Dabasu Durovys”** un par radio hitu – **grupas “Bez PVN”** izpildītā dziesma “Loopi”.

Visplašākā balvas sadaļa jau tradicionāli ir par sabiedrisko aktivitāti un sasniegumiem jeb “Sabiedrība un kultūra”. Pie gada amatnieka/saimnieka goda tika **Jānis Kuzminskis**, kurš pārsteidzis ar elektrisko ģitāru izgatavošanas meistarību, kā gada sniegums vizuālajā mākslā atzinību guvusi mākslinieka **Osvalda Zvejsalnieka** 70 gadu jubilejas izstāde “Terra Vitae”, bet kā gada sniegums skatuves mākslā godināts Francim Trasunam veltītais **uzvedums “Francis”**. Kategorijā “Gada sniegums audiovizuālajā mākslā” balvu saņēma **Viestura Kairiša** stāsts par Latgali – **dokumentālā filma “Pelikāns tuksnesī”**, bet par latgaliešu valodas popularizēšanu vietējo cieņu un mīlestību izpelnījies nu jau arī latgaliski dziedošais mūziķis **Kārlis Kazāks**.

Šogad par mūža ieguldījumu latgaliešu kultūras attīstībā “Boņuku” saņēma žurnāliste, ilggadēja žurnāla “Katōļu Dzeive” redaktore **Maruta Latkovska**,

bet kā 2014. gada cilvēks kultūrā sumināts kopienas “Kroma kolna broliste” vadītājs **Aleksandrs Lubāns**. Pērnais gads latgaliešu kultūrā aizvadīts Franča Trasuna atceres zīmē – tas likumsakarīgi vainagojies arī “Boņuks 2014” atzinībā, jo par gada notikumu atzīta **Franča Trasuna 150 gadu jubilejai veltītā pasākumu sērija**.

Latgales vēstniecība GORS un Latgaliešu kultūras gada balvas “Boņuks 2014” organizētāji aicina ikvienu interesentu jau tagad sākt sekot līdz latgaliešu kultūras notikumiem 2015. gadā, lai pieteiktu balvai un godinātu astotajā Latgaliešu kultūras gada balvas “Boņuks 2015” ceremonijā 2016. gada 28. februārī.

NORVĒGIJAS FINANŠU INSTRUMENTA FINANSĒTAIS PROJEKTS “LIETPRATĪGA PĀRVALDĪBA UN LATVIJAS PAŠVALDĪBU VEIKTSPĒJAS UZLABOŠANA”

Zane Dūze,
projekta sabiedrisko attiecību eksperte

Projektā “Lietpratīga pārvaldība un Latvijas pašvaldību veiktspējas uzlabošana” pavasarī ir intensīvs laiks – notiek pašvaldību sadarbības tīklu un apakštīklu sanāksmes un apmācības. Tīklu sanāksmēs diskusijas “uzņem apgriezienus”, bet apmācību semināros visā Latvijā dalībnieki nostiprina jau esošās un iegūst jaunas zināšanas par aptauju veikšanu nolūkā noskaidrot iedzīvotāju apmierinātību ar pašvaldības sniegtajiem pakalpojumiem.

Sociālā un veselības veicināšanas tīkla **T2-1 apakštīkla “Inovācijas sociālajā darbībā, sociālajos pakalpojumos, veselības aprūpes veicināšanā pašvaldības konkurētspējas uzlabošanā”** sanāksme notika **Iecavas novadā**. Seminārā piedalījās 43 speciālisti no visas Latvijas. Sociālie darbinieki un ar sociālajiem jautājumiem saistītie pašvaldību pārstāvji prezentēja mājasdarbus par sociālajiem pakalpojumiem pašvaldībās. Katra pašvaldība – tīkla dalībniece dalījās inovatīvu pakalpojumu ieviešanas pieredzē, iepazīstinot semināra dalībniekus ar labās prakses piemēriem. Apakštīkla dalībniekiem bija iespēja iepazīties ar **Alūksnes novada, Jelgavas novada un Ogres novada** sociālo dienestu pieredzi, **Jelgavas pilsētas** Uzvedības sociālās korekcijas programmu, projektu “Sociālās rehabilitācijas un institūcijām alternatīvu sociālās aprūpes pakalpojumu attīstība **Lielvārdes novadā**”, krīzes centriem **Preiļu novadā, Riebiņu novada** jauniešu centru, **Tukuma novada** kopienu centriem, sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem **Talsu novadā** un mājasaprūpes risinājumiem lauku teritorijās **Skrundas novadā**. Mājiniieki – **Iecavas novads** – iepazīstināja ar Iecavas dienas centra “Iecavnīca” darbu. Tā mērķis ir nodrošināt sociālo prasmju pakalpojumus,

organizējot pasākumus sociālo prasmju attīstīšanai, izglītošanai un brīvā laika saturīgai pavadīšanai.

T2-2 apakštīkla “Vai pašvaldībai vajadzīga sociālā uzņēmējdarbība un kā to labāk attīstīt?” sanāksmē tika runāts par sociālo uzņēmējdarbību Latvijā – izpratni, iespējām un izaicinājumiem.

Izglītības un kultūras tīkla **T4-2 apakštīkla “Mazo skolu problēmas”** viena no sanāksmēm notika **izglītības uzņēmuma “Lielvārds” Kompetences centrā**.

Sanāksme bija veltīta inovatīvās izglītības tehnoloģijām, digitālajiem resursiem un skolotāju atbalstam interaktīvā mācību procesā mācību klasē un ārpus tās. Lekcijā un praktiskās nodarbībās tika iepazīts plašs skolotāju un skolēnu digitālo mācību rīku klāsts, digitālie mācību resursi un iespējas skolotāju profe-

sionālajai pilnveidei un atbalstam, lai nodrošinātu interaktīvu un skolēnus iesaistošu mācību procesu. Prezētācijām sekoja diskusija par izaicinājumiem un iespējamajiem risinājumiem inovāciju ieviešanai izglītības iestādē.

Interesanti un noderīgi piemēri no vairāku pašvaldību pieredzes izskanēja arī **T4-1 apakštīkla "Skolas saimnieciskais nodrošinājums un pedagogu motivācijas uzlabošana"** sanāksmē par pedagogu motivāciju, balstoties uz pedagogu monitoringu. Diskusijās uzsvāra tika likts uz trīs galvenajiem aspektiem: pedagogu prasmes un spējas, pedagogu darba izvērtējums un pedagogu pašnovērtējums.

Paralēli tīklu un apakštīklu sanāksmēm visa mēneša garumā notika mācību semināri par klientu apmierinātības aptauju veikšanu pašvaldību sniegto pakalpojumu kvalitātes novērtēšanai. Interesentiem dažādās Latvijas pilsētās un novados tika piedāvāta iespēja piedalīties praktiskās nodarbībās par pētījumu veikšanu, noskaidrojot pašvaldības darbības rezultātus un pārmaiņu virzienus pašvaldības klientu vērtējumā. Martā un aprīlī sākumā notikuši apmācību semināri dažādās Latvijas pilsētās un novados – **Tukumā, Jelgavā, Rīgā, Kārsavā, Gulbenē, Skrundā, Valmierā un Preiļos.**

Semināru dalībniekiem izstrādāta intensīva un daudzpusīga apmācību programma, kurā semināra pirmā daļa veltīta kvantitatīvajiem, bet otrā daļa – kvalitatīvajiem socioloģiskajiem pētījumiem. Pirmajā tiek apskatīta kvantitatīvā sociālā pētījuma būtība, to rak-

sturojošās pazīmes, metodoloģija, pētījuma veikšanas ētiskie nosacījumi, kā arī sīkāk iztirzāti kvantitatīvā pētījuma veikšanas posmi.

Semināra otrā daļa veltīta kvalitatīvo metožu pielietojumam sociālo pētījumu jomā, kvalitatīvā pētījuma veidiem, pētījuma veikšanas posmiem izlases apjomu fokusgrupu un padziļināto interviju pētījumos, kā arī moderatora lomai diskusiju grupās, intervētāja lomai padziļinātājās intervijās un pētījumiem nepieciešamajam tehniskajam nodrošinājumam. Teorētiskajai daļai seko praktiskā nodarbība – diskusiju grupas organizācija un imitācija.

Projekta aktualitātēm, tajā skaitā tīkla sanāksmju atklāto daļu norisei varat sekot līdzi arī projekta mājaslapā – <http://ms.lps.lv/>.

Projekts "Lietpratīga pārvaldība un Latvijas pašvaldību veikspējas uzlabošana" tiek īstenots, izmantojot 2,12 miljonu EUR piešķirumu no Norvēģijas Finanšu instrumenta 2009.–2014. gada perioda programmas "Kapacitātes stiprināšana un institucionālā sadarbība starp Latvijas un Norvēģijas valsts institūcijām, vietējām un reģionālām iestādēm". Projekta mērķis ir stiprināt institucionālo kapacitāti un cilvēkresursu attīstību valsts, vietējā un reģionālā līmenī, izveidojot ilgtspējīgu "mācīties salīdzinot" sistēmu, kas ir balstīta uz salīdzināmās bāzes metodes principiem un izmanto salīdzināmo datu bāzi pašvaldību veikspējas uzlabošanai. Lai nostiprinātu pašvaldību lietpratīgu pārvaldību, "mācīties salīdzinot" sistēmas ietvaros tiks iekļauta arī pašvaldību stratēģiskās vadīšanas ieviešana, par pamatu izvēloties pašvaldību mārketingu kā vienu no stratēģiskās vadīšanas formām.

IESPĒJAS STIPRINĀT PAŠVALDĪBU ATTĪSTĪBAS PLĀNOŠANAS KAPACITĀTI

Laura Dimitrijeva,

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas
Reģionālās politikas departamenta
Reģionālās attīstības plānošanas nodaļas
vecākā konsultante (projekta koordinatore)

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (VARAM) kopš 2014. gada īsteno Norvēģijas Finanšu instrumenta finansēto projektu “Latvijas plānošanas reģionu un vietējo pašvaldību teritoriālās attīstības plānošanas kapacitātes palielināšana un attīstības plānošanas dokumentu izstrādāšana”.

Projekta ietvaros Latvijas pašvaldībām tiek sniegta daudzveidīgas iespējas paaugstināt savu attīstības plānošanas kapacitāti, piedaloties pieredzes apmaiņas braucienos, apmeklējot seminārus un rīkojot sabiedrības līdzdalības pasākumus. Jau līdz šim ir organizēti vairāki pasākumi plānošanas reģionu un vietējo pašvaldību attīstības plānošanas kapacitātes stiprināšanai, kā arī turpmāk plānoti vairāki pasākumi, kuros pašvaldības aicinātas piedalīties, lai mācītos un dalītos savā pieredzē.

Projekta mērķis ir stiprināt Latvijas vietējo pašvaldību un plānošanas reģionu teritorijas attīstības plānošanas kapacitāti, kā arī izstrādāt reģionāla un valsts līmeņa teritorijas attīstības plānošanas dokumentu projektus. Projektā kopumā ir četras saturiskās aktivitātes – atšķirīgas gan pēc to mērķauditorijas, gan īstenojamiem pasākumiem.

Viena no aktivitātēm vērsta uz Latvijas **plānošanas reģionu kapacitātes stiprināšanu**. Šīs aktivitātes ietvaros Latvijas plānošanas reģioni, veicot izvērtējumus par reģionu attīstībai aktuālajiem tematiem un organizējot sabiedrības līdzdalības pasākumus, ir sagatavojuši savu attīstības plānošanas dokumentu – ilgtspējīgas attīstības stratēģiju un attīstības programmu – projektus, ko 2015. gada pirmajā pusgadā plānots apstiprināt plānošanas reģionu attīstības padomju sēdēs. Tāpat aktivitātes ietvaros veikts izvērtējums par administratīvo un publisko individuālo pakalpojumu pieejamību Latvijas reģionos. Tas sniedz informāciju par demogrāfisko izmaiņu tendencēm teritoriālā griezumā, pašreizējo pakalpojumu teritoriālo izvietojumu un priekšlikumus perspektīvajam pakalpojumu izvietojumam, ņemot vērā demogrāfiskās prognozes un nozaru politiku principus pakalpojumu plānošanai teritorijās.

Otrā projekta aktivitāte vērsta uz **pašvaldību un vietējo kopienu kapacitātes stiprināšanu**. Šīs aktivitātes ietvaros pārstāvi no visiem plānošanas reģioniem, kā arī Jūrmalas un Liepājas pilsētās, Alojās, Dobeles, Krāslavas,

Limbažu un Rucavas novada pašvaldībām 2014. gada martā devās uz Starptautiskās ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas Vietējās ekonomikas un nodarbinātības attīstības programmas (OECD LEED) sadarbībā ar VARAM organizētajām apmācībām Parīzē. Apmācību laikā tika sniegtas OECD LEED ekspertu praktiskās meistarklases par aktuāliem jautājumiem – vietējā attīstība, pārmaiņu vadība, uzņēmējdarbību vērsta stratēģija (specializācija), finanšu instrumenti, līderība un sadarbība. Apmācībās gūto pieredzi un secinājumus Latvijas plānošanas reģioni un pašvaldības izmanto teritoriju attīstības plānošanas darbā, kas kalpo par pamatu pašvaldību apmācību programmas izstrādei.

Balstoties uz OECD LEED apmācību laikā iegūtajām zināšanām, sadarbībā ar pašvaldībām identificētas turpmāk nepieciešamās rīcības, lai pilnveidotu pašvaldību zināšanas un prasmes teritorijas attīstības plānošanas jomā, kas kalpo par pamatu pašvaldību apmācību programmas izstrādei. Latvijas pašvaldību attīstības apmācību programmas ietvaros šāgada februārī tika aizvadīts pirmais apmācību seminārs pašvaldību speciālistiem ar mērķi stiprināt attīstības plānošanas kapacitāti. Semināra būtiskākā atziņa bija šāda: Latvijas pašvaldības ikdienā saskaras ar ļoti atšķirīgiem izaicinājumiem attīstības plānošanā. Tādēļ ir nepieciešams īstenot daudzveidīgus kapacitātes stiprināšanas pasākumus, turpinot organizēt pieredzes apmaiņas pasākumus, uzlabojot pašvaldību savstarpējo sadarbību, iepazīstot labās prakses piemērus un pilnveidojot sabiedrības iesaistes procesus attīstības plānošanā. To ņemot vērā, projekta ietvaros arī turpmāk tiks organizēti pasākumi, sniedzot pašvaldību un plānošanas reģionu ekspertiem iespēju gūt papildu zināšanas, lai īstenotu investīciju projektus un rīcības, kas veicinātu novadu, reģionu un visas Latvijas ilgtspējīgu izaugsmi.

Tāpat ar Latvijas Lauku foruma atbalstu tika sagatavotas vadlīnijas un ieteikumi vietējo rīcības grupu stratēģiju izstrādei 2014.–2020. gada plānošanas periodam. Tās kalpos par vērtīgu metodisko materiālu vietējām rīcības grupām savu attīstības stratēģiju izstrādei, izvairoties no attīstības plānošanas dokumentu pārrakstīšanas, fokusējoties uz teritorijas attīstībai nozīmīgajiem problēmjautājumiem un papildinot vietējo pašvaldību īstenotos projektus. Jāatzīmē, ka aktivitātes ietvaros tiek organizēta Latvijas vietējo kopienu attīstības apmācību programma, ko vada viens no projekta partneriem – biedrība “Urban Institute”. Šajā kopienu apmācību programmā iesaistījušās sešas Latvijas kopienas no dažādiem Latvijas reģioniem: Ambelji – Preiļi, Viļķene, Āraiši, Brocēni, Vadakste un Lucavsalas kopiena. Bet projekta ietvaros Viļakas, Priekuļu, Brocēnu, Carnikavas un Tērvetes novados tika organizēta Nākotnes pilsētas

spēle ar mērķi nodrošināt vietējiem iedzīvotājiem aktīvu iespēju līdzdarboties un sniegt savu ieguldījumu vietējās pašvaldības attīstības plānošanā.

Trešā projekta aktivitāte veltīta **sasaistes izveidei starp teritorijas attīstības plānošanu un budžeta plānošanu** vietējā līmenī. Šajā aktivitātē kā pilotpašvaldības iesaistīti Līvānu, Smiltenes, Saldus, Salacgrīvas, Alojās un Kokneses novada pārstāvji. Pēc savas iniciatīvas tiem pievienojušies arī Jelgavas novada un Jūrmalas pilsētas kolēģi. Šis pašvaldības piedalījās jau divos pieredzes apmaiņas braucienos uz Norvēģiju, kur iepazīnās ar Norvēģijas pieredzi un pašvaldību datu uzraudzības sistēmu KOSTRA un tās izmantošanas iespējām vietējo pašvaldību attīstības pasākumu efektīvākai plānošanai. 2015. gada otrajā pusē tiks organizēti pieci apmācību semināri, kā arī sagatavots metodiskais materiāls par teritoriālās attīstības un budžeta plānošanas sasaistes izveidošanu Latvijas pašvaldībās un Norvēģijas pieredzi šajā jomā.

Ceturrtā projekta aktivitāte veltīta **valsts ilgtermiņa tematiskā plānojuma izstrādei Baltijas jūras piekrastei**. Plānojuma mērķis ir izveidot priekšnosacījumus piekrastē attīstāmo teritoriju pieejamības uzlabošanai un veicināt publiskās infrastruktūras objektu izbūvi. Plānojuma ietvaros tiks izstrādāts piekrastes publiskās infrastruktūras attīstības plāns Baltijas jūras piekrastei, stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējums piekrastes publiskās infrastruktūras attīstības plānam Baltijas jūras piekrastei, kā arī izstrādās publisko ūdeņu apsaimniekošanas un aizsardzības vadlīnijas pašvaldībām un cilvēku glābšanas un drošības nodrošināšanas plānu Kurzemes un Rīgas plānošanas reģioniem. Laikā no 17. februāra līdz 3. martam VARAM un piekrastes plānojuma projekta izstrādātājs – SIA “Grupa 93” viesojās piekrastes pašvaldībās, lai klātienē tiktos ar piekrastes pašvaldību pārstāvjiem un pārrunātu piekrastes plānojuma projekta izstrādes aktualitātes.

Pirmajā projekta Latvijas pašvaldību apmācību programmas apmācības seminārā šāgada 11. februārī piedalījās dalībnieki no 23 dažādām Latvijas pašvaldībām.

Līdz šim projekta ietvaros ir aizvadīti 12 pieredzes apmaiņas braucieni, tajā skaitā sešas reizes Latvijas plānošanas reģionu un pašvaldību pārstāvjiem dodoties uz Norvēģiju.

Projekts tiek finansēts no Norvēģija Finanšu instrumenta 2009.–2014. gada programmas Nr. LV07 “Kapacitātes stiprināšana un institucionālā sadarbība starp Latvijas un Norvēģijas valsts institūcijām, vietējām un reģionālām iestādēm” līdzekļiem. VARAM projektu īsteno sadarbībā ar Kurzemes, Vidzemes, Rīgas, Zemgales un Latgales plānošanas reģioniem, kā arī biedrību “Urban Institute”. Projekta partneri Norvēģijā: Norvēģijas Pašvaldību un modernizācijas ministrija, Oplannes (Oppland) reģionālā pašvaldība, Estfollas reģionālā pašvaldība un Eustagderes (Aust-Agder) reģionālā pašvaldība. Kopējās projekta izmaksas ir EUR 1 195 972.

Brocēnu, Madonas un Viļānu novada un Liepājas pilsētas pašvaldību, kā arī Vidzemes plānošanas reģiona, biedrības “Urban Institute” un VARAM pārstāvju pieredzes apmaiņas brauciens uz Eustagderes reģiona līmeņa pašvaldību Norvēģijā notika šāgada 19. un 20. februārī.

Viens no projekta rezultātu uzraudzības rādītājiem ir izveidoto stratēģisko partnerattiecību skaits starp Latvijas un Norvēģijas iestādēm, tādēļ līdz projekta noslēgumam – 2016. gada 30. aprīlim VARAM kopā ar pārējiem projekta partneriem pievērsīs īpašu vērību Latvijas pašvaldību iespējām nodibināt ciešākas sadarbības saiknes ar pašvaldībām Norvēģijā. Par aktīvu iesaistīšanos projektā var uzteikt Brocēnu novadu, kas tuvākajā laikā plāno noslēgt nodomu protokolu ar Lillesannas pašvaldību Norvēģijā. Brocēnu novada domes priekšsēdētāja Solvita Dūklava atzīst, ka projekts ir pavēris jaunas iespējas Brocēnu novadam, kā arī paaugstinājis novada attīstības plānošanas kapacitāti, tādēļ ļoti atzinīgi tiek vērtētas sniegtās iespējas, ko piedāvā šis projekts. Visticamākais ieguvums ir sadarbības veidošanās ar Lillesannas pilsētas pašvaldību Eustagderes reģionā, ar ko pašreiz tiek saskaņots sadarbības protokola saturs, kas paredz sadarbību kultūras, izglītības, pilsētvides plānošanas un tūrisma jomā.

Sadarbībā ar Latvijas Pašvaldību savienību un Norvēģijas Vietējo un reģionālo varas iestāžu asociāciju (KS) maija beigās tiek plānots pieredzes apmaiņas pasākums kontaktbiržas formātā, uz kuru no Latvijas tiks aicinātas piedalīties pašvaldības, kas izrādījušas interesi nodibināt stratēģiskās partnerattiecības ar pašvaldībām Norvēģijā, lai klātienē tiktos ar dažādu Norvēģijas pašvaldību pārstāvjiem.

Paredzams, ka 2015. gada nogalē tiks rīkota arī projekta konference, kas sniegs visaptverošu ieskatu par projektā sasniegtajiem rezultātiem, to pievienoto vērtību un projekta pēctecību.

Ikvienu Latvijas pašvaldību ir aicināta sekot līdzi VARAM (www.varam.gov.lv) un plānošanas reģionu aktualitātēm par plānotajiem pasākumiem.

LIETUVĀ MĒRUS IEVĒL TAUTA

2015. gada 1. martā Lietuvā notika pašvaldību vēlēšanas, kurās bija jāievēl ne tikai 60 pašvaldību domes, bet arī to mēri – **pirmoreiz tiešās vēlēšanās** tautai tika dota iespēja lemt arī par savas pašvaldības “galveno personu”. Vēlēšanās piedalījās astoņu valstu novērotāji, un Latviju pārstāvēja Centrālās vēlēšanu komisijas Informācijas nodaļas vadītāja **Kristīne Bērziņa** un mūsu kolēģe – LPS padomniece un Centrālās vēlēšanu komisijas locekle **SNIEDZE SPROĢE**. Rakstā viņa dalās pārdomās par kaimiņos pieredzēto, kā arī iespaidos par mazāk zināmiem faktiem Lietuvas vēlēšanu un arī dzīves kārtībā.

Pēc Lietuvas Republikas Centrālās vēlēšanu komisijas (CVK) datiem, vēlēšanās piedalījās 47% balsstiesīgo pilsoņu. Pašvaldību domju deputāti tiek ievēlēti pēc proporcionālās pārstāvības sistēmas uz četrus gadu termiņu. Lai iegūtu mandātu, partijas kandidātam jāiegūst vismaz **četri procenti** no attiecīgajā vēlēšanu iecirknī nobalsojušo vēlētoju balsīm, bet koalīcijas kandidātam – vismaz **seši procenti**. Uz **1524 deputātu mandātiem pašvaldību domēs bija pieteikti vairāk nekā 15 tūkstoši kandidātu, bet uz 60 mēru amatiem – vairāk nekā 400 pretendentu** (no trim līdz 15 pretendentiem atkarībā no pašvaldības).

Rezultāti liecināja, ka vēlēšanu pirmajā kārtā lielāko tautas atbalstu ieguva **premjerministra Aļģirda Butkeviča vadītā Sociāldemokrātu partija**, viņiem sekoja Seima opozīcijā esošā ekspremjera Andra Kubijus vadītā konservatīvā partija “Tēvzemes savienība – Lietuvas kristīgie demokrāti”, bet trešajā vietā – Liberāļu kustība, kas uzvarējusi desmit pašvaldībās, tostarp Viļņā un Klaipēdā.

Vēlēšanu pirmajā kārtā uzvarētāji (t.i., mēri, par kuriem nobalsoja vairāk nekā puse balsotāju) tika noskaidroti **tikai trešdaļā pašvaldību**. Arī Druskininkos, kur paš-

valdību jau ilgu gadu vada **Ričards Maļinausks**, kurš ir arī Andra Jaunsleiņa amatbrālis Lietuvas Pašvaldību asociācijā. Visvairāk mēra krēsla tīkotāju bija Kauņa – 16 kandidāti, bet vienu CVK izsvītroja, jo pretendents nebija anketā norādījis, ka bijis tiesāts.

Pārējās 45 pašvaldībās **15. martā notika otrā kārtā**, kurā kandidēja divi visvairāk balsu ieguvušie kandidāti. Kā jau to varēja gaidīt, sīvākā konkurence izvērtās lielajās pilsētās. Galvaspilsētu Viļņu turpmāk vadīs bijušais tieslietu ministrs Liberāļu savienības kandidāts **Remīgijs Šimašis**, kurš ar 61,95% balsu pārliecinoši uzvarēja līdzšinējo mēru – Lietuvas Brīvības savienības lideri Arturu Zuoku.

10. Lauriņe Žuonemė	34. Inimantas Rubeli	33. Aušrinė Rekerči
17. Žita Jekinauskienė	35. Jonas Vinklėnas	34. Inga Michailovna
18. Vija Jurauskienė	36. Vaidmantas Karpiavičius	35. Nijna Samoilova
19. Augustas Raupienė	37. Aušra Muzikaitis (buv. priekšsėdėtorė kauba dėt nuosėkėtojas veiktas)	36. Aušrinė Gabėienė
10. Karolis Štenikas	37. Tadas Matulėnauskas	37. Edeivinas Graži
7. Gintarė Gaikamavičiė		38. Liudmila Pečiū
7. Arvydas Kaupas		39. Jūratė Gėrjanan
1. Dava Gažiūrienė		40. Daugustė Šėu
1. Nijolė Vaičiūkienė		41. Valda Buzgėli
1. Agnė Narbutienė		42. Dalia Starukė
1. Robertas Dirsė		43. Žigmantas Ri
1. Žydrūnė Makušikiė		44. Regina Kavė
1. Diana Kietienė		
1. Ina Pavilėvičiė		
1. Valentina Mickienė		
1. Ina Pivoniūkienė		
1. Gėrda Dilba		

25 PARTIJA TVARKA IR TEISINGUMAS	26 ROKIŠI
1. Egidijus Vilimas (kandidatas / savivaldybės tarybos narys – meras)	1. Vytautas M
2. Albinas Urbonas	tarybos narys
3. Algirdas Kazimavičius	
4. Vilus Piliškis	
5. Dalia Petrauskienė	
6. Ramunė Markevičiė	
7. Kazys Kriskėnas	

Tiktāl statistika un fakti. Interesanti, ka Lietuvā **kandidātiem obligāti jānorāda, ja bijis tiesāts** un par ko. Ja to nenorāda, bet fakts atklājas, pretendentu izslēdz no saraksta par datu slēpšanu. Pēc ilgām juristu debatēm Lietuvas politiķi nolēma, ka jādod tautai

tiesības izlemt, **vai sodītais ir tiesīgs kļūt par politiķi.** Kā galvenais arguments preses konferencē izskanēja tas, ka tad ar šo deputātu neviens nevar manipulēt, piedraudot *izvilkt gaismā* faktu par tiesājamību.

Uz mēra un deputātu vietām pašvaldībās startēja arī daudz Seima deputātu. Ievēlēti 17 Seima deputāti, bet pieci izcīnīja tiesības piedalīties mēru vēlēšanu otrajā kārtā, divi kļuva par mēriem. Turklāt viens no viņiem Seimā bija ievēlēts no vienmandāta apgabala, tādēļ jūnijā šajā Seima vēlēšanu apgabalā būs jāriko papildvēlēšanas, lai ievēlētu jaunu Seima deputātu. Savukārt atkārtotas pašvaldību vēlēšanas jūnijā notiks trijās pašvaldībās.

Vēlēšanu dienā komisija IT sistēmā, izmantojot speciālu programmu, reģistrē visus, kas atnāk nobalsot. Precīzā uzskaitē nepieciešama tāpēc, ka Lietuvā vēlētais drīkst doties balsot ne tikai uz savu, bet arī uz citu vēlēšanu iecirkni, arī vēlēšanu dienā. Un šajā IT sistēmā iecirkņa komisija pārbauda, vai vēlētais jau nav nobalsojis.

Savukārt **urnas Lietuvā ir lielas un caurspīdīgas!** CVK kolēģi uzskata, ka **iedzīvotāju aktivitāte bijusi lielāka** nekā iepriekšējās pašvaldību vēlēšanās jaunās kārtības (mēru tiešo vēlēšanu) dēļ. Internetā redzami visi rezultāti pa sarakstiem pašvaldībās. Deputātu kandidāti kļuvuši **jaunāki** (vidējais vecums samazinājies no 54 uz 50 gadiem).

Lietuvas CVK kolēģi gandarīti atzina, ka šoreiz saņēmts **daudz mazāk sūdzību.** No 1409 zvaniem daudzi uzdeva jautājumus par vēlēšanu norisi. Pa speciālo telefonu tika saņemti ap 4000 zvanu. 11 no tiem bija par aģitācijas pārkāpumiem, par to, ka kandidāti organizēja vēletāju nogādi uz iecirkņiem (viens pat veda iedzīvotājus personiski). 18 zvanītāji ziņoja par balsu pirkšanu. Traķos atklājās skandalozs fakts, ka iecirknī iepriekš nobalsotās aploksnes atlimētas un ievietoti viena saraksta kandidāti (liberāļi). Kādā lauku pašvaldībā pieķerts vīrietis, kurš maksāja par *pareizo* balsošanu.

Lietuvas likumos precīzi atrunāti reklāmas noteikumi, bet atšķirībā no mums – **kandidātu plakāti ielās paliek arī vēlēšanu dienā.** Kaimiņi to atļauj, uzskatot, ka visi pie šiem plakātiem jau ikdienā pieraduši. Likums gan neļauj tos izvietot tuvāk par 50 metriem no iecirkņa. Arī Lietuvā pirms vēlēšanām izskanēja **iebildumi par to, ka esošie mēri savai aģitācijai tērē publiskos līdzekļus.** Interesanta likās atbilde: var jau diskutēt, kāpēc vispār vēlēt gadījumos, ja mērs jau ir? Tāpat varētu diskutēt par to, kā pierādīt, ka kandidāts pēc ievēlēšanas pildīs solījumus?

Lietuvā atšķirībā no Latvijas partiju finanses un priekšvēlēšanu aģitāciju kontrolē CVK. Pie mums šīs jomas uzraudzība ir KNAB kompetencē. Lietuvas CVK ir piecu cilvēku nodaļa, kas kontrolē partiju finanses. **Viņiem arī jāreģistrē visi politisko partiju un individuālo kandidātu suvenīri,** kas kalpo kā reklāma, ko daļa vēletājiem (krūzītes, siena maisiņi, pildspalvas, bloki, avīzes u.tml.).

Gribu pieminēt interesantu faktu, cik neparasti Viļņas līdzšinējais mērs Arturs Zuoks **cīnījās par ienākumu nodokļa pieaugumu galvaspilsētai.** Tika izvirzīta prasība reģistrēties visiem, kas strādā Viļņā, bet dzīvo citur. Lietuvas deklarēšanās likums nosaka, ka iedzīvotāji var reģistrēt dzīvesvietu, kur vien grib, bet septiņu dienu laikā īpašnieks dod saskaņojumu. Ir dzīvokļi, kur deklarēti pat vairāk nekā desmit svešinieki, tomēr

Viļņā uzstādīts kāds **superrekords!** Ķedimina prospektā 24 pašvaldībai piederīgā mājā blakus Viļņas Mazajam teātrim 40. dzīvoklī **nepilnu 40 m² istabiņā reģistrēti gandrīz 3000 cilvēku,** lielākais vairums gados jauni. Šo istabiņu pašvaldība ierādījusi tiem, kas paši neatrod, pie kā pierēģistrēties.

Domāju, ka pašiem lietuviešiem būs interesanti vērot tiešo vēlēšanu ieguvumus vai zaudējumus – kā ritēs darbs domēs, ja mēru ievēlējusi tauta, nevis deputāti. Kā to ietekmēs pozīcijas un opozīcijas veidošanās, kas ne vienmēr saskanēs ar mēra pozīciju.

IZPILDDIREKTORI SPRIEŽ, KĀ PĀRVALDĪT ZEMI

Daina Oliņa

4. februārī Rīgā notika Latvijas Pašvaldību izpilddirektoru asociācijas (LPIA) ikmēneša sanāksme. Kuplais dalībnieku skaits liecināja par izvēlēta temata aktualitāti. Jau 20 gadus ar lielākām vai mazākām sekmēm Latvijā rit zemes jautājumu sakārtošana, kas, zemes reformai ieejot finiša taisnē, atklājusi daudz bīstamu leduskalnu un gruzdošu zemdegu. Tomēr uzaicinātie speciālisti atzina, ka vairākums problēmu vis nav radušās negodprāšu dēļ, bet gan tāpēc, ka iesaistīto speciālistu simti zemes jautājumus katrā vietā risina savas izpratnes robežās, jo likuma pantus nereti var traktēt gan tā, gan šitā.

2015. gada 1. janvārī spēkā stājās Zemes pārvaldības likums, kas precizē daudzas problēmsituācijas starp valsts un pašvaldību zemi, arī privātipašumu. Kā likumu izmantot, lai, piemēram, atsavinātu publiskajam ceļam nepieciešamo zemi, kas juku laikos privatizēta (bez atlīdzības vai ar to, jo Saeima neatbalstīja tikai bezmaksas atsavināšanu)? Ko likums nosaka pašvaldību autoceļu uzturētājiem un pašvaldības valdījumā pārņemto publisko ūdeņu apsaimniekotājiem?

Šos jautājumus detalizēti izskaidroja VARAM Telpiskās plānošanas departamenta Zemes politikas nodaļas vadītājs **Edvīns Kāpostiņš**. Vērtīgi, ka šoreiz runātāji no dažādām iestādēm nevis stingri

ierāmēja savu tematu, bet iesaistījās kopējā diskusijā arī viņiem "neparedzētajā" dienaskārtības punktā.

E. Kāpostiņa analīzi par pašvaldību ceļu tēmu plūstoši pārtvēra VAS "Latvijas Valsts ceji" (LVC) Īpašuma uzskaites daļas vadītāja **Līga Saleniece**. Tālāk

stafeti pārņēma LVC Pārvaldīšanas daļas vadītājs **Aivis Arnītis** un Satiksmes ministrijas vecākā referente **Zanda Jaunsproģe**. Līga Saleniece dalījās kopš 2008. gada uzkrātajā pieredzē par valsts vietējo autoceļu reģistrāciju un īpašumu sakārtošanu – to,

kā, rūpīgi iedzīloties, viņiem izdevies atgūt daudzas ceļu platības, kas bija nonākušas privātipašumā. Pašvaldībām tas aktuāli tagad.

Positīvā "varoņa" godā bija iecelts AS "LVM Nekustamie īpašumi" direktors **Valdis Kalns**, kurš iepazīstināja ar mežinieku pieredzi ceļu reģistrācijas un īpašnieka maiņas sakārtošanā. "Latvijas valsts meži" allaž bijuši atvērti un ieinteresēti sadarbībai ar pašvaldībām, cenšoties būt godprātīgi,

nevis tikai lobējot savas intereses.

Par pretēju gadījumu LPIA sanāksmē informēja biedrības "Saldus makšķernieku klubs" valdes loceklis **Jānis Blūms** un hidrobioloģe **Loreta Urtāne**, kuri parādīja Latvijas meliorācijas "nacionālās īpatnības" no publisko ūdeņu apsaimniekotāju skatpunkta – ar Dūrupes piemēru prezentācijā demonstrējot, kā nedrīkstētu veikt meliorāciju. Ja pieejama Eiropas Savienības nauda, tad publiskajiem ūdeņiem vajag radīt pievienoto vērtību, nevis sabojāt esošo!

Visu LPIA sanāksmes informāciju, kā vienmēr, varat pētīt un analizēt arī virtuāli – http://lps.lv/lzpilddirektoru_asociacija/?task=sessions&commit_ee_id=1531.

Daina Oliņa

Latvijas Pašvaldību izpilddirektoru asociācijas (LPIA) 2015. gada pirmā izbraukuma sēde **6. martā** notika Garkalnes novadā. Taisnību sakot, diena pagāja starp Rīgu un Garkalnes novadu, jo abu pašvaldību robežas pa spēkam zināt tikai vietējās varas pārstāvjiem. Turklāt Garkalnes novada kultūras nams (vienlaikus arī dome) jāmeklē Rīgā, Brīvības muzeja un Berģu apkārtnē, jo pēc rajonu likvidācijas bijušais Rīgas rajona īpašums tika mantojumā garkalniešiem.

Garkalnes novads ir īpašs, jo parasti atrodas Latvijas turīgāko pašvaldību galvgalī, tomēr sirsnīgā un izdomas bagātā uzņemšana liecināja, ka vietējie turīguma dēļ nejutās galvu pārāki par "nabaga radiniekiem".

Sanāksmes dalībnieku vienbalss **PALDIES!** pienākas novada domes priekšsēdētājam **Mārtiņam Gunāram Bauzem-Krastiņam**,

izpilddirektori **Jeļenai Tocai**, Projektu un attīstības daļas vadītājam **Gundaram Krievam**,

kultūras centra vadītājam **Madarai Krievai** un viņas komandai – novada četriem muzikālajiem talantiem, kuri apliecināja

PAVASARĪGAS NOSKAŅAS GARKALNĒ

savas spējas gan dziesmā, gan klavieru, kokles un pat sitaminstrumenta spēlē.

Jau sen ierasts, ka atbilstoši sanāksmes tematikai izpilddirektori sev līdzī ved arī attiecīgās jomas speciālistus, tomēr šoreiz nepazīstamo seju bija negaidīti daudz. Turklāt īsti atbilstoši saulainajai, spridzīgas pavasara jutoņas uzlādētajai dienai klausītāju lielākā daļa bija gados jaunas meitenes, jo arī temats bija pavasarim atbilstošs – **jaunatne un pašvaldība**.

Protams, jauni ļaudis Latvijā dzīvojuši allaž, tomēr vietējā vara papilduzmanību viņiem sāka pievērst pirms gadiem desmit sarūkošā iedzīvotāju skaita dēļ – gan Latvijā kopumā, gan gandrīz vai katrā pašvaldībā. Daļa jauno no laukiem pārceļas uz centru, citi 21. gadsimtam piedienīgus dzīves apstākļus rod ārzemēs, bet pašvaldība ir sprukās: no Latvijas kartes pazūd ciemi, nākas slēgt skolas, kas arī palicējušus mudina meklēt citu dzīvesvietu. Uz vietas galvenokārt paliek sirmiši, taču ar tiem novada un pilsētas nākotni saistīt nevar. Arī Latvijas Pašvaldību savienības aktualitāšu vidū jaunatnes tematika īpaši izdalīta tikai pēdējos gados. Šā jautājuma "virsuzraudze" – LPS padomniecē izglītības, bērnu, jaunatnes un ģimenes jautājumos

IZPILDDIREKTORU ASOCIĀCIJĀ

– LPIA priekšsēdētāju
Gunti Kalniņu un LPS

labi atalgotu darbu, bet ne visur to izdodas atrisināt. Izglītības un zinātnes ministrijas Politikas iniciatīvu un attīstības departamenta direktora vietniece jaunatnes jomā **Sanda Brūna** informēja par jaunatnes politiku nacionālā un pašvaldību līmenī (*šī un citas prezentācijas izpētāmas LPS interneta vietnē http://www.lps.lv/Izpilddirektoru_asociacija/?task=sessions&committee_id=1532*).

Skaitļi liecina, ka pašvaldības tiešām pavērsušās ar seju pret gados jaunajiem, jo pēdējā desmitgadē izveidoti 150 jauniešu centri, darbu uzsākuši 109 jaunatnes lietu speciālisti. Jaunatnes “tīklojums” atklāj, ka tikai 15 pašvaldībās vēl nav konkrētas kontaktpersonas. Sanāksmē vairākkārt skanēja pateicība arī Pašvaldību savienības aktīvajai līdzdarbībai. Pašvaldības jaunajiem atvēl telpas, uzklausa viņu viedokļus. Skaitliska līdztiesība starp jaunajiem un ministriju pārstāvjiem valda arī Jaunatnes konsultatīvās padomes sastāvā. Un izrādās, ka **pētījumā par to, kurai institūcijai jaunieši uzticas, vietējā vara ierindota augstāk par Latvijas valdību.**

Konkrētus piemērus pašvaldību sadarbībai ar nevalstiskajām organizācijām sanāksmē atraktīvi un aizrautīgi izstāstīja Aizputes novada “Ideju mājas” pārstāve **Paula Āboliņa-Ābola** (aizputnieki uzskata sevi par aizsācējiem tagad daudzviet Latvijā populārajai

Ināra Dundure iesaistījās jauniešu bloka moderēšanā, uz laiku izkonkurējot LPIA sanāksmju tradicionālos vadītājus

padomnieci **Sniedzi Sproģi.**

Kā noturēt jauniešus, lai viņiem dzīve liktos interesanta un iespējām bagāta? Protams, visvieglāk to panākt, piedāvājot

“kafijai ar politiķiem” un vienīgajiem valstī, kam jau noslēgts deleģējuma līgums ar pašvaldību) un Jelgavas novada jaunatnes lietu speciālis-

te **Kristīne Kode**, kura lepojas ar to, ka viņu novadā darbojas divi no 23 Šveices projektā radītajiem jauniešu centriem

un daudzpusīgo jaunatnes darba pieredzi, kas rodas, “izkāpjot no savas komforta zonas”.

Jaunatnes starptautisko programmu aģentūras Struktūrfondu daļas vadītāja **Marta Meženiece** un projektu vadītāja **Ieva Kulmane** informē-

ja par jauniešu iespējām, iesaistoties darba tirgū vai no jauna atsākot mācīties skolā. Tā kā jauniešu bezdarba problēma ir aktuāla visās ES dalībvalstīs, 2014.–2020.

gada plānošanas periodā tās risināšanai atvēlēti prāvi līdzekļi vairākās programmās un pasākumos – “Proti un dari”, “Jauniešu garantijas”, “NEET” un vēl citas iespējas. Svarīgi tās visas apzināt, izzināt un pareizi izmantot.

Labklājības ministrijas Darba tirgus politikas departamenta vecākā eksperte **Aļona Nikolajeva** detalizēti skaidroja ES fondu darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 7.2.1. specifiskā atbalsta mērķa “Veicināt nodarbinātībā, izglītībā vai apmācībās neiesaistītu jauniešu nodarbinātību Jauniešu garantijas ietvaros” mērķus un

iespējas, analizējot Nodarbinātības valsts aģentūras pieredzi. Visiem "savas vietas un laimes meklētājiem" domāts portāls www.jauniesugarantija.lv.

Pēc sanāksmes dalībnieki autobusus apceļoja Garkalnes novadu, bet uzkavējās **Garkalnes Mākslu un vispārizglītojošās vidusskolas** sporta laukumā, vērojot brašo jaunsargu (un vienas jaunsardzes) paraugdemonstrējumus. Ne mazāku interesi izpild-direktoros raisīja arī jaunsargu vadītājs – filmā "Džilai Rūdi rallalā!" redzētais, par pērnā gada labāko otrā plāna kinoaktieri titulētais **Ziedonis Ločmelis**.

SLOVĀKIJĀ LEMJ PAR LIELVĀRDI

Sniedze Spróge,
LPS padomniece

Jau daudzus gadus Latvijas Pašvaldību izpilddirektoru asociāciju (LPIA) draudzīga un radoša sadarbība vieno ar Čehijas Republikas kolēģiem, ar kuriem pieņemts sastapties abu asociāciju nozīmīgo gadskārtu vai svarīgo notikumu reizēs. Arvien ciešāka pamazām vērsas sazobe ar bijušās Čehoslovākijas valsts "otru pusīti" – konkrētāk, ar **Slovākijas Republikas izpilddirektoru asociāciju APUMS**. No 10. līdz 14. martam uz Slovākijas izpilddirektoru konferenci devās LPIA valdes priekšsēdētājs **Guntis Kalniņš**, priekšsēdētāja vietnieks **Ivo Virsis** un LPS pārstāves – **Zane Začeva** un šo rindu autore. Šoreiz brauciena iemesli bija vairāki, turklāt ļoti nozīmīgi.

Pirmais iemesls. Aizvadītajā rudenī **Slovākijā notika pašvaldību vēlēšanas**, kurās jūtami nomainījās vietējās varas pārstāvju sastāvs, jo tauta daudzviet priekšroku deva galēji labēji noskaņotām partijām. Šajā valstī noteiktā kārtība paredz, ka izpilddirektora pilnvaru termiņš ir tieši četri katras sasaukuma gadi. Mainoties pašvaldību politiskajai kartei, būtiski mainījies arī izpilddirektoru sastāvs – darbu zaudēja 30 procenti no līdzšinējiem izpilddirektoriem. Vēl negaidītāk, ka jaunajā vietvarā izpilddirektora amatu neieguva neviens no **APUMS** līdzšinējās valdes locekļiem, ieskaitot priekšsēdētāju **Pēteru Āgu**! Tiesa, profesionālim P. Āgam izpilddirektora darbs atradās citā, nelielā pašvaldībā. Tas viņu pat ļoti apmierināja, jo sarukušais pamatpienākumu apjoms ļaus veltīt vairāk laiku Slovākijas asociācijai un Pasaules izpilddirektoru asociācijai (par to mazliet vēlāk).

Slovāku kolēģi nepulcējas katru mēnesi, bet divreiz gadā rīko divu vai trīs dienu konferenci. Tās gaitā semināros diskutē par amata aktualitātēm, kā arī paver iespēju uzrunāt auditoriju reklāmdevējiem, kas rīko izstādi, sniedz prezentācijas u.c. Šajā konferencē vēl bija papilduzdevums – ievēlēt jaunu **APUMS** valdi. Tās sastāvs pilnībā atjauninājies, izņemot Pēteru Āgu, kurš bija vienīgais kandidāts priekšsēdētāja amatam. Tas nav mazsvarīgi, lai saglabātos tradīciju un iesākto darbu pārmantojamība.

Otrais iemesls. Ilgus gadus LPIA bija uzticīgs un uzcītīgs dalībnieks Eiropas pašvaldību izpilddirektoru organizācijā UDITE. Diemžēl tās darbība, mainoties vadībai, kļuva arvien bezmērķīgāka, vismaz vērtējot to saistībā ar Latvijas izpilddirektoru interesēm un to pārstāvniecību. LPIA biedri pieņēma lēmumu darbību UDITE apturēt, jo pašlaik tajā palicis tikai "dienvidzemju klubiņš". Tajā pašā laikā arvien cerīgāka kļūst citas izpilddirektoru organizācijas – **Pasaules**

izpilddirektoru asociācijas (ICMA) – darbība. Tās sastāvu veido nevis izpilddirektoru organizācijas, bet gan individuālie biedri. Pasaules asociācijas darbu īpaši cerīgu vērs fakts, ka par tās **viceprezidentu Eiropas jautājumos ievēlēts slovāks Pēters Āgs**. Kā pēcsociālisma valsts pārstāvis viņš lieliski pārzina radniecīgo Austrumeiropas un Baltijas valstu problēmas un vajadzības. Tas motivē sadarbībai, kam jau šovasar būs pavisam konkrētas izpausmes formas. (Slovākijas un ICMA darbu izpilddirektori gatavojas tuvāk izpētīt oktobrī tradicionālajā seminārbraucienā ārpus Latvijas.)

Trešais iemesls, kas mudināja tikties ar P. Āgu klātienē, saistās ar šovasar paredzēto **ICMA pasākumu Latvijā no 9. līdz 13. jūnijam**. Plānojam Rīgā sagaidīt 11 valstu izpilddirektoru pārstāvjus. Protams, skaitliski lielākās būs mūsu draugu – čehu un slovāku delegācijas, tomēr dalībai pieteikušies arī rumāņi, bulgāri, ungāri, angļi, nīderlandieši, norvēģi un citi. Pirmajās dienās iepazīstināsim viņus ar LPS un LPIA darbību, ceram noorganizēt tikšanos Saeimā, izbraukumu uz kādu no pašvaldībām. Tomēr kulminācija paredzēta **12. jūnijā Lielvārdes novadā**, kur notiks LPIA kārtējā izbraukuma sanāksme ar ciemiņu līdzdalību. Interesanti uzsvērt, ka citu valstu pārstāvji īsti netic tam, ka LPIA tiekas katru mēnesi, turklāt sanāksmes ikreiz ir labi un pat ļoti apmeklētas. To parādīsim klātienē. Sanāksmes temats ir pieskaņots tam, lai viesiem radītu priekšstatu par Latvijas kultūrvēsturi un tradīcijām. Teiksmām un nostāstiem apvītā Lielvārde tam ir kā radīta. Ceram ciemiņus iepazīstināt ar latviešu īpašo svētku – Līgovakara un Jāņu – tradīcijām, vakara izskaņā organizējot ieligošanu.

Tiekoties un tuvāk iepazīstoties ar ciemiņiem, centīsimies noskaidrot un pamatot LPIA attieksmi pret ICMA un iespējamo darbību tajā.

Guntis Kalniņš sveic slovāku kolēģus.

1990. GADA 21. APRĪLIS – DIENA, KAS ATVĒRA VĀRTUS NEATKARĪBAI

Pirms 25 gadiem – 1990. gada 21. aprīlī – Rīgā, “Daugavas” stadionā, ieradās visu līmeņu padomju deputāti no visas Latvijas, lai apliecinātu savu un savu vēlētāju gribu atjaunot neatkarīgu Latvijas valsti.

Vislatvijas deputātu sapulcē piedalījās vairāk nekā astoņi tūkstoši no tolaik ievēlētajiem pašvaldību deputātiem, kā arī Augstākās Padomes deputāti, un vairākums pārliecinoši nobalsoja par Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanu.

Trauksmainais laiks pirms neatkarības – virzība uz valstiskās neatkarības atjaunošanu

Triju Baltijas valstu – Latvijas, Lietuvas un Igaunijas – vēsturē laiku starp 1986. un 1991. gadu dēvē par Dziesmoto revolūciju un Latvijā arī par trešo Atmodu. Šis laikposms noslēdzās ar pilnīgu valstiskās neatkarības atjaunošanu visās trijās valstīs.

Latvijas trešo Atmodu aizsāka sabiedriskā kustība “Helsinki-86”, ko 1986. gada vasarā Liepājā nodibināja Linards Grantiņš, Raimonds Bitenieks un Mārtiņš Bariss ar mērķi sekot, kā tiek ievērotas latviešu tautas ekonomiskās, kultūras un indivīda tiesības. Uz ārzemēm tika nosūtīta 17 personu protesta vēstule pret Padomju Savienības Komunistiskās partijas (PSKP) Centrālās komitejas (CK) un Latvijas KP CK, kā arī cilvēktiesību aizstāvības grupas “Helsinki-86” dibināšanas dokumenti, un tas izraisīja plašu rezonansi.

1987. gada 14. jūnijā grupa “Helsinki-86” organizēja ziedu nolikšanas ceremoniju pie Brīvības pieminekļa Rīgā, lai pieminētu 1941. gada jūnija deportāciju upurus, un ap Brīvības pieminekli nelegāli sapulcējās ap 5000 cilvēku. Tā paša gada 23. augustā “helsinkieši” aicināja pie Brīvības pieminekļa atcerēties 1939. gadā noslēgtā Molotova-Ribentropa pakta upurus – Vācijas un PSRS karā bojāgājušos karavīrus un civiliedzīvotājus. Akcija bija izziņota trimdas latviešiem, kas par to informēja savos raidījumos ar radioprogrammu “Amerikas balss” un “Brīvā Eiropa” starpniecību. Pirms gaidāmās manifestācijas padomju varasiestādes izolēja “Helsinki-86” biedrus, un milicijas kordons kavēja cilvēku piekļūšanu Brīvības piemineklim, tomēr akcija izdevās, kaut vairāki ziedu licēji tika arestēti un dažus cilvēkus milicija piekāva. Neraugoties uz to, pēc aculiecinieku ziņām, demonstrācijā piedalījās ap 5000–10000 cilvēku. Virknei protestu organizētāju tika atņemta PSRS pilsonība un viņus izraidīja no valsts. Šis notikums tiek uzskatīts par trešās Atmodas sākumu. Tāpat grupa “Helsinki-86” aicināja 18. novembrī svinēt Latvijas neatkarības proklamēšanas dienu. Šajā dienā Brīvības pieminekli aplenca Baltijas kara apgabala kara spēks, lai nepieļautu ziedu nolikšanu un citas akcijas.

1988. gada 31. janvārī Latvijas Televīzija demonstrēja pirmo programmas “Labvakar” raidījumu, kurā pirmoreiz tiešajā ēterā tika runāts par daudziem agrāk aizliegtiem tematiem. Turpmāk svētdienu vakaros ielas bija tukšas, cilvēki sēdēja mājās pie televizoriem, un pat teātru izrādes pārcēla par stundu agrāk, jo arī aktieri gribēja būt kopā ar “Labvakar” puisiem Ojāru Rubeni, Edvīnu Inkēnu un Jāni Šipkēvici.

Tāgada pavasarī brīvības vēsmas izpaudās ar Rakstnieku savienībā izveidoto Staļinisma Jaundarību apzināšanas komisiju, kuras priekšsēdētājs bija Jānis Stradiņš, ar Latvijas padomju varas iestāžu atļauju piemiņas pasākuma rīkošanai, atceroties 1949. gada 25. marta deportāciju upurus, ar oficiāli atļauto Līgosvētku svinēšanu, 24. jūniju nosakot par brīvdienu, ar 5. maijā pirmo reizi pēckara Latvijā atskaņoto Lūcijas Garūtas kantāti “Dievs, Tava zeme deg” u.c.

1988. gada pirmās divas jūnija dienas Atmodas vēsturē ierakstīja Latvijas Rakstnieku savienības valdes plēnums ar citu radošo savienību vadītāju un ekspertu piedalīšanos (tā oficiālais nosaukums bija Latvijas PSR Rakstnieku savienības valdes plēnums ar Arhitektu, Dizaineru, Kinematogrāfistu, Komponistu, Mākslinieku, Teātra darbinieku un Žurnālistu savienību vadītāju un ekspertu piedalīšanos). Tajā pirmoreiz

padomju laikā no oficiālas tribīnes LKP CK pirmā sekretāra Borisa Pugo klātbūtnē tika apšaubīta kompartijas ideoloģijas dogma par 1940. gada sociālistiskajām revolūcijām Baltijā un pieminēti Molotova–Ribentropa pakta slepenie protokoli – Mavriks Vulfsons paziņoja, ka 1940. gadā Latvijā nav notikusi sociālistiskā revolūcija.

14. jūnijā pie Politiskās izglītības nama (*tagad – Kongresu nams*) notika **tautas mītiņš** 1941. gada 14. jūnijā nelikumīgi represēto un bojāgājušo piemiņai un gājiens uz Brāļu kapiem, kura priekšgalā grupas “Helsinki-86” biedrs Konstantīns Pupurs pirmo reizi Latvijas pēckara vēsturē cauri visai Rīgai no Brīvības pieminekļa līdz Brāļu kapiem iznesa Latvijas sarkanbaltsarkano karogu. Mēnesi vēlāk Rīgā patriotiskā noskaņojumā notika folkloras festivāls “Baltica”, kur gājiena priekšgalā Dainis Stalts pirmo reizi nesa sarkanbaltsarkano neatkarīgās Latvijas karogu starptautiskā sarīkojumā.

Vasara aizritēja spraigos notikumos – pirms Jāņiem Preses namā notikušajā žurnālistu protesta sanāksmē Anatolija Gorbunova atbalstam Viktors Avotiņš nolāsīja iniciatīvas grupas vēstuli **dibināt Tautas fronti**, bet 19. jūlijā avīze “Padomju Jaunatne” publicēja pirmo tiešo (nepārprotamo) aicinājumu – veidot demokrātisku kustību, kuras centieni varētu būt pārbūves un demokratizācijas procesu neatgriezeniskuma nodrošināšana; Latvijas saimnieciskās patstāvības, suverēnitātes un valstiskuma īstenošana; PSRS Konstitūcijā un ANO Vispārējā cilvēktiesību deklarācijā pasludināto tiesību un brīvību īstenošana; sabiedrības morāli ētiska atjaunotne uz vispārcilvēcisko vērtību pamata; indivīda un visas tautas veselīgai attīstībai nepieciešamās vides aizsardzība; atgriezeniskās saites veidošana starp sabiedrību un tautas deputātu padomēm. Aicinājumu veidot Tautas fronti bija parakstījuši arhitekts Pēteris Blūms, strādnieks Vladimirs Bogdanovs, profesors Jānis Freimanis, mākslinieks Juris Dimiteris, muzikologs Arnolds Klotiņš, aktrise Dina Kuple, rakstniece Marina Kosteņecka un žurnālists Jānis Rukšāns. Jau pēc nepilna mēneša Mākslinieku savienībā uzsāka darbu LTF Koordinācijas centrs, un tika izveidota LTF dibināšanas kongresa rīcības komiteja un pieņemts lēmums sasaukt Latvijas Tautas frontes dibināšanas kongresu 8. un 9. oktobrī, bet dienu iepriekš rīkot tautas koncertmītiņu Mežaparkā. Ar laikrakstu palīdzību LTF Koordinācijas centrs lūdza atsaukties tos Rīgas pilsētas iedzīvotājus, kas no 7. līdz 9. oktobrim varētu piedāvāt savu viesmīlību un naktsmājas kongresa delegātiem no ciemiem un ciematiem, lauku rajoniem un citām republikas pilsētām. Jau septembrī daudzviet Latvijā notika LTF rajonu nodaļu dibināšanas konferences, piemēram, Cēsu, Tukuma, Balvu un citos rajonos.

23. septembrī Raiņa Akadēmiskajā dailes teātrī notika Andreja Pumpura eposa “Lāčplēsis” svinību noslēguma sarīkojums, kurā pirmo reizi publiskā pasākumā bija atļauts runāt profesorei Vairai Viķei-Freibergai. Tāpat pirmo reizi Padomju Latvijā, publikai kājās stāvēt un klātesot LKP CK biroja locekļiem, tika nodziedāta tautas lūgšana “Dievs, svētī Latviju!” un nedēļu vēlāk sagaidīts Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija

lēmums par kultūrvēsturiskās simbolikas izmantošanu, ar kuru atļauts lietot sarkanbaltsarkano karogu un tradicionālos kultūrvēsturiskos simbolus – auseklīti, saulīti un citus.

6. oktobrī notika Latvijas PSR Augstākās Padomes (AP) sesija, kurā par Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija priekšsēdētāju ievēlēja **Anatoliju Gorbunovu** un par Latvijas PSR Ministru Padomes priekšsēdētāju iecēla Vilni Edvīnu Bresi, kā arī pieņēma vēsturisku lēmumu par valsts

valodas statusa piešķiršanu latviešu valodai. Dienu vēlāk Mežaparkā notika **Tautas manifestācija “Par tiesisku valsti Latvijā”**, kur AP Prezidija priekšsēdētājs A. Gorbunovs teica šādus vārdus: “*Vakar vēlu vakarā man liktenis bija lēmis parakstīt pirmos valdības lēmumus par reālu tautvaldību. Darišu visu, lai turpmāk vairs nebūtu plaisas starp valdību un tautu.*” Daudziem spilgti atmiņā iespiedusies Daiņa Iļvāna balss un sacītais: “*Es jūs aicinu nebaidīties ne no kā. Mums vairs nav ko zaudēt kā vien mūsu lopiskos sadzīves apstākļus, mūsu neticību, pazemojumus, beztiesiskumu. Mums ir jāatkaro mūsu laupītās tiesības. Mums ir jāspiež to darīt mūsu valdībai. Un mums ir jāpalīdz mūsu valdībai šajā darbā. Latvija, tavi bērni ir saņēmušies, lai runātu patiesību. Piedod un palīdzi, Latvija!*” Nākamajā dienā Rīgā, Politiskās izglītības namā, sākās **Latvijas Tautas frontes (LTF)** dibināšanas kongress, kurā par LTF vadītāju ievēlēja publicistu **Daini Iļvānu**. 22. oktobrī LTF Domes pirmajā sēdē ievēlēja 13 cilvēku valdi, nodibināja 18 komitejas un apstiprināja lektoru grupu. Par Domes atbildīgo sekretāri ievēlēja Sandru Kalnieti, par valdes priekšsēdētāju – Jāni Šķaparu. Latvijas Tautas fronte bija visplašākā

tautas kustība Latvijas vēsturē. Tajā iekļāvās un aktīvi darbojās ap 230 000 latviešu un citu tautību pārstāvjū. Ar plašo tautas līdzdalību, uzdrīkstēšanos un nevardarbīgo pretestības raksturu LTF ir unikāla parādība arī globālā mērogā. Tautas plašā līdzdalība, parlamentārais un nevardarbīgais cīņas ceļš, labvēlīgie ārējie apstākļi ļāva LTF galveno mērķi – neatkarības atjaunošanu – sasniegt relatīvi īsā laika sprīdī un ievērojami paātrināt Latvijas integrāciju Eiropas demokrātiskajā telpā.

1988. gada 11. novembrī Daugavmalā notika **Tautas manifestācija**, pirmo reizi pēckara gados atzīmējot Lāčplēša dienu, un Latvijas Valsts karoga pacelšana Rīgas pils Svētā Gara tornī. Nacionālo sarkanbaltsarkano karogu pacēla Ēvalds Valters un Alberts Bels, tikām koris "Tēvzeme" Haralds Medņa vadībā ieskandināja "Dievs, svētī Latviju!" uz Rīgas pils terases, un līdzī dziedāja simtiem tūkstošu Daugavas krastā un miljons pie saviem radiouztvērējiem un televizoriem. Pēc tam diriģents ar saviem "tēvzemiešiem" devās cauri Jaužu pulkiem pie Brīvības pieminekļa, un atkal skanēja dziesma sendziedātā. Arī 18. novembrī pirmo reizi kopš 1939. gada pie Brīvības pieminekļa tika svinēta Latvijas Republikas proklamēšanas diena. Šis bija pirmais 18. novembris, ko varas iestādes necentās apkarot, un cilvēki diezgan droši devās nolikt ziedus gan Meža kapos un Brāļu kapos, gan piedalījās mītiņā pie Brīvības pieminekļa, gan Latvijas dibināšanai veltītajās svinībās Nacionālajā teātrī.

26. novembrī Latvijas Tautas frontes organizētajā **manifestācijā "Par tiesisku valsti un demokratizāciju"** Daugavmalā ar transparentiem un plakātiem sapulcējās tūkstošiem Rīgas iedzīvotāju, kas aicināja Latvijas Padomju Sociālistiskajai Republikai likumdošanas kārtā garantēt lielāku politisko un ekonomisko patstāvību, tiesības neatkarīgi pieņemt republikai svarīgus lēmumus. Šī manifestācija atspoguļoja republikā vētrai notikušo likumprojektu "Par PSRS Konstitūcijas (Pamatlikuma) grozījumiem un papildinājumiem" un "Par PSRS tautas deputātu vēlēšanām" apspriešanu. Klātesošos uzrunāja Latvijas Tautas frontes Domes priekšsēdētājs Dainis Ivāns, PSRS Augstākās Padomes deputāte PSRS Tautas māksliniece Džemma Skulme, Latvijas PSR Augstākās Padomes deputāte PSRS Tautas skatuves māksliniece Vija Artmane, republikas Nopelniem bagātais skatuves mākslinieks Ints Burāns, žurnālists Aleksandrs Olbiks un daudzi citi, uzsverot nepieciešamību paātrināt decentralizācijas procesus un piešķirt savienotajām republikām lielākas ekonomiskās un politiskās patstāvības attiecīgas juridiskas garantijas.

16. decembrī iznāca Latvijas Tautas frontes laikraksts "**Atmoda**" pirmais numurs latviešu un krievu valodā.

1989. gada sākumā veidojās Latvijas Pilsoņu kustība (komiteja) ar mērķi kļūt par Latvijas Republikas pilsoņu interešu pārstāvēniecību. Tikām 7. un 8. janvārī Rīgā notika Latvijas PSR Darbaļaužu internacionālās frontes (Interfrontes) dibināšanas kongress, nodibinot šo organizāciju kā pretspēku Latvijas Tautas fronteī, un tajā tika pārstāvēti galvenokārt nelatvieši. Interfronte atbalstīja PSRS saglabāšanu un cīnījās pret neatkarīgās Latvijas valsts atjaunošanu. Atbilde bija 18. februārī Ogrē notikušais Latvijas Nacionālās neatkarības kustības (LNNK) dibināšanas kongress, kas pieņēma programmu ar mērķi atjaunot Latvijas Republiku. Pēc piecām dienām notika Interfrontes manifestācija un gājieni Rīgas centrā, kā arī mītiņš pie Uzvaras pieminekļa, kur tika pieņemta rezolūcija pret 14. februāra lēmumu par migrācijas pārtraukšanu, un 25. februāra Interfrontes organizētais mītiņš pie Uzvaras pieminek-

Ja pret valsts valodas statusa piešķiršanu latviešu valodai. Tam pretī martā sekoja aktieru pikets pie LKP CK ēkas pret preses brīvības ierobežojumiem, kura laikā milicija rupji izrēķinājās ar piketa dalībniekiem, un 12. martā LTF rīkotā **manifestācija "Novērsim draudus demokratizācijas procesam!"**, uz kuru Daugavmalā pulcējās 250 000 cilvēku un tika pieņemta vēstule Mihailam Gorbačovam un vēstule LPSR Augstākās Padomes Prezidijam, LPSR Ministru Padomei un LKP CK, apliecinot atbalstu republikas vadībai.

26. martā notika **PSRS Tautas deputātu vēlēšanas**, kurās tautas atbalstu un balsu vairākumu ieguva **LTF kandidāti** (80% mandātu). Par deputātiem kļuva arī seši LTF Domes un valdes locekļi, LTF priekšsēdētājs un pieci Domes locekļi vai komiteju vadītāji.

31. maijā LTF valde aicināja sākt diskusiju par pilnīgu Latvijas valstisko neatkarību, aicinot LTF grupām apspriest iestāšanos cīņā par Latvijas pilnīgu politisko un ekonomisko neatkarību. 13. jūlijā Latvijas Radošo savienību Kultūras padomes sēde atbalstīja LTF Domes un valdes deklarēto Latvijas pilnīgas politiskās, tiesiskās un ekonomiskās neatkarības ideju, un nākamajā dienā tika publicēts LTF Domes un valdes aicinājums Latvijas PSR Augstākās Padomes deputātiem pieņemt deklarāciju par valstisko suverenitāti. 26. jūlijā Doma laukumā notika Latvijas Tautas frontes organizēts **mītiņš "Par Latvijas suverenitāti"**, kas prasīja Latvijas Republikas Augstākajai Padomei pieņemt suverenitātes deklarāciju. Mītiņā piedalījās ap 60 000 cilvēku, un popularitātes ceļu uzsāka lozungs "Kaut postalās, bet brīvā Latvijā". Dienu vēlāk LPSR AP pieņēma likumu par Latvijas saimniecisko patstāvību, kas noteica, ka "*Latvijas PSR ir suverēna valsts, un tas nosaka Latvijas tautas pirmtiesības uz dzīves telpu, ražošanas resursiem un dabas bagātībām*". Ekonomiskā patstāvība tika realizēta kā republikas saimnieciskais aprēķins. 28. jūlijā Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas Augstākā Padome pieņēma Deklarāciju par Latvijas PSR suverenitāti, ar kuru Latvijas statusu Padomju Savienībā nosaka līgumattiecības, LPSR likumiem ir augstākā vara Latvijas teritorijā (Latvijas PSR likumdošana tika pasludināta pārāka pār PSRS likumdošanu). Tāpat šajā dienā pieņēma arī likumu "Par Latvijas PSR vietējo padomju tautas deputātu vēlēšanām", nosakot, ka vēlēšanu sistēmas reformas pamatuzdevums ir atdzīvināt mūsu valsts politisko pamatu – Tautas deputātu padomes, ar kuru starpniecību tauta realizē valsts varu.

21. augustā tika pieņemts Baltijas Padomes aicinājums "**Baltijas ceļš – ceļš uz pēdējo koloniālo teritoriju atbrīvošanu Eiropā**", kurā tika prasīts Hitlera-Stalīna pakta atzīt par spēkā neesošu no parakstīšanas brīža un Baltijas aneksiju par nelikumīgu. Pamats tam bija savākie 42 600 parakstu zem aicinājuma izveidot LPSR AP komisiju, kas izskatītu 1940. gada vēlēšanu likumību. Pēc divām dienām – 23. augustā – notika akcija "**Baltijas ceļš**", kad apmēram divi miljoni cilvēku, sadevušies rokās, veidoja 660 kilometru garu dzīvo ķēdi, kas savienoja Baltijas valstu galvaspilsētas Tallinu, Rīgu un Viļņu. Šī demonstrācija tika sarīkota, lai pievērstu pasaules uzmanību vēsturiskajiem faktiem,

no kuriem cietušas Baltijas valstis. "Baltijas ceļš" notika tieši 50 gadus pēc Molotova-Ribentropa pakta parakstīšanas 1939. gada 23. augustā. Kaut vēlāk šis notikums iekļuva Ginesa rekordu grāmatā, 26. augustā izskanēja PSKP CK Politbiroja draudīgais paziņojums "Baltijas ceļa" sakarā, vērsties pret Baltijas republiku neatkarības centieniem. Tāpēc uzreiz nākamajā dienā Latvijas Tautas frontes mītnē sapulcējās LTF Domes un valdes locekļi, 24 PSRS tautas deputāti un 22 Latvijas PSR Augstākās Padomes deputāti, kuri sagatavoja Aicinājumu Latvijas tautai, kā arī nosūtīja protesta vēstuli M. Gorbačovam. Šie dokumenti iesāka milzīgu protesta vilni.

7. oktobrī Dziesmu svētku estrādē Mežaparkā notika plaša **tautas demonstrācija**, kas pulcināja vairāk nekā 100 000 cilvēku no visas Latvijas, bet LTF II kongresā tika pieņemta jauna programma un statūti, kas par organizācijas mērķi pasludināja pilnīgu Latvijas neatkarības atjaunošanu. Kongresa darbā piedalījās arī PBLA un citu trimdas latviešu organizāciju pārstāvji. Par LTF priekšsēdētāju atkārtoti ievēlēja Daini Īvānu, par viņa vietnieku – Ivaru Godmani.

10. novembrī LPSR Augstākā Padome nolēma izdarīt grozījumu Konstitūcijā, ieviešot alternatīvo dienestu – tas notika pirmo reizi PSRS. Turpretī PSRS Augstākā Padome pieņēma lēmumu, ka Igaunijas, Latvijas, Lietuvas un Azerbaidžānas lēmumi par republikas likumu prioritāti ir pretrunā ar PSRS Konstitūciju un tādēļ ir spēkā neesoši. Pēc dienas Latvijas Republikas Augstākās Padomes 1939./40. gadu notikumu izmeklēšanas komisija sniedza ziņojumu, kurā norādīja, ka Hitlera un Staļina pakta rezultātā Latvija tika okupēta un anektēta un Latvijas Saeimas 1940. gada 21. jūlija deklarācija par Latvijas iestāšanos PSRS sastāvā un PSRS Augstākās Padomes 1940. gada 5. augusta likums par Latvijas uzņemšanu PSRS ir nelikumīgi kopš to pieņemšanas brīža. LPSR Augstākā Padome pieņēma pagaidu nolikumu par PSRS tiesību un likumu stāšanos spēkā un atcelšanu Latvijā, kā arī jauno vēlēšanu likumu "Par LPSR tautas deputātu vēlēšanām".

Pirmo reizi Latvijā oficiāli tika atzīmēta Lāčplēša diena – LTF un LNNK rīkoja svinības pie Brīvības pieminekļa, Brāļu kapos un Daugavmalā. 18. novembrī – Latvijas Republikas proklamēšanas dienā – Daugavmalā notika **manifestācija "Par neatkarīgu Latviju"**, kurā piedalījās vairāk nekā pusmiljons cilvēku. Tika pieņemta vēstule M. Gorbačovam un Dž. Bušam, kā arī Memorands PSRS tautas deputātiem. Viņi pēc nedēļas ar nelielu balsu vairākumu atzina Baltijas republiku saimniecisko patstāvību, bet vairāki Latvijas Komunistiskās partijas līderi publicēja "Aicinājumu Latvijas komunistiem", ar kuru iestājās par pārmaiņām partijā – LKP neatkarību no PSKP un atbalsta partijas atteikšanos no varas monopola.

10. decembrī notika **vietējo padomju tautas deputātu vēlēšanas**, kurās Tautas fronte vairākumu ieguva gan drīz visā Latvijā.

24. decembrī Maskavā 1. PSRS Tautas deputātu kongress pasludināja Molotova-Ribentropa pakta par

spēkā neesošu kopš tā parakstīšanas brīža. Lēmuma pieņemšanai Baltijas deputāti sadarbojās ar vienu no PSRS pārbūves galvenajiem ideologiem – Aleksandru Jakovļevu.

1990. gada 15. februārī Latvijas PSR Augstākā Padome pieņēma **deklarāciju jautājumā par Latvijas valstisko neatkarību** (par – 177 balsis, pret – 48, atturas – 14), kurā atzina 1940. gada 21. jūlija Latvijas Saeimas deklarāciju par Latvijas iestāšanos PSRS sastāvā par nelikumīgu kopš pieņemšanas brīža un, pamatojoties uz LPSR AP 1989. gada 28. jūlija deklarāciju "Par Latvijas valsts suverenitāti", iestājās par to, ka jāveic pasākumi, lai Latvijas PSR pārveidotu par brīvu un neatkarīgu valsti tādu valstu savienībā, kas iet humānu demokrātiska sociālisma ceļu un savas attiecības ar citām valstīm veido uz līguma pamatiem. LPSR AP pieņēma likumu par grozījumiem LPSR Konstitūcijā, atzīstot par oficiālo valsts simboliku sarkanbaltsarkano karogu, 1921. gadā apstiprināto valsts ģerboni un himnu "Dievs, svētī Latviju!". Likums stājās spēkā 27. februārī, tāpēc todien pie LPSR AP ēkas svinīgā ceremonijā akadēmiķis Jānis Stradiņš pacēla sarkanbaltsarkano karogu. Tāpat karogs tika pacelts virs LPSR Ministru Padomes un Rīgas pilsētas padomes ēkām.

17. martā – dienu pirms Latvijas PSR Augstākās Padomes vēlēšanām – notika LTF priekšvēlēšanu manifestācija un **demonstrācija "Daugav's abas malas mūžam nesadalās"**, uz kuru D. Īvāns aicināja šādiem vārdiem: *"Lai 1990. gada 17. marts kļūst par Latvijas dziesmotās un puķotās revolūcijas kulminācijas dienu. Lai 1990. gada 18. marts kļūst par Latvijas parlamentārās, intelektuālās un ekonomiskās revolūcijas pirmo dienu. Lai 18. marts ieiet mūsu vēsturē kā Latvijas valsts pirmais solis demokrātiskajā un brīvajā Eiropā. Kļūsim par šīs vēstures veidotājiem!"* 18. marta Latvijas PSR Augstākās Padomes vēlēšanās visas sabiedrības lielāko atbalstu un uzvaru guva LTF izvirzītie kandidāti, kaut tajās brīvi piedalījās visi LPSR pastāvīgie iedzīvotāji (arī PSRS karaspēkā dienošie; Latvijā kopumā atradās 70–80 tūkstoši bruņotu militārpersonu). Jau nākamajā dienā LPSR AP priekšsēdētājs noteica delegācijas sastāvu sarunām ar PSRS vadību par Latvijas ekonomiskās un politiskās neatkarības atgūšanu. Delegācijā ietilpa Ilmārs Bišers, Vilnis Edvīns Bresis, Andrejs Eizāns, Anatolijs Gorbunovs, Dainis Īvāns, Jānis Lucāns, Vladimirs Martinsons, Pjotrs Ņefedovs, Jānis Peters, Eižens Počs, Jānis Vagris un Mavriks Vulfsons. 20. martā Maskavā Anatolijs Gorbunovs tikās ar Mihailu Gorbačovu. Sarunas galvenā tēma bija par LPSR AP vēlēšanu rezultātiem un turpmākajām attiecībām starp Latviju un Padomju Savienību. PSRS puse piedāvāja jaunu savienības līguma ideju, ņemot vērā dažādu republiku vēsturiskās, politiskās un ekonomiskās īpatnības. Latvijas puse uzsvēra nepieciešamību kļūt par starptautisko tiesību subjektu. Tika panākta vienošanās turpināt jautājuma izskatīšanu dažādos aspektos ar komisiju un darba grupu piedalīšanos.

Dienu vēlāk Tautas frontes organizētajā jaunievēlēto Augstākās Padomes deputātu sanāksmē Zinātņu akadēmijā notika debates par ceļu uz neatkarīgu Latviju,

it īpaši ar valsts varas atjaunošanu uz 1918. gada 18. novembra Latvijas Republikas platformas – par ceļu uz neatkarīgu Latviju. LTF atbalstītā deputātu iniciatīvas grupa, kuras sastāvā bija Rolands Rikards, Romāns Apsītis, Vilnis Eglājs, Andrejs Krastiņš, Tālav Jundzis un Aivars Endziņš, sāka gatavot Neatkarības deklarāciju, ko pēc tam pārņēma Augstākās Padomes LTF frakcijas valststiesisko jautājumu darba grupa.

21. aprīlī Rīgā, “Daugavas” stadionā, notika **visu Latvijas PSR pašvaldību sapulce**, kas deva mandātu Augstākajai Padomei 1990. gada 4. maijā pieņemt Neatkarības deklarāciju. Vislatvijas tautas deputātu sapulcē piedalījās 8086 visu līmeņu deputāti, no kuriem 8003 nobalsoja par Latvijas Republikas atjaunošanu un pieņēma aicinājumu atjaunot Latvijas valstisko neatkarību.

Latvijas vēsturē uz mūžīgiem laikiem ierakstīts 1990. gada 4. maijs, kad Latvijas PSR Augstākā Padome pieņēma **“Deklarāciju par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu”**, atjaunojot Latvijas Republikas Satversmes darbību: visā Latvijas teritorijā tiek atjaunota 1922. gada 15. februārī pieņemtās Latvijas Republikas Satversmes darbība; Latvijas valsts oficiālais nosaukums ir Latvijas Republika; Latvijas Republikas valsts varas *de facto* atjaunošanai nosaka pārejas periodu, kas beidzas ar Latvijas Saeimas sasaukšanu; pārejas periodā augstāko valsts varu Latvijā realizē Augstākā Padome. Latvijas Republikas Augstākā Padome pieņem Deklarāciju par pievienošanos starptautisko tiesību dokumentiem cilvēktiesību jautājumos; aicinājumus Latvijas tautai, pasaules valstu valdībām, PSRS prezidentam M. Gorbačovam, Igaunijas un Lietuvas Augstākajām Padomēm, Latvijas tiesībsardzības iestāžu darbiniekiem. Un tikpat neaizmirstama cilvēku atmiņās paliks LTF rīkotā **manifestācija Daugavmalā**.

Mandāts valstiskās neatkarības atjaunošanai

1990. gada 21. aprīlī “Daugavas” stadionā Vislatvijas deputātu sapulcē vairākums no tolaik ievēlētajiem pašvaldību deputātiem pārliecinoši nobalsoja par Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanu. Tādējādi pašvaldību deputāti kā visas tautas pārstāvji deva neapšaubāmu mandātu Saeimas (tolaik vēl – Augstākās Padomes) deputātiem 1990. gada 4. maijā pieņemt Neatkarības deklarāciju.

Lai padarītu virzību uz Latvijas nacionālās neatkarības atjaunošanu neatgriezenisku, LTF 1990. gada 21. aprīlī organizēja Vislatvijas tautas deputātu sapulci Rīgā, “Daugavas” stadionā. Šajā sapulcē piedalījās gandrīz 9000 deputātu no visiem Latvijas rajoniem un visām republikas pilsētām. Vairāk nekā 8000 deputātu nobalsoja par Latvijas nacionālās neatkarības atjaunošanu, un tikai dažas balsis bija pret.

Tā bija gatavošanās valstiskās neatkarības atjaunošanas manifestam 1990. gada 4. maijā. Pieņemtā deklarācija sākas ar vārdiem: *“Mēs, Latvijas PSR likumīgi ievēlētie deputāti no visiem pagastiem, pilsētām un rajoniem, kopskaitā 8086 cilvēki, esam sanākuši Vislatvijas tautas deputātu kopējā sapulcē, lai jaunievēlējajai republikas Augstākajai Padomei paustu savu un savu vēlētajū nelokāmo gribu ar demokrātiskām, nevardarbīgām metodēm darīt visu, lai atgūtu Latvijas valstisko neatkarību.”*

Tādējādi demokrātiskās vēlēšanās ievēlētās pašvaldības savu vēlētajū vārdā deva Augstākajai Padomei skaidru norādi, kā rīkoties. Ja Augstākā Padome nobītos un par neatkarības atjaunošanu nenobalsotu, tā zaudētu tautas atbalstu. Šai nozīmē pašvaldību balsojums bija izšķirošs.

Sapulcei “Daugavas” stadionā ir svarīga un paliekoša nozīme ne tikai saistībā ar 1990. gada notikumu secību. Faktam, ka valsts vara šajā vēstures epizodē tiek atvasināta no pašvaldībām, nevis otrādi, ir arī noteikta teorētiskā nozīme.

1989. gada 31. maijā Latvijas Tautas frontes (LTF) valde pieņēma aicinājumu apspriest jautājumu par LTF iesaistīšanos cīņā par pilnīgu politisku un ekonomisku neatkarību. 1990. gada 18. martā notika Augstākās Padomes vēlēšanas, kurās Tautas frontes atbalstītie deputāti guva pārliecinošu uzvaru. Augstākā Padome tagad spēja nobalsot par neatkarību. Sākās gatavošanās vēsturiskajam 4. maija aktam Augstākajā Padomē.

Toreiz tas nešķita tik droši kā tagad. No Maskavas varēja sagaidīt jebkuru reakciju, kā to bija apliecinājuši daudzi vēsturiski notikumi ne vien Staļina varas periodā, bet arī pēc tam (1956. gads Ungārijā, 1968. gads Čehoslovākijā, 1978. gads Polijā).

Latvija stratēģiski ieņem centrālo vietu starp Baltijas valstīm. Bija skaidrs: ja PSRS pieļaus Latvijas atdalīšanos no PSRS, tad atdalīsies arī Lietuva un Igaunija. Gorbačova "perestroikas" laika atkusnis varēja būt arī mājīgs.

Tāpēc tika domāts par argumentiem, kas varētu pārliecināši pierādīt pasaulei, kāda ir latviešu tautas patiesā griba. Tā radās ideja sasaukt "Daugavas" stadionā "visu līmeņu padomju deputātu kopsapulci", uz kuru tika aicināti ierasties visi deputāti – vai tie ievēlēti lielā vai mazā pašvaldībā.

Sapulcē pieņemtajam aktam ir arī cita vēsturiskā loma. Tas parāda, ka pašvaldības bija spējīgas domāt valstiski, pirms vēl likumdevējs bija deklarējis ceļu uz valstiskās neatkarības atjaunošanu. Tas parāda, cik liels legītimais spēks ir visas pašvaldības pārstāvošu deputātu lēmumu.

mam. Zināmā mērā visu līmeņu deputātu kopējo sapulci var uzskatīt par prototipu Saeimas otrajai palātai.

Šis akts arī parāda, ka pašvaldību "atvasināšana" no valsts ir visai nosacīta. Vēsturiski valsts var tikt "atvasināta" no pašvaldībām, kuras dod tautas mandātu valsts darbības atjaunošanai. Latvijas gadījums to pierāda gan 1990. gada notikumos, gan arī 1917.–1918. gada notikumos, kad pēc Pirmā pasaules kara pašvaldības bija reāla vara Latvijā un ar pašvaldību atbalstu tika panākta latviešu tautas pašnoteikšanās. Precīzāk būtu runāt par valsts kompetenci likumā noteikt pašpārvaldes (tajā skaitā teritoriālās pašvaldības) robežas.

Sagatavojusi **Gunta Klismeta**,
izmantojot vēstures liecības, interneta materiālus un
Māra Pūķa grāmatu "Pašu valdība"

PAŠVALDĪBU LOMA NEATKARĪBAS ATGŪŠANĀ

Māris Pūķis,
Dr.oec., dr.phys.,
LU docents

Pašvaldību loma Latvijas valstiskās neatkarības iegūšanā un atjaunošanā līdz šim nav pietiekami novērtēta, kaut gan nacionālās identitātes attīstībā un nacionālās valsts izveidošanā tā ir likumsakarība, kas bija pazīstama jau ilgi pirms Latvijas valstiskuma nodibināšanas. Tā izrietēja no citu nacionālo valstu dibināšanas pieredzes 19. gadsimta otrajā pusē. Augsta pašvaldības līmeņa esamība bija arī latviešu tautas pirmās Atmodas nosacījums. Tauta, kuras rīcībā nav reālu pašpārvaldes elementu, nemaz nespēj sasniegt augstu nacionālās pašapziņas pakāpi. Tas pats attiecas uz nacionālās valsts izveidošanās periodu.

Tikpat nozīmīga loma pašvaldībām bija arī trešās Atmodas posmā. Pirms 1990. gada valstiskās neatkarības atjaunošanai tika izmantoti vairāki pamatojumi.

Galvenais no tiem balstījās uz starptautisko tiesību principiem. Lai paskaidrotu gan sabiedrībai, gan starptautiski 1940. gada agresijas rezultātā zaudētās varas atjaunošanu, tika skaidrots, ka Latvija *de jure* nekad nav beigusi pastāvēt, ka tās okupācija bija nelikumīga un līdz ar to nekādi PSRS vai nacionālsociālistiskās Vācijas lēmumi nav Latvijai saistoši. Tika izvēlēts juridiskais pamatojums, ka 1922. gada Satversme joprojām ir spēkā.

Tomēr būtiska loma bija arī tautas mandātam. Vajadzīgais mandāts tika iegūts pašvaldību deputātu sapulcē.

1989. gada decembra pašvaldību vēlēšanas kļuva par pirmajām vēlēšanām kopš 1934. gada 15. maija valsts apvērsuma, kad vairākpartiju apstākļos atkal tika ievēlēti tautas pārstāvji. Tām sekoja Augstākās Padomes vēlēšanas martā. Pašvaldību vēlēšanās no tālaika 600 pašvaldībām tikai trijās uzvarēja Interfronte, pārējās pašvaldībās ar lielāku vai mazāku pārsvaru uzvarēja un priekšsēdētāju vietas ieguva LTF kandidāti.

Lai pastiprinātu Latvijas Republikas atjaunošanas legītimātāti, ne tikai latviešu tautai (kurai šaubu toreiz nebija), bet arī starptautiskajā kontekstā bija vēlama tautas nobalsošana. Okupācijas armijas klātbūtnē un PSRS funkcionāru vadībā aprīlī tas nebija iespējams. Taču "perestroikas" darbinieki, kas cerēja saglabāt varu, īstenojot vispirms vietējās vēlēšanas, bet vēlāk sarīkojot nacionālās (sākotnēji – LPSR Augstākās Padomes vēlēšanas), kļūdījās – vietējā vara jau bija tautas rokās.

Tāpēc bija iespēja paust visā Latvijā ievēlēto tautas deputātu viedokli, sasaucot sapulci "Daugavas" stadionā 1990. gada 21. aprīlī. Šajā sanāksmē tika pieņemts dokuments, kurš uzdeva jaunievēlētajās LPS Augstākās Padomes deputātiem jau pirmajā sēdē neatliekami atjaunot Latvijas valstisko neatkarību. Šis vēsturiskās sapulces lēmums izmantots 4. maija Neatkarības deklarācijas tekstā, turklāt skaidri norādot uz 21. aprīļa sapulces mandātu (LPSR Augstākā Padome, 1990).

Mandāts, ko pašvaldības deva valsts atjaunošanai, ir neapšaubāms. Lai arī kā centrālisti nenopūlētos apgalvot pretējo, hronoloģiski pašvaldības ir sākotnējā vara, kas sekmēja un ietekmēja valstiskuma izveidošanu un atjaunošanu.

Decentralizēta tautas vara pārejas periodā

Pēc uzvaras 1990. gada Augstākās Padomes vēlēšanās Ivars Godmanis tika iecelts par Ministru Padomes priekšsēdētāju, paņēma līdzi no Tautas frontes darbiniekiem savu padomnieci Ilzi Cielavu un devās uz darbu. Viņu sagaidīja iepriekšējās – komunistu valdības darbinieki, kuri piepildīja Ministru Padomi, valsts pārvaldes iestādes un tiesas. Turpināja darboties Latvijas Komunistiskā partija, un aptuveni 500 karabāzēs bija izvietots PSRS okupācijas karaspēks. Latvijā turpināja darboties okupācijas varas speciālisti, PSRS funkcionāru rokās bija represīvās struktūras. Uz sanāksmēm PSRS laika nomenklatūras vadībā pulcējās Interfronte. Kā pārvērst uzvaru vēlēšanās par faktisko varu?

Talkā nāca vecās nomenklatūras kļūda. LPSR Augstākā Padome pieņēma likumu, kas paredzēja pašvaldību vēlēšanas pirms Augstākās Padomes vēlēšanām. Pārbūves konstruktoriem tolaik bija ilūzija, ka vietējās vēlēšanas notiks līdzīgi iepriekšējam, kurās pie varas nonāca nomenklatūras pārstāvji. Patiesībā vēlēšanu rezultāti izrādījās citādi.

Balsošana notika vienmandāta apgabalos. Viena kandidāta esamība bija liels retums, lielākoties piedalījās divi kandidāti – no LTF un no Komunistiskās partijas. Dažkārt piedalījās arī Interfronte. Pastāvot konfrontācijai starp Interfronti un Latvijas PSR Komunistisko partiju, no vienas puses, un Latvijas Tautas fronti, no otras, vēlēšanu izvēle bija par labu Tautas fronte. Izņēmums bija trīs teritorijas – Daugavpils, Rēzekne un Rīgas Ļeņingradas (*tagad – Kurzemes*) rajons.

Liela daļa no valdības darbiniekiem, pat no PSRS armijas virsniekiem bija gatavi strādāt kopā ar tautu. Taču katrs no viņiem ar šo darbošanos kopā varēja iedomāties jebko. Tautas frontes atbalstītājiem bija skaidrs, ka jāatjauno Latvija. Bet kāda Latvija?

1989. gada pašvaldību vēlēšanas bija otrā iespēja vēlēties Latvijas teritorijā kopš 1934. gada 15. maija valsts apvērsuma. Iespēja piedalīties reālās vairākpartiju vēlēšanās vēl bija jaunums. PSRS laiku “vēlēšanās” bija tikai viena izvēle, turklāt balsu skaitīšana novērsa jebkuru nepare-

dzētu iznākumu. Vēlēšanu dalībnieki varēja balsot, kā vēlas, taču balsu skaitītāji uz Maskavu nodeva valdībai vēlamu rezultātu.

PSRS impērijas un tās satelītvalstu sabrukuma laikā joprojām dominēja centralizācija. Pēc uzvaras vēlēšanās vairumā valstu nomainīja galvu, bet ķermenis palika tas pats vecais. Latvijai palaimējās ar citu risinājumu – decentralizāciju. Bija iespēja pirms nākamā parlamenta izveidošanas pārņemt reālu varu uz vietām. Tā bija pašvaldību vara, kas tika iegūta 1989. gada decembra vēlēšanās.

1989. gada vietējo tautas deputātu padomju vēlēšanās izvēle notika saskaņā ar vienīgo toreiz aktuālo jautājumu – neatkarīga Latvija vai PSRS. Otro reizi kopš 1934. gada valsts apvērsuma notika īstas vēlēšanas (iepriekšējās bija PSRS Tautas deputātu kongresa vēlēšanas). Vēlētāju atbilde bija tikpat skaidra kā iepriekš – tauta vēlas neatkarību.

Sākums nozīmēja politisko decentralizāciju. Tautas fronte bija uzvarējusi vēlēšanās un tai bija vara. Taču sistēma vēl nebija mainījusies. Šai sistēmai bija divas galvenās pazīmes:

- pašvaldības 1990. gadā vēl darbojās daudzpakāpju budžeta apstākļos. Tagad nav viegli iedomāties, ka “neatkarīgas valsts” budžets bija PSRS budžeta sastāvdaļa. Izmaiņas budžetā finanšu ministrs Siliņš brauca saskaņot uz Maskavu. Budžeta sastādīšana vēl bija izpildkomiteju pārziņā;
- padomes loma vēl bija vairāk politiska nekā administratīva vai ekonomiska. Darbu vadīja izpildkomiteja, kas pēc inerces darbojās nozaru ministriju vadībā, taču pakāpeniski arvien lielāku lomu ieguva padomes.

Reāla decentralizācija nepastāv, ja nelikvidē šīs abas totalitārisma raksturīgās pazīmes. Ne velti centralizācijas piekritēji vairākkārt ir centušies abas minētās pazīmes atjaunot, iesniedzot attiecīgus priekšlikumus likumā “Par pašvaldībām”. Tomēr sākotnēji, lai padarītu Latvijas neatkarību neatgriezenisku, Tautas fronte veicināja lielas varas daļas pāreju pašvaldību rokās.

Deklaratīvas normas, ka pašvaldībām esot liela vara, PSRS sabrukuma periodā tika pieņemtas visās bijušajās PSRS republikās un visās PSRS satelītvalstīs. Taču reti

kur tās tika reāli ieviestas, atradās dažādi aizbildinājumi (nepietiekama prasme, līdzekļu trūkums, neatliekamais valsts vajadzības, neiespējamība uzticēties vietējai varai u.tml.). Patiesais iemesls bija centrālās valdības nevēlēšanās izlaist publisko finanšu kontroli no savām rokām. Latvijā Godmaņa pirmā valdība tomēr atdeva kontroli pār būtisku finanšu daļu pašvaldībām un darīja to apzināti.

Tika īstenoti divi izšķiroši pasākumi – finanšu decentralizācija un atteikšanās no daudzpakāpju budžeta, aizstājot daudzpakāpju budžetu ar autonomu budžetu sistēmu, kurā katrs budžets atbilst savai, atšķirīgai politikai.

Finanšu decentralizāciju pavadīja funkciju decentralizācija. Toreiz pašvaldības pārņēma pirmsskolas, pamata un vidējo izglītību pilnībā, pašvaldību atbildībā bija primārā un sekundārā veselības aprūpe. Bijušo PSRS laika funkcionāru pārziņā bija atstāts minimāls kompetenču daudzums.

Galvenā īpatnība tālaika Latvijas modelī bija centralizēto normatīvu neesamība. Toreiz bija saprotams, ka jebkuru centralizēto normatīvu noteikšana potenciāli sadārdzina izmaksas. Lemjot konkrēti, risinot precīzi definētas un problēmas, kas attiecas uz konkrētiem iedzīvotājiem vai uzņēmējiem, var atrast lētāko, pieejamajam naudas daudzumam arī kvalitatīvāko risinājumu. Šī īpatnība izrietēja arī no veco, PSRS likumu neatzīšanas. Kaut arī valsts vara aicināja vecos likumus ievērot (kamēr nav jaunu), pašvaldības centās pašas pieņemt lēmumus, kas derīgi reālajā situācijā.

Demokratizācijas veicināšana un iegūtās brīvības aizstāvēšana

Latviešu tautas trešajai Atmodai bija nacionāli demokrātisks raksturs. Tai bija divas vadlīnijas – nacionālā (rūpes par mazās latviešu tautas izdzīvošanu) un demokrātiskā (totalitārā sistēma bija ļaudīm tiktāl apnikusi, ka cilvēki kā svaigu gaisu vēlējas pārmaiņas).

Vēlēšanu rezultāti parādīja, ka vecā vara ir apnikusi visiem. Rīgas pilsētas Ļeņingradas rajonā, kurā piedalījās vēlēšanās kā LTF kandidāts, mēs ieguvām 36% balsu, kaut arī latviešu bija ievērojami mazāk – 21%.

Totalitārisma varas piramīda balstās uz ideoloģiju. Totalitāristiem pasaule nav krāsaina – tā redzama vai nu baltā, vai melnā gaismā. Vienīgā patiesība tiek mācīta, sākot ar bērnudārzu, un turpināta visur un vienmēr. “Smadzeņu skalošana” tika veikta netalantīgi un sistemātiski. To papildināja bailes. Kaut arī “pārbūves” laika paaudze ar ekstrēmo boļševismu vairs nesadūrās, tomēr pret tautu vērstais genocīds nebija aizmirsis – ja ne apziņā, tad vismaz zemapziņā.

1989. gada pašvaldību vēlēšanās uzvarēja antikommunisms. Sabiedrībā ilgi bija krājies negativisms pret esošo sistēmu, kura galu galā pati sevi noveda līdz bankrotam. Gan LTF, gan LNNK ietvaros arvien reljefāk izvirzījās trīs uzdevumi:

1) deokupācija (PSRS armijas izvešana);

2) dekolonizācija (PSRS gados mērķtiecīgi ievesto kolonistu skaita mazināšana);

3) demokratizācija (demokrātiskas, pirms apvērsuma Latvijas Republikas atjaunošana).

Pēc 1989. gada vēlēšanām, kad LTF Domē pieauga pašvaldību deputātu līdzdalība un ietekme, šai “3d” formulai tika pievienots ceturtais uzdevums:

4) decentralizācija (varas tuvināšana pilsoņiem).

Pirmajam uzdevumam bija skaidra praktiska nozīme. Kamēr šeit paliks Lielā Tēvijas kara uzvarētāji (faktiski Otrā pasaules kara uzsācēji – agresori), tikmēr izklūt no “Jaunuma impērijas” nebūs iespējams. Vēsturiskajā perspektīvā pēc 25 gadiem tas ir redzams pat skaidrāk nekā toreiz.

1989. gadā pašvaldībām bija būtiska loma Krievijas armijas izvešanā. Latvija bija pārpildīta ar visdažādākajām karabāzēm. Tajās mitinājās un trenējās pašvaldību un Latvijas Augstākās Padomes vēlētaji, ar kuriem vajadzēja uzturēt kontaktus ik dienu vairāku gadu garumā. Vajadzēja likt saprast, ka šeit ir Latvija, un tajā pašā laikā – nenovest situāciju līdz konfrontācijai.

Otrais uzdevums bija izpildāms tikai daļēji. Cilvēki bija šeit iedzīvojušies, izveidots daudz jaukto ģimeņu. Par vardarbīgiem pasākumiem nevarēja būt ne runas. Šobrīd mēs redzam, pie kādām sekām ir noveduši mēģinājumi veikt etniskas vai reliģiskas deportācijas citos pasaules reģionos. Paldies Dievam, Latvijā nekas tamlīdzīgs nav noticis.

Vārdos demokratizāciju 1990. gadā ieviest bija viegli. Pēc LTF uzvaras pašvaldību vēlēšanās strauji pieauga tautas pašapziņa. Mode mainījās. Marksistiski Ļeņiniskās filozofijas pasniedzēji kļuva par nacionālisma ideologiem, Komunistiskās partijas vēstures pasniedzēji sāka dēvēt sevi par politologiem, padomju laika juristi sāka interpretēt Satversmi un stingri iestājās par demokrātiskiem tiesību principiem, partijas un komjaunatnes funkcionāri kļuva par baņķieriem un jaunveidojamo politisko partiju finansētājiem.

Secinājumi

- Pašvaldības kā hronoloģiski sākotnēja vara ietekmēja gan Latvijas Republikas izveidošanu 1917.–1918. gadā, gan tās valstiskās neatkarības atjaunošanu 1990.–1991. gadā.
- Pašvaldības nodrošināja tautas varu un sākotnējo sabiedrisko kārtību valstiskās neatkarības atjaunošanas gaitā.
- Pašvaldības kļuva par vienu no nevardarbīgās pretestības organizatoriem 1991. gadā.
- Pašvaldības īstenoja galvenos administratīvos un sociāli ekonomiskos pārveidojumus, kas nostiprināja iegūto valstisko neatkarību.
- Pārejas periods pierādīja, ka ir iespējama pašvaldību efektīva darbība ar minimālu normatīvo regulējumu, balstoties uz nelielu likumu skaitu un pašvaldības patstāvīgi pieņemtiem lēmumiem.
- Efektīvu pašvaldību attīstību un līdz ar to arī valsts sociāli ekonomisko attīstību kavē no totalitārisma aizgūtās vērtības un aizspriedumi, tādējādi novājinot arī valsti.

VISLATVIJAS TAUTAS DEPUTĀTU SAPULCĒ

Latvijas tautas deputātu sapulce 1990. gada 21. aprīlī “Daugavas” stadionā Rīgā notika pēc Latvijas Tautas frontes iniciatīvas un ar Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija atbalstu. Tās mērķis bija pēc iespējas pilnīgāk izziņāt tautas gribu un darīt to zināmu jaunās Augstākās Padomes pirmās sesijas dalībniekiem.

Tautas deputātu padomju priekšsēdētāju un Vislatvijas tautas deputātu sapulces dalībnieku zināšanai tika nosūtīta Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija sekretāra Imanta Daudiša parakstīta vēstule ar sapulces aptuveno darba kārtību un balsošanas organizēšanas un balsu skaitīšanas kārtību. Delegācijas vadītāja pienākumus tika ieteikts uzņemties rajona vai pilsētas padomes priekšsēdētājam. Tāpat vēstulē bija izteikts lūgums, delegātiem dodoties uz galvaspilsētu, uz autobusa priekšējā stikla likt speciāli izgatavotu uzrakstu “Vislatvijas tautas deputātu sapulce”.

Sapulce tika atklāta pulksten 12, bet jau pusotru stundu iepriekš sākās deputātu reģistrācija. Tā notika pa rajoniem un pilsētām, un katrai delegācijai bija ierādīta sava vieta tribīnēs. Rajonu un pilsētu delegācijas stadionā ieņēma vietas vienkopus, ievērojot mandātā norādīto sektora numuru. Pie ieejas katrs deputāts uzrādīja iepriekšsaņemto mandātu, kas bija apzīmots ar padomes zīmogu.

Stadionā bija sapulcējušies vairāk nekā astoņi tūkstoši visu līmeņu deputāti – no ciemu padomju deputātiem līdz PSRS tautas deputātiem. Klātesošos uzrunāja Imants Ziedonis, Māris Budovskis, Anatolijs Gorbunovs, Indulis Ozoliņš, Ivars Godmanis, Romāns Apsītis un Dainis Īvāns. Viņi visi atbalstīja neatkarības un suverenitātes atjaunošanas ideju un apliecināja ciešu apņemšanos iet pa Baltijas ceļu līdzās Lietuvas un Igaunijas tautām.

Vislatvijas tautas deputātu sapulces gaitā, deputātiem balsojot, tika pieņemti sapulces dokumenti. Balsošana bija organizēta šādi: katras solu rindas malējam sēdētājam tika uzticēta balsu skaitīšana savā rindā, pēc tam balsošanas rezultātus sasumēja delegācijas ietvaros (rajona delegācijas sastāvā bija iekļauti rajona, rajona pilsētu, ciematu un pagastu padomju deputāti). Tad tos ierakstīja protokola veidlapā, ko parakstīja delegācijas vadītājs.

Foto: Boriss Koļesņikovs.
Fotogrāfija no Latvijas Nacionālā vēstures muzeja krājuma

Sapulce pieņēma aicinājumu Latvijas PSR Augstākajai Padomei un tautai, par kuru tika nodotas 8003 balsis (pret balsoja 41 deputāts, atturējās 43). Tika pieņemta arī rezolūcija par atbalstu Lietuvai un Igaunijai, kurā apliecināta solidaritāte ar šīm republikām, kas nelokāmi nostājušās uz neatkarības atjaunošanas ceļu.

Galavārdā LTF priekšsēdētājs Dainis Īvāns aicināja deputātus būt stipriem kā klintij. Pēc viņa vārdiem, ceļš uz brīvību nav iedomājams bez gara stingrības un nelokāmas apņemšanās pārvarēt šķēršļus.

AICINĀJUMS LATVIJAS PSR AUGSTĀKAJAI PADOMEI UN LATVIJAS TAUTAI

Mēs, Latvijas PSR likumīgi ievēlētie deputāti no visiem pagastiem, pilsētām un rajoniem, kopskaitā 8086 cilvēki, esam sanākuši Vislatvijas tautas deputātu kopējā sapulcē, lai jaunievēlētajai republikas Augstākajai Padomei paustu savu un savu vēlētāju nelokāmo gribu ar demokrātiskām, nevardarbīgām metodēm darīt visu, lai atgūtu Latvijas valstisko neatkarību.

Latvijas Republika kā patstāvīga, brīva un neatkarīga demokrātiska valsts tika proklamēta 1918. gada 18. novembrī. 1920. gadā to atzina Padomju Krievija, noslēdzot ar Latviju miera līgumu, kurā oficiāli tika deklarēts, ka tā uz mūžīgiem laikiem atsakās no pretenzijām pret Latviju un tās teritoriju. 1921. gadā Latviju atzina vairums pasaules valstu, un tā kļuva par pilntiesīgu Tautu Savienības locekli. 1940. gadā Padomju Savienība, rupji pārkāpjot starptautisko tiesību normas un abu valstu līgumsaistības, panāca Latvijas valdības atkāpšanos, okupēja Latvijas teritoriju un izveidoja sev paklausīgu valsts varas un pārvaldes aparātu, kuru izmantoja kā instrumentu Latvijas iekļaušanai PSRS sastāvā. Tās valstiskā patstāvība tika varmācīgi atņemta. Sākās masveida terors un atklāts genocīds pret Latvijas tautu. Piecdesmit apspiestības gados tā cieta milzīgus zaudējumus arī ekonomikas, ekoloģijas un kultūras jomā. Latviešu tautas turpmākajai pastāvēšanai radušās nopietnas briesmas.

Taču apspiestība nespēja izdzēst no Latvijas tautas alkas pēc brīvības un neatkarības. Pēdējā pusgadsimta vēsturiskā pieredze mūs pārlicina, ka tikai brīva un neatkarīga valsts var garantēt latviešu tautas pastāvēšanu un attīstību, visu Latvijas iedzīvotāju drošību un labklājību. Tāpēc Vislatvijas tautas deputātu kopējā sapulce griežas pie jaunievēlētās Augstākās Padomes, lai tā jau pirmajā sesijā neatliekami izskatītu un izlemtu jautājumu par Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanu.

Mēs, Vislatvijas tautas deputātu sapulces dalībnieki, griežamies arī pie jums, Latvijas iedzīvotāji! Aicinām jūs neatkarīgi no jūsu sociālās, nacionālās un reliģiskās piederības, no dzimuma, vecuma vai nodarbošanās aktīvi iesaistīties Latvijas Republikas valstiskās neatkarības atjaunošanas darbā. Brīvās Latvijas ietvaros visi kopīgi uz demokrātiskiem, līdztiesīgiem pamatiem veidosim sev, saviem bērniem un mazbērniem sociāli taisnīgu sabiedrību, cilvēka cienīgu dzīvi!

VIENAS PAAUDZES LAIKĀ MĒS ATDZĪVOSIMIES

Imanta Ziedoņa runa deputātu saietā “Daugavas” stadionā 1990. gada 21. aprīlī

Jāatjauno izlaupītā Latvija. Pie tam jāatjauno laupītāju līdztiesīgā klātbūtnē. Tāda ir šodienas situācija: laupītāji slēpjas aiz tautu draudzības melīgi iestrādātā lozunga un cenšas pēc parlamentāra koleģiālisma. Vajātāji tēlo vajātos. Un vēl sūdzas Eiropas demokrātiskajai domai, ka lielā un bezkaunīgā Baltija grib apspiest mazītiņo Krievijas impēriju. Zilonis, iekāpis ar vienu kāju skudru pūznī, taurē visai pasaulei, ka skudru majoritāte – šis skudru miljons – dzel, kož un apspiež zilonisko mazākumu. Un zilonis pieprasa savai ziloņa kājai parlamentāras tiesības. Un mums nu jāreķinās ar starptautisko tiesību normām, jānomāc savs paš aizsargāšanās instinkts un jāsak koleģiālas, parlamentāras, savstarpējas cieņas pilnas sarunas ar ziloni. Citādi zilonis piedraud: ja skudras čurās viņam uz kājas, viņš darīs to pašu ar skudrām. Viņš arī tā darīs! Vēl vairāk: viņš liks tām čupu virsū. Mums ar to jāreķinās. Mēs esam jau to piedzīvojuši. Mēs vēl tagad dzīvojam Latvijā, kurai jau vairākkārt zilonis ir licis savu čupu virsū. No tā sagrauva, sapuva tūkstošiem skaisto latvisko lauku sētu, nolūza baznīcu torņi, ielūza muīžu un piļu jumti, aizauga tīrumi, mežsaimnieki nocirsto skaisto priežu silu un egļu vēru vietā sāka atskaitīties ar alkšņainiem krūmājiem. Mūsu skaitās lauku ģime-

nes pārvērta par bēgļiem, migrantiem pašu zemē. Par klaidoņiem pašu zemē. Iznīcināja mūsu arāju zirgus. Iznīcināja mūsu šķirnes govus – Latvijas brūnās – izcilu eksterjeru pasaules lopkopībā. Noindēja irbes, noindēja rubeņus, noindēja griezes, paipalas un sienāžus, ieblietēja zemē un nosmacēja mūsu sliekas. Un mums sāka dzimt kropli bērni. Jo tēvi no bezjēgas bija sākuši pārlietu dzert. Šī bezjēgas dzīve, bezjēgas pasaule nodzirdīja pāris latviešu paaudzes, bet nākošās pāris paaudzes kļuva inerti vienaldzīgas pret apkārtējo vidi un kļuva par melomāniem.

Šī manis tēlotā pasaule nav pārspīlēta, tā pastāv vēl joprojām. Tā vēl ir mūsu šodienā. Vēl joprojām tautas ģenētika ir alkohola un narkomānijas piegānīta, vēl joprojām ir daudz valstiska izbīļa pilnu latviešu, “valsts baiļu” pilnu izbiedēto, kuri vairīsies no tautas kopu lietu lemšanas. Vairīsies nevis tāpēc, ka viņi stāvētu pāri politikai aiz humanitārās gaumes vai reliģiozā spēka, bet tāpēc, ka baidās no varbūtējam represijām, ir iebiedēti. Un neviena cita ideja nevar mums izgaisināt šīs šaubas un bailes kā tikai neatkarības ideja. Valstiskās neatkarības ideja ir vienīgais kopsaucējs, pie kura nonāks, ja nav nonākuši, visi loģiski un saprātīgi domājošie Latvijas pilsoņi: gan īstenie etniskie latvieši, gan mūsu tautas dzīves izpratnē ieaugušie cittautieši, gan arī tie, kas varbūt neapgūs latvisko dzīvesveidu un paliks savā cittautībnieka kultūrā, bet cieņā sadzīvos ar vietējo kā savdabīga sporādiska kultūra.

Tikai neatkarības ideja var Latvijas tautām nodrošināt kultūru, kulturālu dzīvi un pārticību.

Interfrontes masu demonstrācijas ir neslēpti rijīgas, tās prasa desu un krējumu, dzīvokļus un amatus pie dzīvokļu sadales, amatus tirdzniecības sistēmā. Ja šodien uz ielas redz cilvēku importa apģērbā, tad tas nav latvietis, latviešiem nav pieejama importētā prece, tā tiek izpirkta jau noliktavās, kuru pārziņi nav latvieši. Tā ir tranu politika, kas izēd mūsu nacionālo ienākumu. Tas notiek visādi. Mazumā un lielumā. Ir piesavinātas mūsu lielo ostu jaudas, ir atsavināta piekrastes zvejniecība, it kā robežapsardzības vārdā, gripas epidēmijas laikā mūsu medikamentu limits steidzas uz Ļeņingradu, atstādams pašus Rīgas bērnus gripas varā. Mūsu ķīmiķi izstrādā pasaulē slavenas zāles, medikamentus, bet mēs paši tos nevaram iegādāties: valūta par pārdotajām licencēm nonāk centra bankās.

Mēs braucam uz Sibīriju – ceļam lielās komunisma celtnes (*Tjumeņstroij*) un vedam savus būvdēļus uz taigu, uz mūžamežu zemi līdzī no Latvijas. Mēs plēšam vecaines un paši aizlaidām ciet Latgales, Dundagas un Īles tīrumus. Mūsu sudraba lati no Anglijas bankām ir Maskavas piesavināti. Mūsu mecenāta Morberga

Universitātei ziedotie sudraba tūkstoši ir piesavināti un pazuduši. Mūsu skaņu plašu fondi iznīcināti. Mūsu grāmatas Valsts bibliotēkā sapūdētas. Mūsu sarkano strēlnieku piemiņa arī tiek sapūdēta slēptajos arhīvos, bet mūsu leģionāru lielais vairākums, kas cerēja ne uz ko vairāk kā tikai uz Latvijas neatkarību, tiek apsaukti par fašistiem.

Vai interfronte mums nodrošinās latviešu atgriešanos Latvijā – no Tjumeņas, no Baškīrijas, no pārkrievotajām latviešu kolonijām? No Austrālijas, no Jaunzēlandes, no Kanādas, no Anglijas, Zviedrijas, Brazīlijas? Tur ir mūsu bērni, tie ir skaisti un gudri, pasaules izglītību baudījuši mūsu tautieši, kuri vairs nerunā latviski, bet kuriem ir Latvijā dzīvojušo vecmāmiņu un vecvecmāmiņu acis un latviskā darba dziņa. Un latviski viņi nerunā ne jau tāpēc, ka viņi būtu sveši mūsu tautai, bet tāpēc, ka viņu vectēvi tika aizbaidīti no pašu zemes – Sibīrijas un nāves bailēs. Es esmu izbraucis pasauli un satīcis trimdas latviešus visos kontinentos – satīcis arī daudz nīgru un niknu cilvēku, arī atriebīgi piekasīgus, bet ir jāsaprot, ka tie ir vīri, kurus okupācija, dubultā okupācija vardarbīgi atrāva no līgavām, no jaunajām sieviņām un bērniem – viņi vientulībā un mokās trimdā nodzēras, viņi visu mūžu rija asaras uz iekšu. Tāpēc viņi ir nežēlīgi sāļi un rūgti. Lielākā daļa no viņiem jau guļ pasaules kapos. Taču viņu jaunākie tautasbrāļi ir pasniedzēji pasaules universitātēs – gandrīz katrā Amerikas universitātē ir pa kādam Baltijas izcelsmes profesoram. Šim pasaules rūditajam un izglītojam intelektam ir jāatgriežas – taisnības un cilvēcības vārdā – atkal dzimtenē. Tam, kas vēl nav pazaudēts. Ir vērtības, ko nevar mums atmaksāt ne Gorbačovs, ne Rižkovs ne ar kādiem miljoniem, 33 miljoni no Lietuvas par brīvību? Un varbūt tikpat no Latvijas? Bet cik maksā 200 tūkstošu trimdas latviešu intelektu, kas atņemti Latvijai un atrodas tagad Rietumos? Un cik maksā tas vergu darbs Vorkutā un Džezkazganā, pie Belomorkanāla – kas samaksās par vilkaču un vilku apgrauztajiem nomocīto latviešu kauliem? Kas samaksās par ciet aizaudzēto Latvijas aramzemi un par iznīcinātajām Latvijas upēm, noraktajiem Latvijas kalniem? Par pārkrievojoto Latgali?

Ši ir tikai mītiņa runa. Parlamentā mēs strādāsim profesionālāk, bezkaislīgāk. Bet lai atceramies! Lai atceramies to arī parlamentā, lai neaizmirstam balsojot! Ka šī centrālā centriskā vara ir blēdīga. Ka nav pašlaik spēka, kas garantētu godīgu PSRS politiku. Visai pasaulei tik simpātiskā prezidenta vara arī to nevar mums garantēt – gan pats prezidents ir šovinistiski iekšpusīgi un ārpusīgi iekrāsots, gan prezidenta padome pati apjukusi no revolucionārās situācijas pati savā tautā: Maskavā, Sibīrijā, visā Krievijā. Nav spēka, kuram būtu tāds spēks, ka mēs uz to varētu paļauties.

Bet ir mūsu pašu spēks. Kas ir lasijis romānu par Pelēkā zirga, Sarkanā zirga un Melnā zirga auļiem pār mūsu zemi, tie zina, ka zeme ir neuzvarama, ja tā dzīvo ar tautas taisnību un patiesību.

Bet es negribu ne sevi, ne jūs baidīt ar pastardienu, badu un mēri. Mēs esam strādīga tauta. Un pasaule ir ieinteresēta mūsu darbā. Vienas paaudzes laikā mēs

atdzīvosimies. Jo mums ir taisnība.

Es gribu teikt, ka bez Latvijas valstiskās neatkarības Latvijas kultūrvidē cilvēciskā kvalitātē nav sakopjama. Un es jūs lūdzu nevienādot kultūru tikai ar subsidēto kultūru – ar budžeta kultūru: teātri, kino, izstāžu zālēm un koncertiem. Tā ir centralizētā kultūra, ar kuru var diezgan veiksmīgi un diezgan fiktīvi atskaitīties. Bet bez tās pastāv vēl – tik tiešām to tā var saukt – vides kultūra. Un vides kultūra ir mūsu katra. Mūsu ikviena. Jo ikvienam mums ir vide. Un te fiktīvi atskaitīties nevar. Bet, kamēr pastāv vidi postoša, izlaupoša, ekspluatējoša politika, postoši kaimiņi, mēs nama trepju telpā majoliku – kā tas ir bijis – atjaunot nevarēsīm, mums būs jāapmierinās ar izdauzītām vitrāžām, sabojātu, nelatviski samocītu savu administratoru valodu, ar izbradātiem pagalmiem un nobendētiem pagalmu kokiem. Latvijas skats ir sabojāts. Posts nav atvairāms ar pārveides solījumiem. Mums nav laika gaidīt, ka mūsu draugs migrants pāraugs. Pa to laiku mūsu tautas kultūras potences jau var būt izsīkušas. Mums nav laika gaidīt, lai zilonis, kas iekāpis skudru pūznī, iemācītos skudru darba likumus. Vēl jo vairāk tad, ja zilonis ir atsacījies mācīties skudru valodu.

Vai mēs varam zilonim piedot? Jā, vienīgi tad, ja zilonis atzīst, ka viņš ir klībs un skudru pūznī ieklibojis aiz savas nepareizības. Nepareizība var būt pašā kājā, nepareizība var būt arī kādā no ziloņa smadzeņu puslodēm.

Kamēr pastāv šī ziloņa kājas nepareizība, tikmēr skudru mājas kultūra ir apdraudēta.

Tagad ziloņa kāja meklē savas autonomijas iespējas skudru pūznī. It kā kāja varētu būt autonoma! Augšā taču ir ziloņa galva, kas viltīgi mirkšķina ačeles vai klapē ar ausīm!

Zilonis ir. Pagaidām mums jāizdod skudru valodas mācību grāmatas ziloņiem. Jo ziloņi skudras vaino, ka tās nav līdz šim pietiekošā daudzumā izdevušas mācību grāmatas ziloņiem. Es tikai gribētu teikt, ka ziloņi nav ne iemācāmi, ne pamācāmi, ne pārmācāmi. Tie gluži vienkārši mums ir par lieliem.

Mums ir vajadzīga valstiskā neatkarība.

BRUĢAKMENĪŠI CEĻĀ UZ NEATKARĪBU

Guntas Klismetas

saruna ar
Latvijas Tautas frontes (LTF) vecāko lietvedi
ARTI ĒRGLI

– Pēc ledzīvotāju reģistra datiem, Latvijā atzīmēta 91 persona, kuru dzimšanas datums ir 1990. gada 21. aprīlis, 85 personas no tām kā pēdējo dzīvesvietas adresi norādījušas Latviju. Tātad šogad 85 jaunieši savu “apaļīgo” dzimšanas dienu svinēs reizē ar 21. aprīļa vēsturiskā notikuma ceturtdaļgadsimta atceri. Cik jums pašam bija tolaik un kā nonācāt Tautas frontē?

– Man tad bija nedaudz mazāk, taču pāri divdesmit. 1987. gada rudenī atgriezos no dienesta Padomju armijā un turpināju mācības Jelgavā, Lauksaimniecības akadēmijas Mežsaimniecības fakultātē, kur biju iestājies pirms armijas. Paralēli studijām iesaistījos jaunizveidotā Latvijas Kultūras fonda dibinātajā Talku vadītāju centrā, mazliet vēlāk – alu pētnieku grupā. Tā mēs talkojām pa visu Latviju un darbojāmies, bet bija skaidrs, ka ar to vien par maz, jādara kaut kas vairāk – kad esi jauns, tad jau gribas dikti daudz izdarīt.

1988. gada vasarā sāka veidoties Tautas frontes kustība. Liekas, tas bija vasaras otrajā pusē no televīzijā – dzirdēju aicinājumu, ka Tautas fronte uzrunā cilvēkus, kas varētu palīdzēt, un aicina pieteikties darbam orgkomitejā. Un es pieteicos, laikam bija tāda iekšēja sajūta. Sākumā apmetāties Rakstnieku savienībā jeb Benjamiņa namā, kā tagad to sauc, pēc tam iemitinājāties divās mazās istabīnās Smilšu ielā, kur nostrādājām no novembra beigām līdz februārim. Atceros, kā ziemā iznāca pirmās “Atmodas” un cilvēki pēc tām stāvēja garā rindā. Avīzes iznākšanas diena bija otrdiena, un tajos rītos rinda stiepās jau no Kara muzeja. Pēc tam mēs pārcēlāmies uz Vecpilsētas ielu.

– Vai darbošanās Tautas frontē notika brīvprātīgi un kuri cilvēki kopā ar jums veica ikdienas pelēko darbu?

– No sākuma pilnīgi visi visu darīja brīvprātīgi, ārpus darba vai studijām, bet pēc kāda laika un arī pateicoties tautas atbalstam un ienākošajam finansējumam, Tautas frontes vadība saprata, ka tādā tempā un tādā apjomā nav iespējams strādāt ilglaicīgi un ka arī mums kaut kur tā naudiņa dzīvošanai jānopelna. Tāpēc vairāki cilvēki tika pieņemti algotā darbā Latvijas Tautas frontē.

Ar laiku Tautas frontei izveidojās diezgan paliels štats – kanceleju vadīja Ruta Barauska, un kopā ar viņu strādāja vēl kādi četri darbinieki, bija grāmatvede Vija Kupcova, komercdirektors Arturs Dudars, bija Koordinācijas centrs, kur laukus pārzināja Dzintra Pededze un Rīgas pilsētu – Drosma Blagoveščenska, kura vēlāk kļuva par Koordinācijas centra vadītāju. Mums bija Vēlēšanu centrs, kurā strādāja septiņi astoņi cilvēki, bija divi juristi – Egils Radziņš un Ints Upmacis, Informācijas centrs, ko vadīja Sarmīte Ēlerte, bija dažādas komitejas un vairākām no tām arī algotie darbinieki, piemēram, Ārlietu komitejas vadītājs Jānis Jurkāns. Mums bija palīgi, mājas saimnieks, šoferis vai pat divi. Algotie darbinieki bija arī Sandra Kalniete kā atbildīgā sekretāre un pēc tam LTF priekšsēdētāja vietniece, Dainis Īvāns kā LTF priekšsēdētājs, vēlāk arī Ivars Godmanis kā priekšsēdētāja vietnieks. Tāpat maizes darbs Tautas frontē bija arī vairākiem referentiem, tajā skaitā kādu laiku arī tagadējam Latvijas Bankas šefam Ilmāram Rimšēvičam, ko daudziem laikam grūti iedomāties kā aktīvu tautfrontieti. Visā šajā brigādē es nebiju vienīgais jaunais, arī pašam Dainim Īvānam tolaik bija tikai 33 gadi.

– Kādu amatu jūs ieņēmtāt Tautas frontes “aparātā”?

– Laika gaitā mans amats mainījies – biju Tautas frontes kancelejas lietvedis, tad vecākais lietvedis. Ko es darīju? Rakstīju, kopēju materiālus ar kopētāju – ne tādu kā mūsdienās, kad atliek tikai nospiest pogu un sagaidīt gatavo produkciju. Toreiz bija ar roku griežams aparāts, un, cikreiz pagriezi, tik kopiju arī bija. Tāpat protokolēju dažādas sēdes un apspriedes. Tagad tas viss ir vēstures materiāls, ko pētīt un pētīt.

Gatavojot publikāciju Tālava Jundža veidotajai grāmatai par 21. aprīļa Vislatvijas tautas deputātu sapulci, pamatā ir tieši dokumentālais fons, nevis atmiņas. Viena vēsture ir tas, ko mēs atceramies, kādas atmiņu drumsklas ir palikušas, bet kaut ko arī neatceramies vai atceramies nepareizi. Cita lieta – saglabātie dokumenti – gan Domes protokoli un valdes sēžu pieraksti, gan

materiāli no privātajiem arhīviem. Šo laiku ir ļoti grūti parādīt, jo cilvēkiem, iepazīstot vēsturiskus notikumus, vairāk patīk skatīties uz lietām, bet ko tu parādīsi – pamatā tie ir plakani materiāli – papīri, dokumenti, fotogrāfijas. Tādu spilgtu objektu kā, piemēram, tautastērps, ko cilvēktiesību aizstāvības grupas “Helsinki-86” dalībiece Eva Biteniece bija uzvilksusi 1987. gada 14. jūnijā, dodoties nolikt ziedus pie Brīvības pieminekļa, vai Dainim Īvānam bebreniešu dāvinātais lielais krēsls, kurā viņš tā arī nesēdēja, vai citas šā laikmeta liecības, – tādu lietu nav daudz. Bet, ja izdotos atrast un izvietot Tautas frontes muzejā – tas būtu vareni, tāpēc materiāli jāturpina vākt, un mēs to darām.

- Vai, vācot un pētot materiālus, var skaidri pateikt, kā un kuram pirmajam radās doma par visas Latvijas deputātu sapulces rīkošanu?

- Precīzi nav zināms, kurā brīdī radās šāda ideja, bet jau janvārī LSDSP aicināja pašvaldības izteikt viedokli par neatkarību, taču ne šādas sapulces formā. Agrākais pieminējums ar šādu nosaukumu, ko esmu atradis, ir 1990. gada 26. marta Tautas frontes Politiskās komitejas sēdē. Šī komiteja nebija LTF lēmējstruktūra kā Dome vai valde, bet tā bija ideju kalve, kur no dažādām nodaļām nāca cilvēki un ģenerēja visādas idejas. Un šajā 26. marta sēdē fiksēti pieraksti, ka Aivars Bernāns no Tautas frontes Zinātņu akadēmijas nodaļas (pēc tam viņš kļuva arī par TF valdes locekli) ierosina rīkot visas Latvijas Tautas fronti atbalstošo deputātu saietu. Pēc tam bija vēl citas spriešanas, un vienā no tām Baldones nodaļas pārstāvis tautfrontietis Juris Freimanis arī izteicies par to, ka būtu jāriko visas Latvijas tautas deputātu sapulce, bet tas pieminēts tikai tēzū veidā. Vai kāds ir ko pateicis ātrāk vai ne, to nezinām.

Nākamais solis bija 30. martā, kad šī ideja tika apspriesta Tautas frontes Domes sēdē, kur pieņēma lēmumu, uzdodot valdei šo jautājumu risināt. 3. aprīlī jau tika izveidotas divas darba grupas: organizatoriskā darba grupa Sandras Kalnietes vadībā un redakcionālā darba grupa Pētera Laža un Edgara Melļiņa vadībā, kas izstrādāja dokumentus – Aicinājumu Latvijas PSR Augstākajai Padomei un Latvijas tautai un rezolūciju Lietuvas un Igaunijas atbalstam. Šos divus dokumentus Vislatvijas deputātu sapulce 21. aprīlī pieņēma, bet izstrādāti bija daudz vairāk dokumentu. Tajā pašā 3. aprīļa sēdē LTF Domes un valdes loceklis deputāts Andris Grūtups ierosināja, ka vajadzētu iesaistīt arī Augstākās Padomes Prezidiju, kas arī tika izdarīts. LTF uzrakstīja vēstuli, Tautas frontes vadība tikās ar AP Prezidija sekretāru Imantu Daudišu, un Augstākās Padomes Prezidijs iesaistījās šīs sapulces organizēšanā – 9. aprīlī tika izsūtīta telegramma visām pašvaldībām, uz kuras pamata ciemu, pilsētu un rajonu padomes sastādīja deputātu sarakstus. Šos sarakstus APP nodeva Tautas fronte, un mēs atbilstoši tiem izgatavojām mandātus. Šie saraksti ir saglabāti Tautas frontes arhīvā.

- Kā notika paziņošana, apziņošana un saskaņošana – tolaik taču nebija ne mobilo telefonu, ne datoru, ne e-pastu?

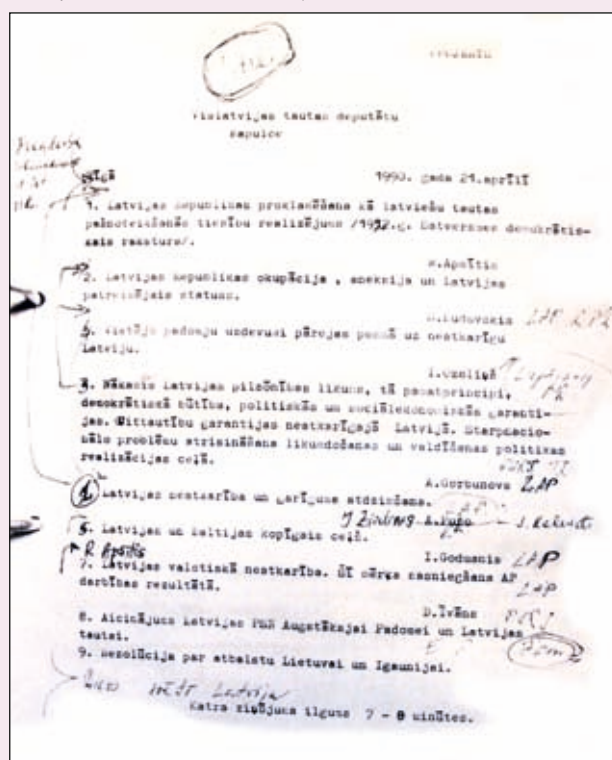
- Ja jau mēs 1989. gada 23. augustā mācējām divi miljoni sastāties “Baltijas ceļā”, kas tad tur ko nesa-vākt astoņus tūkstošus! Viss notika pa telefonu, kaut arī tie bija nevis ar podziņām, bet ripu griežami. Atbilstoši sastādītajiem sarakstiem katram deputātam tika sagatavots mandāts, ko izgatavoja Tautas frontes darbinieki. Iedomājieties – ar roku vajadzēja izrakstīt 13 tūkstošus lapiņus, jo tik deputātu tolaik bija Latvijā, turklāt tas bija jāizdara nedēļas laikā! Kad to paveicām, pie darba ķērās kurjeri, kas mandātus izvadāja pa rajoniem, un šo darbu organizēja Tautas frontes komercdirektors Arturs Dudars.

16. aprīlī Augstākās Padomes Prezidijs pieņēma lēmumu par Vislatvijas deputātu sapulci, un publikācijas bija arī avīzēs, piemēram, “Cīņā” 19. aprīlī Imanta Daudiša parakstīts informatīvais ziņojums visu līmeņu tautas deputātiem un delegāciju vadītājiem. Tur bija aprakstīta kārtība, kādā jāierodas, kad notiks delegāciju vadītāju sapulce, kā notiks balsošana un citas tehniskas detaļas.

Taču viss tapa uz LTF dokumentu bāzes un pateicoties Tautas frontes koordinators precīzam organizatoriskajam darbam un pašai izveidotajam. Tajā pašā “Cīņā” publikācijā bija arī norādīti telefonu numuri, kur nepieciešamības gadījumā zvanīt, un tie bija Tautas frontes Koordinācijas centra telefoni. Arī oficiālo iesniegumu, lai saņemtu atļauju 21. aprīlī rīkot sanākumi “Daugavas” stadionā, Rīgas pilsētas Tautas deputātu padomei iesniedza LTF.

- Kas veidoja 21. aprīļa sanāksmes scenāriju, izvēlējās runātājus un secību, kādā viņi uzstāsies?

- Pamatā to domāja Tautas frontes redakcionālā un organizatoriskā darba grupa Sandras Kalnietes vadībā. Saglabājusies darba kārtības lapa, kur lielākā daļa labojumu veikti tieši ar viņas roku.

Pirmajos sapulces darba kārtības uzmetumos figurē pat vairāk nekā četrdesmit cilvēku, kuriem varētu dot vārdu, arī tēmu saraksts sākumā bija Joti plašs, bet beigās izveidoja tādu scenāriju, lai sapulce pārāk neievilkto – tā taču paredzēta brīvdienā, turklāt pavasarī un sējas laiks, bet cilvēkiem jāmēro tāls ceļš. Visas runātāju kandidatūras tika Joti rūpīgi izvērtētas, un tie visi bija deputāti – vai nu Latvijas PSR Augstākās Padomes, vai vietējā līmeņa.

– Daudziem atmiņā palikusi spilgtā Imanta Ziedoņa runa, bet kas vēl uzstājās šajā sapulcē?

– Divas runas ir publicētas – Ziedoņa runa un Anatolija Gorbunova runa. Bet pirms runātājiem Vislatvijas deputātu sanākumi ievadīja koris “Rīga”. Nav gan zināms, ko viņi dziedāja sākumā, taču sapulces noslēgumā viņi un visi kopā dziedājām “Dievs, svētī Latviju!”.

Sapulci atklāja Dainis Īvāns, un pēc dažādiem procedūras jautājumiem runāja Imants Ziedonis – par ziloni, kas iekāpis skudru pūznī. LPSR Augstākās Padomes un Rīgas padomes deputāts Māris Budovskis runāja par Latvijas Republikas okupāciju, aneksiju un Latvijas pašreizējo statusu. Pēc viņa uzstājās Anatolijs Gorbunovs, kurš izteicās par nākamo pilsonības likumu un citautību garantijām neatkarīgā Latvijā. Tad runāja Liepājas rajona padomes deputāts Indulis Ozoliņš – par vietējo padomju uzdevumiem pārejas posmā uz neatkarīgu Latviju. Ivara Godmaņa runas tēma bija Latvijas un Baltijas kopīgais ceļš. Tad sekoja Romāna Apsīša uzruna par Latvijas Republikas proklamēšanu kā latviešu tautas pašnoteikšanās tiesību realizējumu, un tā bija pirmā reize, kad publiski izskanēja pēc divām nedēļām pieņemtās Neatkarības deklarācijas pamattēzes. Jāpiebilst, ka šo sapulci translēja arī televīzija un radio, un tādējādi to vienlaikus ar deputātiem uzzināja visa tauta. Pēc tam bija paredzēta Daiņa Īvāna uzruna, bet kaut kādu iemeslu dēļ tā tika pārcelta pēc balsošanas.

Nolasīt pašu svarīgāko sapulces dokumentu – Aicinājumu Latvijas PSR Augstākajai Padomei un Latvijas tautai sākotnēji bija paredzēts aicināt visu mīlēto aktieri Eduardu Pāvulu, kurš tajā laikā bija arī Jūrmalas pilsētas padomes loceklis. Taču nezinu, kādu iemeslu dēļ viņš to nevarēja, tāpēc Aicinājumu lasīja cits aktieris – Jānis Kuplais no Liepājas teātra, kurš bija viens no Tautas frontes līderiem Liepājā un arī Liepājas pilsētas TDP deputāts.

– Cik tad īsti nobalsoja par sapulces pieņemto Aicinājumu LPSR Augstākās Padomes deputātiem un Latvijas tautai? Avīžu publikācijās minēti dažādi skaitļi.

– Mandāti bija 8086 deputātiem, bet dažādos avotos figurē “par”, “pret” un atturējušos skaits, tomēr svārstās tikai par dažiem uz vienu vai otru pusi. Jāņem vērā, ka tajā brīdī neviens nepievērsa uzmanību

tam, ka viens un tas pats deputāts balsoja ar vienu balsi, bet viņam varēja būt divi mandāti, piemēram, Arnolds Bērzs bija gan Latvijas PSR Augstākās Padomes deputāts, gan Liepājas pilsētas deputāts. Un tādu cilvēku bija diezgan daudz, uz ko Māris Niklass arī norādīja. Bet tobrīd, kad viss notika dažu stundu laikā un lielā emocionālā pacēlumā, īpašu vērību tam nepievērsa.

Tāpat arī viens no Latgales priekšpilsētas tautfrontiešiem norādīja uz to, ka daudzi nav varējuši ierasties, bet tas nenozīmē, ka viņi būtu pret. Tautas frontes arhīvā saglabājusies vēstule no kāda deputāta, kas saņemta pirms sapulces – viņš diemžēl nevarēšot ierasties, jo dēlam kāzas, bet balsojot “par”. Tādēļ sapulces beigās tika nolemts lūgt tos deputātus, kas nav piedalījušies sapulcē, līdz 29. aprīlim izteikt savu viedokli par Vislatvijas tautas deputātu sapulcē pieņemto Aicinājumu LPSR Augstākajai Padomei un Latvijas tautai. Pēc sapulces saņemtie viedokļi ir saglabāti Latvijas Valsts arhīva Augstākās Padomes fondā.

– Un cik bija “par” balsu, kas tika iesūtītas vēlāk?

– To es nevaru pateikt. Saraksti arhīvā gan ir, bet neviens nav pētījis un visus saskaitījis. Tagad, gatavojoties šīs sapulces 25 gadu jubilejai, konstatējam šādu faktu.

Ir precīzi zināms, cik tajā laikā deputātu varēja būt – vietējo tautas deputātu (pilsētu, rajonu, ciemu) mandāti varēja būt 14 586 cilvēkiem, PSRS tautas deputāti – 52, un uz 21. aprīli bija ievēlēti 184 Latvijas PSR Augstākās Padomes deputāti (vēl 17 vēlēšanu apgabalos notika atkārtotas vēlēšanas 29. aprīlī). Bet tas nenozīmē, ka tik daudz cilvēku arī bija “Daugavas” stadionā. Turpretī, piemēram, Alfrēds Rubiks, pat neraugoties uz likumu, tobrīd bija ievēlēts visos trijos līmeņos – PSRS, Latvijas PSR AP un Rīgas pilsētā, ko viņš atstāja, jo likums to neatļāva, taču 21. aprīlī viņam bija trīs mandāti. Nav arī precīzi izpētīts, cik no tiem 14 586 mandātiem bija aizpildīti, tas ir, cik bija ievēlēti vietējās padomēs, jo daudzviet notika atkārtotas vēlēšanas, citur notika pat vairākās kārtās. Tomēr šis skaitlis – 8086 un attiecīgi “par”, “pret” un “atturas” balsojušie parāda kopainu, tāpēc izteikt spekulatīvus apgalvojumus, ka, lūk, no 13 tūkstošiem tikai astoņi nobalsojuši par Aicinājumu, nav pareizi.

– Kas “Daugavas” stadionā notika tālāk, kad deputāti bija nobalsojuši?

– Tad sākās mans un pārējo tehnisko darbinieku “laiks”. Es biju darba grupā un vadīju Tehnisko biroju, kas atradās augšā tribīnēs. Mēs bijām saskaitījām gan ieradušos deputātus atbilstoši mandātiem, gan nobalsojušo skaitu. Saziņa ar sapulces prezidiju notika pa telefonu. Tāsdienas bildēs redzams, ka sapulces vadītājiem uz galda priekšā stāvēja balts telefons, tāds mums bija arī augšā birojā.

Šādā stadionā organizēt balsošanu nenācās viegli, bet jau iepriekš bija precīzi izdomāta sistēma – katrai delegācijai bija tā sauktais kurjers, kurš paņēma no delegāciju vadītājiem aizpildītos protokolus un nogādāja pie mums, tagad teiktu: uz mobilo biroju. Protams, toreiz tik lepmi nesaucāmies, taču mums tur bija atvests gan dators, gan milzīgs printeris un smags kopētājs, ja nu pēkšņi ievajagas. Protokolus mums atnesa kurjeri – avīzzēni un meitenes ar sarkanām cepurītēm galvā. Tādas bija arī tehniskajiem darbiniekiem, un uz sapulces 25 gadu atceres konferenci mēģināšu sameklēt savējo.

Darba scenārijā rakstīts: kamēr skan mūzika, birojs skaita balsis no protokoliem. Un mēs arī saskaitījām visus astoņus tūkstošus.

- Ar to arī viss beidzās un sapulce izklīda vai arī savijojums bija tik liels, ka gribējās vēl palikt kopā?

- Sapulce pieņēma vēl otru dokumentu – rezolūciju par atbalstu Lietuvai un Igaunijai, ko nolasīja deputāts no Rēzeknes Osvalds Zvejsalnieks. Jāpiebilst, ka savu apsveikuma telegrammu Latvijas deputātu sapulcei bija atsūtījis arī Igaunijas PSR Augstākās Padomes priekšsēdētājs Arnolds Rītels.

Sapulces noslēgumā runāja Dainis Īvāns. Tad visi kopā nodziedājām Latvijas himnu, un ar to arī pasākums beidzās – cilvēkiem bija jātiek mājās, jo gaidīja lauku darbi, toreiz jau mazdārziņos sējām visu iespējamo un katrs pats pildīja savu pārtikas programmu, turklāt lielākā daļa sapulces dalībnieku bija atbraukuši organizēti. Vienīgi daži deputāti vēl uzstājās pēc sapulces rīkotajā preses konferencē.

- Kā jums pašam iegūlis atmiņā 21. aprīlis pirms 25 gadiem?

- Tā bija ļoti skaista diena, spīdēja saule, kokiem vēl lapu nebija, taču laiks bija silts.

Parasti cenšamies no tiem laikiem un daudzajiem notikumiem atcerēties labo un jauko, kas bijis, un cilvēka atmiņa jau tāda ir, ka slikto un grūto aizmirstam. Arī par 21. aprīli, kas nebija tikai skaisti svētki vien, jo darbojās pretvara. Sākot ar šo dienu, PSRS uzsāka Lietuvas blokādi un Mažeikiem vairs nepiegādāja naftu, tāpēc privātmašīnas palika bez benzīna. Tā tas turpinājās kādas desmit vai vairāk dienas, līdz pamazām atsāka uzpildīt noteiktu litru skaitu.

Tolaik notikumi sekoja cits citam – Vislatvijas deputātu sapulce notika sestdienā, bet nākamajā dienā, svētdien, tika dibināta deputātu grupa "Sojuz", ko izveidoja uz Interfrontes un rubikiēšu platformas. Tomēr 4. maijā Augstākā Padome pieņēma Neatkarības deklarāciju, un šajā Latvijas Republikas neatkarības pamatdokumentā ir arī atsauce uz mūsu 21. aprīļa Aicinājumu.

- Vai jūs, vecie Tautas frontes cīnubiedri, satiekaties arī pēc gadiem un ko pats tagad darāt?

- Šobrīd strādāju Medicīnas vēstures muzejā un nodarbojos arī ar grāmatniecības sfēru un Tautas frontes lietām. Domāju, ka Tautas frontes laiks ir ļoti nozīmīgs Latvijas jaunāko laiku vēstures periods, kurā jau tagad ir daudz neskaidrību un kur nu vēl pēc gadiem. Kaut vai par vienu tādu mazu bruģakmenīti ceļā uz neatkarības atjaunošanu kā šo sapulci 1990. gada 21. aprīlī...

Ar senajiem tautfrontiešiem satiekamies diezgan regulāri. Plašākā lokā tie ir vairāki oficiālie saieti, un ironiski var teikt, ka "ieslēdzies piecgažu posms", jo satiekamies ik pēc pieciem gadiem – pirms trim gadiem atzīmējām ceturtdaļgadsimtu pirmajām demonstrācijām, tad Tautas fronte un "Baltijas ceļam", šogad aprit 25 gadi vēsturiskajam 4. maijam, tad sekos tādi paši cipari barikādēm un pučam un jau drīz atkal varēsīm svinēt trīsdesmitgadi tiem pamatnotikumiem, kas šajā posmā bijuši. Tiekamies arī šaurākā lokā ar tiem, ar ko toreiz kopā strādājām. Tā jau ir mūsu dzīve, ne tikai atmiņas, bet diemžēl daudzu vairs nav mūsu vidū, aizgājis Arturs Dudurs, Guntis Beņķis, vairāki deputāti, kas darījuši daudz laba un vajadzīga.

- Kā jums šobrīd ikdienā visvairāk pietrūkst no tiem laikiem?

- Kopības izjūtas, ko tagad rada vien atsevišķi uzviļņojumi, kad skatāmies kādus vecus kadrus vai tiekamies. Bet, ja man jautā, vai es gribētu vēlreiz to piedzīvot un tā darboties, būtu ļoti grūti atbildēt, jo tādā saspringtībā kā šie daži gadi cilvēks nevar dzīvot ļoti ilgi. Deviņdesmito sākumā man bija mazāk par 25 gadiem, bet es jutos daudzreiz vecāks – notikumu gūzma bija tik milzīga mums visiem, ka cilvēki vienā gadā izdzīvoja daudzus.

DROSME BŪT DROSMAI

Daina Oliņa

“Kad 2011. gada janvārī sakarā ar Barikāžu atceres divdesmit gadiem Kaspars Zlidnis mani iztaujāja Latvijas Radio raidījumā “Monopols”, tieši tā arī teicu: kāpēc neatkarības atgūšanu saista tikai ar 4. maiju, bet nepelnīti tikusi aizmirsta Latvijas vietējo padomju deputātu grandiozā sapulce “Daugavas” stadionā 1990. gada 21. aprīlī?! Vairāk nekā astoņu tūkstošu deputātu paceltās rokas patiesībā deva visas tautas pilnvarojumu Augstākās Padomes deputātiem balsot “par”. Taču līdz šim slavināts tikai 4. maijs, kas patiesībā tikai apstiprināja no tautas saņemto pilnvarojumu – atjaunot valsts neatkarību. Cik labi, ka beidzot arī šim notikumam tiks ierādīta godpilna vieta Latvijas Atmodas notikumu vēsturē!” – tā uzskata kādreizējā Latvijas Tautas frontes (LTF) Koordinācijas centra vadītāja **DROSMA BLAGOVEŠČENSKA**. Cilvēks, kura bija viena no pašām nepieciešamākajām “skrūvītēm LTF mehānismā”, toties ārpus Tautas frontes viņu zināja retais. Drosmai absolūti sveša ir vēlme zīmēties, izcelt savus īpašos nopelnus. Ij bez viņas gana daudz esot to, kas tagad piesakās par galvenajiem “baļķa nesējiem”.

Drosmu Blagoveščensku sastapām Dobelē, kaut arī mūža lielāko daļu viņa bijusi rīdziniece. Tur ne tikai augusi un skolojusies – būdama apkures un vēdināšanas sistēmu inženiere, arī teju vai pusi Rīgas pieslēgusi apkurei. Protams, ne tiešā nozīmē, bet pie rasējamā dēļa zīmējot projektus. Izskolotas divas meitas, dzimtai sakuplojot, Drosma sapratusi, ka mājās kļūst pārāk šauri. Turklāt viņas pārlicība ir tāda, ka jaunajiem jādzīvo atsevišķi.

Ap 1993. gadu Tautas frontes darbība praktiski apsīka, tāpēc Drosma drosmīgi metās jaunā izaicinājumā.

Dobeles pusē – Ukros bija atgūtās tēvamājas, ko ar apbrīnojamu sīkstumu centusies apsaimniekot. Vīru zemes darbi nevilināja, viņš tikai reizēm atbrauca ciemos, bet nu ir miris. Pēc septiņu gadu cīkstēšanās ar “savu kaktiņu, savu stūrīti zemes” Drosma saprata, ka tas nav vienai sievietei veicams darbs. Sevišķi tad, ja ir vēlme visu paveikt perfekti. Ko tālāk?

Skaidrs bija viens – pēc septiņiem gadiem laukos, pēc rasainajiem rītiem un miglas virs Tērvetes atgriezties Rīgas burzmā viņa vairs nespēja. Ukru īpašuma vietā Drosma nopirka mazu namiņu Dobelē, kurā mitinās divatā ar uzticamo sunīti Flēru. Bezdarbība viņai sveša, tāpēc pensiju pieaudzējusi gan apkopējas, gan sardzes darbiņos. Līdz decembrim, kad pēc diviem infarktiem veselība pēkšņi sašķobījās un sirds operācija piespiedu kārtā lika izvēlēties mazliet rīmtāku dzīves režīmu. Pašlaik mazpilsētai noderīgais transportlīdzeklis – velosipēds laists atvaļinājumā. Toties prāta asumu un atmiņu viņa cītīgi uztur, risinot krustvārdu mīklas.

Bet nu laiks atgriezties pagātnē, Atmodas sākuma gados, jo mūsu brauciena mērķis ir uz klausīt Drosmas Blagoveščenskas atmiņu fragmentus un iemargot tos 21. aprīļa musturdeķa raibajos rakstos.

– Nebiju pirmo tautfrontiešu vidū. Kā visi, aizrautīgi sekoju Atmodas notikumiem, LTF pirmo kongresu vēroju televizorā. Saulkrastos, kur mums bija vasarnīca, piedalījies pirmajā Lūgšanā pie Baltijas jūras. Daudz ļaužu, sarkanbaltsarkanie karogi, “Dievs, svētī Latviju!”. Brīnišķīgas atmiņas. Pēc laika meitas sāka mudināt stāties Tautas frontē, vai tad mana aktīvā daba ļaujot stāvēt malā. Tieši savā dzimšanas dienā – 2. decembrī – to izdarīju. Frontes telpās sastaptā Sandra Kalniete piedāvāja man divreiz nedēļā dežurēt frontes mītnē. Kāpēc ne? Biju taču brīva pensionāre. Sākumā mājajām Smilšu ielas divu istabiņu šaurībā. Starp citu, tajā laikā negaidīti izdevīgs izrādījās mans uzvārds. LTF bieži atskanēja telefona zvani arī no naidīgi noskaņotajiem interfrontistiem, bet ne viens vien samulsa, izdzirdot manu visnotaļ krievisko uzvārdu. Kā tad tā? Kad pārcēlamies uz plašākām telpām Vecpilsētas ielā, dežurēju biežāk, bet pavisam drīz saņēmu nākamo uzdevumu – 1989. gadā kļuva par LTF Rīgas nodaļas koordinatori.

1990. gadā Tautas fronte palika tukša – uz Augstāko Padomi aizgāja ne tikai ievēlētie deputāti, bet arī daudzi darbinieki. Mani tas neinteresēja – biju sākusi darbu ar cilvēkiem, tas deva tik lielu gandarījumu. Pat iedomāties nespēju, ka varētu viņus pamest. Kad uz Augstāko Padomi pārgāja arī lauku nodaļu koordinatore Dzintra Pededze, uzņēmām arī šos sakarus un

kļuvu par LTF Koordinācijas centra vadītāju. (*Jurists un kolēģis Tautas frontē jau pieminētajā raidījumā "Monopols" Drosmu raksturo kā "atslēgas cilvēku, kas palika frontē līdz pēdējam brīdim".*)

Mana pārliecība bija un paliek nemainīga – īstā Latvijas Tautas fronte darbojās laukos. Vai gan valde bez laucinieku masveida atbalsta būtu spējusi kaut ko izdarīt? Reizēm bija skumji Domes sēdēs, kad tika ignorēti lauku nodaļu ierosinājumi, bet citīgi uzklausītas "gudrās balsis no Augstākās Padomes". Cik bija tādu, kas no AP vēlāk aizgāja atpakaļ uz laukiem? Daži no Cēsu puses, vēl pa kādam – uz pirkstiem var saskaitīt. Visiem vajadzēja amatus! Rīgā! Kaut dažs labs tālāk par muldēšanu nespēja tikt. Pat ārzemju latvieši nebija izņēmums. Visi gribēja būt amatos un mācīt citus. It kā mēs pa 50 gadiem būtu pavisam muļķi palikuši! Tieši otrādi – daudz kas no ārzemju pieredzes Latvijas apstākļos izrādījās pilnīgi ačgārn.

Sāpīgi bija vērot Barikāžu divdesmitgades konferenci. Kāpēc tur nebija aicināti īstie sargātāji, bet tribīnē kāpa ne viens vien slavas alcējs, kurš tikai uzdevās par "balža nesēju".

Sarunā tiek vētīts un svētīts ne viens vien "tautas kalps", kuram patiesībā gan tauta, gan kalpošana drīz vien kļūva otršķirīga lieta. Drosmā, protams, viņus sauca arī vārdos, bet šai sarunai tas piešķirtu citas, nebūtiskas nianšes. Tomēr Koordinācijas centra vadītājas aso mēli un taisno dabu atceras daudzi, kaut gan LTF lietvedis Artis Ērglis uzskata viņu par visīstāko tautfrontieti: "Drosmā bija nevis stingra, bet štengra!"

– Esmu gandarīta, ka 21. aprīlis ticis reanimēts. Kāpēc tikai 4. maija balsotāji atzīti par mūsu karognesējiem? Kur atzinība mazajiem ļaudīm, kas sabrauca no malumalām, sēdēja vaļējā stadionā (nevis drošajos Saeimas mūros). Viņus taču varēja "nolaist no kātiem" jebkurā brīdī! Bet viņi nebaidījās atbraukt un nobalsot. No ievēlētajiem 13 tūkstošiem atbrauca 8086 deputāti. Par bija 8003, turklāt vēl apmēram 20, kuri dažādu iemeslu dēļ nevarēja ierasties stadionā, vēlāk atsūtīja rakstisku apliecinājumu balsojumam "par". Šie skaitļi man ļoti zināmi, jo ar tiem biju saistīta pavisam konkrēti.

1990. gada 30. martā Tautas frontes Domes sēdē izskanēja doma par speciālas sapulces organizēšanu, lai paātrinātu valstiskās neatkarības atjaunošanu. Mūsu kaimiņi jau bija šo soli spēruši: 16. februārī neatkarību atjaunoja Lietuva, 24. februārī – Igaunija. Protams, viņu nacionālais sastāvs bija daudz viendabīgāks nekā Latvijā. Un tomēr. 3. aprīlī LTF valde pieņēma lēmumu organizēt Vislatvijas deputātu sanāksmi. Par šo priekšlikumu tika informēta Augstākā Padome, konkrēti – Imants Daudišs. Iecere rada atbalstu, turklāt Augstākā Padome apņēmas segt pasākuma organizatoriskos

izdevumus. Uz rajonu padomēm tika nosūtītas telegrammas ar lūgumu atgādāt uz Rīgu ievēlēto Tautas deputātu padomju deputātu sarakstus.

Atbildīgā par sapulci bija Sandra Kalniete, viņa ļoti labi prata organizēt. Sandra izveidoja komisiju, kurā katram tika noteikts savs atbildības lauks. Mēs ar Dzintru Pededzi atbildējām par mandātu sagatavošanu, bet mūsu saimniecības daļas vadītājs Arturs Dudars – par to, lai ielūgumus ar kurjeru mašīnām nogādātu uz rajoniem. Mūsu dienās izdrukāt 13 tūkstošus mandātu būtu nieks, bet deviņdesmitajā gadā! Laime, ka neilgi pirms tam Ēvalds Ikaunieks no Latvijas Universitātes mums kaut cik ierādīja datorprasmes. Sēdējām Dzintras kabinetā un tikai drukājām. Apmēram nedēļu. Tehnika jau nebija nekāda jaunā, lielākoties ārzemju latviešu ziedota, jau lietota. Reizēm kaut kas nojuka, tad Artis nāca talkā. Mēs drukājām, bet Arturs Dudars gatavoja sūtīšanai. Dzintru vēlāk nomainīja viņas palīdzde Iveta Tomsone. Lai visu paspētu, pēdējās divas diennaktis vispār nepametām frontes namu, tikai drukājām. Pārmaiņus uz pāris stundiņām atpūtāmies turpat blakus, avīzes "Atmoda" telpās. Ar tām pašām drēbēm gulējām un strādājām, lāga neķemmētiem matiem, jo nekam nebija laika. Kad beidzot gāju mājās, likās, ka es no nesakoptības grabu. Bet otrā rītā piecos jau man bija atkal jābūt Tautas frontē, lai nodotu pēdējo mandātu paku sūtīšanai uz Latgali. Toreiz gan sanāca nepatīkams pārpratoms. Jau laikus cauri tukšajai Rīgai devos uz frontes namu. Sargs mani ielaida, uzkāpu otrajā stāvā un sāku gaidīt, kad ieradīsies kurjers. Nav un nav. Ap sešiem ieskrien Dudars – nikns, ka briesmas, kliedz uz mani, kāpēc neesmu bijusi laikā. Izrādās – vajadzēja nevis gaidīt augšā, bet lejā. Laime, ka kurjers bija sazvanījies ar Dudaru un neaizbraucis prom. Arturs Dudars ar auto atsteidzās no Ikšķiles. Viss nokārtojās.

Dienas pirms 21. aprīļa bija pavasarīgi drēgnas, turpretim sapulces diena atnāca ar saulainu un siltu

laiku. Pati biju šuvēja, tāpēc allaž centos saposties, arī uz Domes sēdēm. Esmu taču no Tautas frontes, citādi nevar. Todienu uzvilku gaišu kostīmu, laiks to jāva. Pie stadiona Jaužu bija, ka biezs. Uzaicinātie deputāti, uzrādot mandātu, tika ielaisti stadionā. Bet apkārt bija sapulcējies prāvs pūlis kliegzēju un blāvēju, tie, kas bija pārāk radikāli noskaņoti, kas gribēja neatkarību uzreiz, ap brokastlaiku. Tos iekšā nelaidām, lai nejauktu iecerēto kārtību. Pēc uzrunām visi balsoja, paceļot rokas. Malējie skaitīja balsis, tās sasummēja, tad kurjeri ar speciālām (liekas, ka sarkanām!) cepurēm galvā, lai tos var labāk pamanīt, nesa savāktos datus sekretariātam. Naidīgi noskaņoto Interfrontes biedru bija ieradies maz, tāpēc Rīgas tribīnēs bija padaudz tukšu vietu, arī Latgales rindās. Skaisti norunāja Imants Ziedonis. Deklarāciju nolasīja Liepājas teātra aktieris Jānis Kuplais ar zemu balsi.

Precīzi neatceros, cik ilgi sēdējām, liekas, pāris stundas. Atzišos pavisam godīgi: tā bija reize, kad man bija bail. Ne par sevi, jo atrados tuvu vārtiem. Vairāk pārdzīvoju par tiem Latvijas lauku ļaudīm, kas sēdēja otrpus stadiona laukumam. Viņu drosmi es apbrīnoju un cienu. Ja nu Interfronte izperinājusi kādu uzbrukumu? Mums taču nebija nekādu bruņotu sargu. Tā bija absolūti demokrātiska padarišana. Tāda tā arī izdevās. Tāpēc šo notikumu nedrīkst atstāt ārpus vēstures hronikām.

Kādā no LTF notikumu atceres konferencēm Latvijas Universitātē, kur kārtējoreiz tribīnē kāpa un savas spalviņas spodrināja ne jau īstie darītāji, bet lielie runātāji, vārdu nez kāpēc iedeva man. Teicu, ka pazīstu Latvijā bezgala daudzus cilvēkus, kas nav pametuši laukus, bet palikuši uz vietas un turpina celt Latviju. Bez viņiem mēs nebūtu nekas. Aplausi bija lieli. Bet tā ir mana svētākā pārliecība, jo, pildot koordinātoru pienākumus, daudz braucu uz lauku nodaļām, atceros tur katru ceļu, pagriezieni. Lauku nodaļu cilvēki bija ļoti sirsnīgi un draudzīgi. Viņu konferences allaž bija svētki. Ja frontes biedri iebrauca Rīgā, viņi allaž iegriezās arī LTF centrā parunāties. Un kurš tad patiesībā "iznesa" Barikāžu smagumu? Laucinieki, kas momentā sabrauca Rīgā neatkarības sardzē ne tikai paši, bet ar tehniku!

Pārcilājam Drosmas radurakstus – divas meitas un četrus mazbērnus, viņu izvēlēto dzīvesceļu; atmiņas par sirds operāciju, kaut gan šo tematu Drosma apcer nelabprāt: – Laikam šo līgu esmu mantojusi no tēva, kurš nomira pēc otrā infarkta 75 gadu vecumā. Viņš tieši bija sapņojis par tādu nāvi – čiks, un viss. Pieļauju, ka tā būs arī man. Varbūt drīz, varbūt 90 gadu vecumā, kas zina. Tagad jādzīvo tālāk. Cik Dievs dos, tik dos. Drusku gan žēl, ka pirms operācijas izmetu daļu papīru, lai citiem ar tiem nav jākrāmējas.

Kaut arī pieļaujam, ka šo jautājumu Drosma mūžā uzklusījusi apnicīgi bieži, tomēr gribam noskaidrot arī neparastā un reti sastopamā vārda izcelsmi.

(*Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes personvārdu datubāze liecina, ka Latvijā dzīvo 102 Drosmas.*)

– Esmu dzimusi 1939. gadā. Tolaik latviskums bija augstā godā, tāpēc arī jaundzimušo vārdi bija mūsu dienām netipiski. Manā klasē bija Vizbulīte, Centa, Gunivars. Tēvs gribēja likt vārdu Anete, bet viņa māsa, kura dzīvoja Rīgā un bija iecerēta man par krustmāti, stingri noteica: ja nebūs Drosma, viņa nenāks par krustmāti. Neteikšu, ka esmu bijusi priecīga par šo vārdu. Uzskatu, ka bērnam nedrīkst izvēlēties vārdu ar kādu nozīmi. Domāju, ka aplama ir arī jaunlaiku mode – likt neparastus ārzemju vārdus.

Tomēr dzīvē ne reizi vien man nācās izturēties atbilstoši savam vārdam, būt īpaši drosmīgai. Līdz trešajai klasei mācījos Ukros, tāpēc uz skolu kādu gabalu nācās iet cauri mežam. 1948. gada rudenī no Ukriem aizmukām. Tēvam pazīstams medību biedrs bija milicis. Viņš pabrīdināja, ka mums draud izsūtīšana. Kad tas notiks, neviens nezināja. Nedēļu nodzīvojām

mežā, pēc tam aizkūlāmies uz Sabili, kur miliča māsa bija pilsētas galva un ierādīja mums necilu mitekli. Nekādu dokumentu man nebija, tomēr tiku pieņemta Sabiles vidusskolā. 1949. gada 25. martā klasē pēkšņi ienāca divi apbruņoti vīri un divus audzēkņus izveda. Biju stīva no bailēm, jo zināju, ko tas nozīmē. Sarakstos bijām, bet, pateicoties milicim, izglābāmies. Kaut arī skaitos pielīdzināta represētā statusam, jo sarakstos esam ierakstīti, nekādu apliecību nekārtoju. Nejutos tiesīga, kaut gan reizēm saprotu, ka dzīvot, baudot atvieglojumus, būtu lētāk. Nekas, iztikšu. Toties Sabilē mācījos bezgala jaukā klasē. Vēl tagad katru gadu satiekamies pie kāda no mūsējiem. Protams, rindas kļūst retākas.

LTF laiks Latvijas vēstures hronoloģijā ierakstīja jaunus notikumus – LTF dibināšana, "Baltijas ceļš", Lūgšana pie jūras, 4. maijs, 21. augusts. Ceru, ka nākotnē atradīsies vieta arī 21. aprīlim. Tauta, kas nezina savu vēsturi, ir nabadzīga. Tomēr nedrīkstētu atbildību par vēstures notikumu mācīšanu uzvelt tikai skolai un grāmatām. Patriotiskums jāieaudzina ģimenē!

PAŠVALDĪBAS DEPUTĀTS – PAMATS VALSTS VARAI

Silvija Šimfa,
LR 12. Saeimas deputāte,
1990. gadā – laikraksta “Padomju Daugava”
žurnāliste
un Jēkabpils rajona TDP priekšsēdētāja

1990. gada 21. aprīļa rīts bija saulains, gaišs un priecīgs – tā man palicis prātā. Iespiedies atmiņā stadions, tribīnes un vieta, kur mēs sēdējām, lejā bija tribīne, kur kāpa visi runātāji.

Uz Rīgu braucām ar autobusu, ko bija noorganizējusi Jēkabpils rajona padome, vietējo pagastu un Jēkabpils pilsētas deputāti brauca atsevišķi. Mūsu rajona padome bija liela – 60 deputātu, no tiem daļa interfrontiešu, bet tie nebrauca, uz sapulci devās tikai tautfrontieši. Jēkabpils rajona padomē tāpat kā lielākajā daļā pašvaldību, vismaz rajona padomēs deputātu sastāvu veidoja gan “tīrie” tautfrontieši, gan “tīrie” interfrontieši, bet pa vidu bija tā sauktie “rozā” komunisti. Atceroties vēsturi – vienbrīd Latvijā pastāvēja tāda partija, ko veidoja progresīvi domājošie kompartijieši (piemēram, Anatolijs Gorbunovs),

kas bija izstājušies no PSKP, bet vēl saglabāja Latvijas Kompartiju, un arī mūsu rajonā bija tādi – tos saucām par “rozā” komunistiem. Kādu laiku viņi turējās, bet tad saprata, ka nevar turpināt celt komunismu, lai cik smuks tas būtu.

Nekādus braucēju sarakstus netaisījām, tāpēc nevaru precīzi pateikt visu dalībnieku uzvārdus. Deputātiem tika paziņots, ka tajā un tajā dienā tikos un tikos pulcēsimies un brauksim uz šo pasākumu, un, kas atnāca – tie aizbrauca. Žēl, ka toreiz nebrauca deputāte, aktīvā tautfrontiete Lūcija Ņuzāne, viņa tajā dienā netika, laikam bija slima. Viņa raksta dienasgrāmatu un vispār ir cilvēks, kas ļoti mīl precizitāti, arī visi viņas romāni ir precīzi – gan datumos un laikos, gan vārdos un uzvārdos. Uz Lūcijas Ņuzānes pierakstiem varētu absolūti paļauties.

Nesen tikāmie Lūcijas Ņuzānes jaunās grāmatas atvēršanas svētkos, un abas nonācām pie atziņas, ka tajā laikā tas nelikās tik milzīgi nozīmīgs notikums. Jā, sapratām, ka tas ir svarīgi, bet ka šai sapulcei būs tik liela loma un nozīme vēsturē, pieņemu, ka daudzi tajā brīdī to neizprata, un iespējams, ka arī es pati tolaik nenovērtēju šā mandāta nozīmi. Mēs tad bijām pārņēmti ar visām vietējām lietām un problēmām, palikusi vēl eiforija pēc tautfrontiešu uzvaras vēlēšanās, un ikdienas darbs bija primārais. Turklāt tas laiks bija tik piesātināts ar dažādu veidu notikumiem – lieliem un maziem, vietēja un valsts mēroga, tāpēc nebija tādas apziņas, ka tas ir kaut kas – *uh*. Šāds *Uh* notikums bija 4. maijs.

Īsti neatceros, kā mēs saņēmām ziņu par 21. aprīļa sanākumi un kas to atsūtīja, bet tā noteikti bija Tautas frontes iniciatīva. Tajā laikā jau bija grūti nodalīt, ko darīja tieši TF un ko ievēlētās vecās valsts jaunās struktūras. Tā kā vēlēšanās tautfrontieši ieguva vairākumu Latvijas PSR Augstākajā Padomē, turp pārgāja aktīvākie Tautas frontes cilvēki, līdz ar to kopējā TF darbība, kas līdz pašvaldību vēlēšanām un Augstākās Padomes vēlēšanām bija vienota, pēc tam sazarojās. Tautas frontē palika tie, kas netika ievēlēti pašvaldībās vai Augstākajā Padomē, un turpināja pieslēgties arī ievēlētie – turpmākais darbs aizgāja kā pa divām sliedēm un savstarpēji miksējoties.

Pieņemu, ka sapulces ideja varēja rasties gan Tautas frontes Domē, gan Augstākajā Padomē, kur bija ievēlēti daudzi aktīvie tautfrontieši, tur bija Mavriks Vulfsons, spēcīgi juristi ar Ilmāru Bišeru priekšgalā, Jānis Škapars ar savu nodaļu – viņi visi domāja, kā

legitīmi un mierīgi pārņemt varu, lai nebūtu asinsizliešanas, lai šī būtu revolūcija nevis ar karaspēku, bet ar gara spēku, kā vēlāk 4. maija manifestācijā Daugavas krastmalā pēc Neatkarības deklarācijas pieņemšanas teica Ivars Godmanis. Viss tika kārtots tā, lai maksimāli garīgā ceļā to izdarītu, un es uzskatu, ka tas bija vispareizākais variants. Tādēļ jau to arī sauc par dziesmoto revolūciju un tāpēc jau pasaule mūs apbrīnoja, ka varējām mierīgā ceļā nomainīt varu valstī un atjaunot savu neatkarību. Paldies Dievam, ka tikām cauri ar minimāliem upuriem, jo varēja būt daudz briesmīgāks scenārijs.

Bet par 21. aprīli atceros, ka mums visiem "Daugavas" stadionā bija tāds pozitīvs, gaišs noskaņojums, gan turp, gan atpakaļbraucot un arī stadionā visu laiku jokojam, smējamies, bijām priecīgā un pacilātā noskaņojumā, ko vēl īpaši uzlaboja kopības izjūta un mūsu skaitliskā spēka apjausma. Tā laikam bija pirmā reize un pirmā vieta, kad apzinājāmies, ko nozīmē būt pašvaldības deputātam. Līdz tam vairāk runāja par visas Latvijas un valsts neatkarību, bet tur mēs varbūt pirmoreiz sapratām, ka pašvaldības deputāts īstenībā ir pamats valsts varai, jo Rīgā Augstajā namā sēž tikai simts, bet mēs esam daudzi tūkstoši. Un ka mums tas pamats ir daudz nopietnāks un varbūt pat svarīgāks valsts stabilitātei, ja mēs pašvaldībās spējam vienoties, ja esam domubiedri. Tie, kas bija sabraukuši, tie bija absolūti domubiedri. Varbūt pa vidu arī bija kāds citādi domājošs, taču no Jēkabpils rajona neatceros nevienu, kurš būtu pacēlis roku "pret". Ja tāds būtu bijis, tas paliktu atmiņā.

Neatminos arī, kas mums tribīnēs sēdēja kaimiņos, taču redzēju daudz pazīstamu seju, jo pašvaldību cilvēki bija sapazinušies dažādos pasākumos, darboties Tautas frontē vai kopā ar pirmajiem neatkarības kustības aizsācējiem – "zaļajiem" un folkloristiem. Mūsu valsts jau nav liela un aktīvo cilvēku arī nav daudz – tie, kas ir aktīvi kādā vienā jomā, parasti iesaistās arī citās.

Tautas fronti veidoja cilvēki gan no Pilsoņu kongresa un LNNK, kas tolaik bija ļoti aktīva, gan no helsinkiēšu grupas, gan "zaļajiem" un folkloras kopu dalībniekiem. Tieši viņi bija pirmie, kas savā pasākumā iznesa sarkanbaltsarkano Latvijas karogu, un es biju klāt šajā vēsturiskajā brīdī. Atceros, tas notika Ķīpsalā festivālā "Baltica", kad ļaužu pilnajā lielajā zālē iznāca valstu delegācijas ar saviem karogiem un arī mūsējie – sākumā karogs vēl nebija atritināts, viņi nāca tā piesardzīgi un karogu lēnām ritinot vaļā. No mūsu rajona karogu nesa Jānis Kučinskis. Vēl tur bija Māra Grīnberga, Iveta Tāle un citi tālaika neformāļi. Atmosferā kustība Jēkabpils rajonā tāpat kā visā Latvijā sākās no radikālajiem spēkiem, un tie bija LNNK, "zaļie", folkloras kopas, un, iespējams, to veicināja arī armijas klātbūtne.

Kad es pati iesaistījos Tautas frontē, mani bērni bija vēl mazi – Elvirai tikai trīs gadiņi, Andrim – 13. Pašai par sevi man bailu nebija, tā teikt, par lodi pierē nebaidījos, bet es baidījos par vardarbību vai kādu ņirgāšanos. Protams, par bērniem gan bija bail, tāpat par vecākiem. Vēlāk, jau puča laikā aizsūtīju viņus prom no Jēkabpils, kopā ar vecmāmiņu pie radiem uz lau-

kiem Nīcgalē. Jo bija jau saraksti sastādīti, interfronte un čeka negulēja, viņi bija gatavi rīkoties. Vietējais tautfrontietis Oskars Dzenis nezin kādā veidā bija dabūjis to Jēkabpils aktīvāko un izolējamo cilvēku sarakstu, un es jau tur nebiju vienīgā, tur bija kādi pārdesmit cilvēki, kuri visvairāk ierībuši Interfrontei, armijniekiem un čekai. Bija arī tādi gadījumi, kad izdauzīja logus, zvanīja uz mājām un ķengājās, turklāt ne tikai krievu, bet arī latviešu valodā, dēlu pēkšņi uz ielas ne no šā, ne no tā piekāva – varēja saprast, ka tas saistīts ar manu, sacīsim, politisko darbību. Toreiz Joti daudz uz sevi uzņēmas mana mamma, viņa tikai vēlāk daudzko atklāja, bet tad man nestāstīja. Parasti jau uz mājas telefonu atbildēja viņa, jo es dienas lielāko daļu biju darbā. Mēs strādājām vismaz pa desmit divpadsmit stundām ik dienu – risināmo jautājumu bija milzums, vecie likumi nedarbojās, bet jaunie vēl nebija radīti, taču dzīve jau nestāv uz vietas.

Nesen frakcijas jauniešiem stāstīju par to laiku, jo mūsdienu jaunā paaudze neko nav dzirdējusi par 21. aprīli pirms 25 gadiem un maz zina par neatkarības cīņām, viņi nezina, ko nozīmē rindas, blats, taloni, ko nozīmē, ja veikalā “izmet” šampūna pudelīti vai kādu citu preci. Savukārt vecākā paaudze un pusmūžnieki tam visam izgājuši cauri un izbaudījuši uz savas ādas, izdzīvojuši katru tā laika dienu, stundu un minūti. Lai dalītos vēsturiskajā pieredzē, nepieciešami nevis sausi skaitļi un fakti, bet emocionāli atmiņu stāstījumi, konkrētu cilvēku liecības, kā es šo laiku pārdzīvoju, kas notika ar mani, manu pasaules uztveri, ar ģimeni, maniem bērniem un mazbērniem – tad tas uzrunās arī jauno paaudzi.

Lielajā dienā – 4. maijā es nebiju tajā Jauzu jūrā, kas gaidīja balsošanas rezultātu pie Saeimas nama. Dzīve iekārtoja citādāk – diemžēl šo 4. maiju nesagaidīja vismīļākais no maniem onkuļiem – manas mammas vecākās māšas vīrs Jānis Soms. Viņš nomira dažas dienas pirms tam, un apbedīšana bija tieši 4. maijā. Viņš bija cilvēks, kurš Joti iestājās par Latviju, bija nacionāli noskaņots, karojis leģionāros, tad atgriezies mājās, bet viens no kaimiņiem viņu nodevis čekai. Sekojis arests un izsūtījums uz Sibīrijas nometnēm. Viņam tāpat kā daudziem palaimējās, ka pēc Staļina nāves mainījās politika un piepriesto 25 gadu vietā Sibīrijā nācās pavadīt tikai desmit. Viņš juta līdz visiem astoņdesmito gadu beigu notikumiem, mēs daudz runājāmies par šīm lietām, tāpēc divtik sāpīgi, ka viņš nesagaidīja šo datumu. Tieši tajā dienā, kad pasludināja Latvijas neatkarību, mēs viņu guldījām Nīcgales kapsētā.

No rīta bija apbedīšana, bet pēcpusdienā ar autobusu braucu atpakaļ uz Rīgu. Izgādījās tā, ka sēdēju turpat aiz šoferā, kurš bija ieslēdzis radio, un tā visu ceļu varēju klausīties translāciju no Saeimas nama. Kad ieradās Rīgā, sēde jau bija beigusies un visi aizgājuši uz Daugavmalu. Es arī devos turp un vēl paspēju uz mītiņu krastmalā, kur uzstājās arī Augstākās Padomes

deputāte Ita Kozakeviča, kurai es tolaik biju palīdzē. Pēc mītiņa mēs abas aizgājām uz viesnīcu “Rīga”, kur dzīvoja daudzi Augstākās Padomes deputāti, un šo grandiozu notikumu atzīmējām šaurākā lokā – kopā ar Antonu Seikstu un Andri Puzo no Latgales.

Ko es teiktu tagad saviem vecajiem cīņubiedriem un tiem astoņiem tūkstošiem, kas bija “Daugavas” stadionā? Labi, ka mēs to izdarījām, es nevienu brīdi to nenožēloju, un kolosāli, ka pārvarējām daudzko gan sevī, gan sabiedrībā, pieņemot lēmumus un rīkojoties atbildīgi, lai atgūtu Latvijas neatkarību. Žēl tikai, ka pēc 25 gadiem tas viss rezultējies tādā situācijā, kāda ir pašlaik.

Attiecībā uz pašvaldību lietām pirmām kārtām neapmierina tas, ka nākamie Augstāko Padomju un Saeimas deputāti un šo Saeimu izveidotās valdības nenovērtēja pašvaldību lomu, spēku un iespējas tālākajā valsts būvniecībā, sāka centralizēt varu, līdz ar to apšaubot pašvaldību kompetenci un spēju risināt jautājumus uz vietas. Vajadzēja tieši otrādi – stiprināt un attīstīt pašvaldības, tad situācija Latvijā, manuprāt, nebūtu tik bēdīga kā tagad – ar noplicinātajiem reģioniem, tukšajām pierobežām un lielo ūdengalvu, kāda izveidojusies, faktiski valsts valstī, bet pārējās teritorijas nīkuļo zem jautājuma zīmes, cik katrs savā vietnā vēl spēs noturēties. Un tas ir visskumjākais. To mēs visi tālaika deputāti skaidri redzam un apzināmies, ka notikumu attīstība nav bijusi tāda, kā mēs būtu gribējuši.

Cik gadi būtu vajadzīgi, lai kaut ko pagrieztu pozitīvā virzienā, un vai tas vispār ir iespējams, ņemot vērā aizbraukušo un palicēju skaitu? Es domāju, ka vismaz tikpat daudz gadu, cik esam visu lauduši grīstē. Ja gribam ātras pārmaiņas, tad ir jātaisa revolūcija, bet, ja turpinām iet demokrātijas ceļu, tad vismaz tikpat daudz laika. Ceru, ka bērni un mazbērni noteikti piedzīvos, kā Latvija vēlreiz atdzimst.

Pierakstījusi **Gunta Klismeta**

TAJĀS TRAUKSMAINAJĀS DEVINDESMITO GADU DIENĀS

Aivars Janelis,
bijušais Siguldas TDP
20. sasaukuma deputāts

Lai tagad, pēc 25 gadiem, spriestu par situāciju un gaisotni, kāda bija Latvijā 1988.–1989. gadā pirms pašvaldību vēlēšanām, vajadzīgs neliels ieskats tā laika vēsturiskajos notikumos.

Astoņdesmito gadu otrajā pusē Mihaila Gorbačova uzsāktā pārbūve un notikumi Polijā, Ungārijā un Čehoslovākijā viesa cerību, ka kaut kas var mainīties un ka paši varam būt šīs maiņas līdzdalībnieki.

Pirmie iedīgļi sākās ar iestāšanos par Daugavu, ar “Helsinki-86” aktivitātēm, ar pulcēšanos pie Brīvības pieminekļa. Tālāk notikumi sekoja cits pēc cita. Latvijas Rakstnieku savienības plēnumā savu nostāju pauda inteliģence. 1988. gada 8. oktobrī tika nodibināta Latvijas Tautas fronte, kas vienoja demokrātus, liberāļus, nacionālistus, un tauta cēlās pret režīmu. Pilsētās un ciemos veidojās LTF nodaļas.

1989. gada pavasarī tika ievēlēts PSRS Tautas deputātu 1. kongress, kurā no Latvijas ievēlēto deputātu vairākums bija LTF izvirzītie kandidāti. Novembrī krita Berlīnes mūris, un atvērās “dzelzs aizkars”. Latvijā notika mītiņi Daugavmalā, Doma laukumā, Mežaparkā. Pilnā sparā noritēja gatavošanās pašvaldību vēlēšanām. Tajās aktīvi iesaistījās arī 1987. gada 21. jūnijā ievēlētie Siguldas pilsētas 19. sasaukuma Tautas deputātu padomes deputāti, piedaloties LTF nodaļu izveidē un darbībā, “Baltijas ceļa” organizēšanā, priekšvēlēšanu sapulču sasaukšanā. Es pats tolaik strādāju Komunālās saimniecības ministrijā un piedalījos arī LTF darbā. Tautfrontieši man ieteica piekrist balotēties vietējo padomju vēlēšanās.

1989. gada 10. decembrī notika Latvijā pirmās – mažoritārās demokrātiskās vēlēšanas vietējo Tautas deputātu padomēs, pilsētu, ciemu un rajonu vienmandāta apgabalos. Siguldā tās bija 20. sasaukuma vēlēšanas. Bija izveidoti 30 apgabali, un tajos ievēlēja (apgabalu kārtas secībā) Pēteri Brencēnu, Dainu

Štrausu, Arnoldu Biti (vēlāk izstājās un viņa vietā ievēlēja Dagniju Liepiņu), Valdi Silķi, Jāni Saulīti, Jutu Ošenieci, Jāni Rozentālu, Aivaru Janelisīti, Zigurdu Zuzi, Virginiju Muktupāvelu, Māri Mitrevicu, Dzidru Drusku, Verneru Roķi, Ilgoni Krūmiņu, Aivaru Irbi, Alfonu Jumīķi, Ernestu Bērziņu, Ivaru Redisonu, Pēteri Mālnieku (vēlāk izstājās un viņa vietā ievēlēja Astrīdu Šteinu), Raimonda Grūbi, Guntu Mūrmani, Uldi Griezīti, Ilmāru Brūmani, Arvīdu Kleinšmitu, Ritu Mjaisāni, Edgaru Stučku, Jāni Bukinu, Ausmu Antonišķi, Ziedoni Bērziņu un Tāli Puķīti.

1990. gada 15. janvārī notika TDP 20. sasaukuma 1. sesija, kurā izskatījām organizatoriskus jautājumus un budžeta projektu. Sākās sprais darbs.

Janvāra dienās pirmās sesijas notika visās jaunievēlēto rajonu, pilsētu un ciemu Tautas deputātu padomēs, vispirms apstiprinot apgabalos ievēlētos deputātus un kārtojot organizatoriskas lietas. Mūsu pašreizējā novada teritorijā bez pilsētas bija trīs ciema padomes, kurās no vēlēšanu apgabaliem ievēlēja:

- **Allažu ciemā** 20 deputātus – A. Kurzemnieku, E. Gulbi, L. Zariņu, R. Zvaigzni, R. Āboliņu, A. Pastori, G. Vitolu, R. Lotko, U. Ķirsi, C. Krūklīti, V. Neimani, V. Kārklīņu, Z. Vecaini, Dz. Pugeju, I. Labrenci, J. Kiršteinu, I. Ābelīti, F. Raslavu, Ļ. Lindi un Z. Pavloviču;
- **Mores ciemā** 15 deputātus – M. Milču, R. Kaktiņu, A. Salnāju, A. Lapiņu, A. Jakobsonu, A. Anckīņu, J. Vilkoviču, J. Kļaviņu, U. Saulīti, J. Kalniņu, A. Brēmani, E. Gacki, L. Ņikiforovu, E. Lāzeru un A. Lūsi;
- **Siguldas ciemā** 25 deputātus – A. Dimitri, V. Stīpnieku, S. Safonovu, A. Avotu, G. Nātri, J. Vētru, Ē. Zālīti, G. Miķelsonu, A. Ozolu, Dz. Kalniņu, A. Timermani, J. Stukli, V. Harlinski, V. Voļski, O. Magoni, G. Grāvīti, S. Seipulovu, D. Dumpi, A. Pētersoni, P. Līkoku, V. Rengartu, K. Lūsi, M. Hižņikovu, L. Līkoku un V. Enkuzeni.

Ciemo deputātiem sasaukuma laikā iznāca veikt ciemu pārkārtošanu, atjaunojot vēsturisko nosaukumu “pagasts”.

1990. gada pirmos mēnešus pašvaldības kopā ar LTF nodaļām veica lielu darbu, lai sagatavotos Augstākās Padomes vēlēšanām 1990. gada 18. martā, kas līdzīgi vietējo pašvaldību vēlēšanām notika mažoritāri – vienmandāta apgabalos. Vēlēšanās vairākumu ieguva LTF izvirzītie kandidāti, kas uzsāka izstrādāt priekšlikumu projektus Augstākās Padomes 1. sesijai, kurā tika plānots bez organizatorisko jautājumu izskatīšanas pieņemt Deklarāciju par Latvijas Republikas

neatkarības atjaunošanu. Lietuvieši to jau bija pieņēmuši, bet Maskava, protams, to neatbalstīja un draudēja ar dažādām sankcijām. Tajā pašā laikā nemierīgi bija pašas Krievijas pilsētās un apgabalos – notika vairāki ogļraču streiki, veikalu plaukti bija tukši, pret izniegtajiem pārtikas taloniem gaļu, maizi un piena produktus nevarēja saņemt, jo to nebija, tirgū strauji pacēlās cenas.

PSRS Tautas deputātu kongresā izraisījās karstas debātes. Baltijas republiku un Gruzijas delegāti aizvien drosmīgāk izvirzīja prasību par republiku pilnīgu patstāvību.

Ledus bija sakustējies, plūdi nebija novēršami, tas bija tikai laika jautājums, par ko liecina arī to dienu notikumi Latvijā.

31. martā notika LTF Domes sēde, kurā tika izteikta solidaritāte Lietuvai un pieņemts aicinājums Latvijas iedzīvotājiem atteikties no dienesta PSRS Bruņotajos spēkos.

4. aprīlī LTF frakcijas sēdē turpinājās saruna par deputātu komisiju veidošanu, taču galvenā uzmanība tika veltīta dokumenta projektam "Par neatkarīgas un demokrātiskas Latvijas Republikas atjaunošanu".

6. aprīlī Rīgā darbu sāka Latvijas Kompartijas 25. kongress, bet otrajā dienā 260 delegāti latvieši pamesta kongresu. Šķelšanās bija notikusi, palika Rubika, Potreki un Dīmaņa atbalstītāji, kas arī izvēlēja atlikušās partijas daļas vadību. Aizgājēji izveidoja Neatkarīgo kompartiju, kas pastāvēja neilgi.

Gandrīz katru dienu LTF frakcijas deputāti pulcējās dažādās komisijās, gatavojot dokumentu projektus pirmajai sesijai.

Pienāca 21. aprīlis. Todien bija skaists, saulains rīts. Visi Siguldas pilsētas Tautas deputātu padomē ievēlētie deputāti pulcējās stacijas laukumā, lai kolektīvi ar autobusu dotos uz Rīgu. Vienpadsmitos bijām "Daugavas" stadionā, kur jau pulcējās Augstākās Padomes un visu līmeņu padomju deputāti no visas Latvijas. No apmēram 13 000 deputātiem bija ieradušies un reģistrējušies 8082. Visapkārt stadionam tribīnes bija diezgan pilnas, tikai centrālā tribīne pustukša, jo tajā vietas bija paredzētas Rīgas deputātiem, starp kuriem daudz interfrontieši.

Siguldas deputātiem vietas bija 22. sektorā. Blakus sektoros sēdēja pārējie Rīgas rajona pilsētu un ciemu deputāti, arī pašreizējā mūsu novada Allažu, Mores un Siguldas ciema deputāti.

Sapulci atklāja un vadīja Dainis Īvāns. Pirmais runāja Imants Ziedonis. Viņa runas vienmēr bija kā daudzdzīslu vadi. Savas domas viņš izteica lēni, lai klausītāji labāk apgūtu. Todien Ziedonis sacīja, ka mums nav laika gaidīt, kamēr zilonis, kas iekāpis skudru

pūznī, iemācīsies skudru darba tikumu. Ziloni nav ne iemācāmi, ne pārmācāmi. Un tāpēc mums vajadzīga valstiska neatkarība. Šī alegorija par ziloni nevienu nespēja atstāt vienaldzīgu.

Pēc tam runāja Anatolijs Gorbunovs, liepājnieks Indulis Ozoliņš, Ivars Godmanis. Romāns Apšītis nolasīja Neatkarības deklarācijas projektu, pēc tam Jānis Kuplais – sapulces aicinājuma projektu. Tad notika balsošana – 8002 par, 40 pret, 40 atturas. Vēl nobalsojām par atbalstu Lietuvai un Igaunijai, un visi lielā savīļojumā nodziedājām "Dievs, svētī Latviju!". Nekad agrāk un arī vēlākajos divdesmit piecos gados neko tik emocionālu nav nācies pārdzīvot. Balsojuma brīdī jutu milzīgu atbildību, jo izteicu ne tikai savu izvēli, bet arī to vēlētāju novēlējumus, kurus tie iepriekšējā dienā savos apgabalos izteica, deputātam dodoties uz sapulci.

Tajā pašā laikā turpat blakus Grīziņkalnam atradās Padomju armijas karaspēka daļa, pilsētā savus mītiņus rīkoja interfrontieši un atlikušie kompartijieši. Bet nebija nekādas baiļu sajūtas, jo vienotība un vienprātība, pārliecība par savas izvēles pareizību tai brīdī bija galvenā. Likās, ka sadzirdi ne tikai savus sirdspukstus, bet arī kaimiņa.

21. aprīlī tauta būtībā pilnvaroja pieņemt Neatkarības deklarāciju, tās projektu papildināja, ierakstot vārdus, ka to atbalsta Latvijas tauta. Faktiski šis bija vēsturisks brīdis, kad tika pasludināta Latvijas neatkarība, kaut gan juridiski tas notika 4. maijā Augstākās Padomes sesijas sēdē. Visu līmeņu padomju deputāti no visas Latvijas apliecināja savu vēlētāju gribu atjaunot neatkarīgu Latvijas valsti. Tajā saulainajā dienā notika kas ļoti nozīmīgs katrā klātesošā deputāta un visas Latvijas liktenī. Visa sasaukuma laikā šis bija viens no vissvarīgākajiem un atbildīgākajiem lēmumiem, ko deputāti pieņēma.

Visos šajos 1990. gada notikumos ar lielu aktivitāti piedalījās jauniešiem ievēlētie Siguldas Tautas padomes deputāti. Arī toreizējam pilsētas izpildkomitejas priekšsēdētājam **Tālim Puķītim** ir ko atcerēties – gan par karoga pacelšanu tornī, gan 21. aprīlī "Daugavas" stadionā, gan manifestāciju 4. maijā Daugavmalā: *"Toreiz bija liela tautas vienotība. Ir jānotiek kaut kam ļoti traģiskam, lai tauta atkal tā spētu apvienoties. Tagad ir citas intereses, daudz personiskākas. Nāk jauna paaudze, kas to neatceras un nesaprot. Uzskatu, ka šī diena, nenoliedzami, tuvināja 4. maija deklarāciju, jo Augstākajai Padomei bijām pauduši visas Latvijas vēlētāju gribu. Tik augsts uzticības mandāts politiķiem nekad citreiz nav ticis dots."*

Visa politiskā un sabiedriskā darbība republikā ieguva jaunas aktivitātes, bija jārisina atbildīgi saimnieciskie jautājumi.

Nenovērtējama bija pašvaldību loma trauksmainajās 1991. gada janvāra barikāžu dienās, organizējot

regulāras cilvēku nomaiņas, meklējot transportu, gādājot par ēdināšanu, ātrās palīdzības un BUB biedru dežūru maiņu atbildīgos objektos, pievedot būvmateriālus barikāžu un nocietinājumu būvei.

Augustā, kad Maskavā notika valsts apvērsuma pučs, pašvaldības bija gatavas organizēt nevardarbīgu protestu, darbojoties nelegāli, pagrīdes apstākļos. Arī Siguldas TDP bija izstrādāts rīcības plāns, katrs zināja savu vietu un uzdevumu darbībai. Laime, ka tas nebija jāiedarbina, jo pučs Maskavā izgāzās, tā organizatorus Maskavā un atbalstītājus Rīgā apcietināja.

Jau 1991. gada 21. augustā Latvijas Republikas Augstākā Padome pieņēma likumu "Par Latvijas Republikas valstisko statusu". Sākās Vissavienības ministrijām piederošo uzņēmumu pārņemšana. Valstī notika pāreja no valsts plānošanas sistēmas uz tirgus ekonomiku, zemes reformu, īpašumu denacionalizāciju un atgriešanu likumīgajiem īpašniekiem, turpinājumā gatavojot dzīvokļu privatizāciju un citus jautājumus.

Atskatoties nesenajā vēsturē – kā būtu 1990.–1991. gadā risinājušies notikumi, ja toreiz nebūtu spēcīgas divu līmeņu pašvaldības ar lielu deputātu skaitu, kas nodemonstrēja savu spēku "Daugavas" stadionā un varēja pēc drausmīgajiem notikumiem Viļņā dažu stundu laikā mobilizēties un pulcēties Daugavas

krastmalā uz protesta mītiņu un pēc tā nekavējoties veidot barikādes un stāties aizstāvju rindās?

1994. gada 11. maijā notika Siguldas pilsētas TDP 20. sasaukuma pēdējā – 46. sesija un 27. maijā pēdējā valdes sēde. Mūsu sasaukumu ievēlēja 1989. gadā vēl pie LPSR valsts iekārtas, mēs stafeti nākamajiem deputātiem nodevām jau brīvā, atjaunotā Latvijas valstī. Šajās vēsturiskajās 1596 pārmaiņu dienās daudz kas bija jādara pirmo reizi. Mainoties sabiedriskajai iekārtai, bijām bez pieredzes, vecās iekārtas likumi nebija izmantojami, pašiem bija jāpieņem steidzami lēmumi, daudz bija jāmacās, jāpārkarāto darbs komitejās. Pilnīgi uz citiem pamatiem sākām veidot sociālās palīdzības sistēmu un citus tautsaimniecības nozaru jautājumus.

Sasaukuma laikā nomainījās trīs valdības, trīs parlamenti, strādājām pie divām valsts iekārtām. Izjutām inflāciju, darbības sākumā daudzu pārtikas un rūpniecības izstrādājumu iegādei bija izveidota limitēta kartīšu sistēma. Vairākkārt notika naudas maiņa. Tas bija grūts, taču interesants laiks, liels pārkarāšanās un lūzuma laiks Latvijas valsts vēsturē. Visu to piedzīvojām un bijām šo notikumu līdzveidotāji. Mums bija labs kolektīvs, pratām diskutējot atrast pareizos risinājumus. Izskanot pēdējā sesijā atvadu vārdiem, izrādās, nekur neesam aizgājuši, turpinām periodiski tikties, aizvien darbojamies Siguldā.

ZINĀT, ATCERĒTIES UN STĀSTĪT TĀLĀK

Vācot materiālus par 1990. gada 21. aprīļa ievērojamā notikuma atspulgiem tā dalībnieku atmiņās, pierādījās labi zināmais – vinnē tie, kuri nav bijuši par slinku kaut ko pierakstīt, pat sīkas un šķietami mazsvarīgas epizodes palīdz vērst krāsaināku un daudzšķautņaināku to dienu ainu. Diemžēl lielākais vairums no mums apmierinās vien ar pārlicību – kaut ko tik savijņojošu nav iespējams aizmirst! Bet izrādās, ka ir gan. Klājas un uzslāņojas jauni, nereti vēl neaizmirstamāki notikumi, izdzēšot iepriekšējā pēdas. Protams, pa visiem kopā jau atmiņu un emociju tīne pielocīta diezgan raiba, tomēr visbagātākais krājums izrādījās pašam gados vecākajam atmiņu restauratoram – siguldietim **Aivaram Janelsītim**, kurš novembrī, nīprs un darbīgs kā vienmēr, atzīmēja jau **85 gadu jubileju**.

Šis nu ir gadījums, kad prāvo gadskaitli nav vajadzības slēpt. Protams, gadu virknē īpaši nozīmīga bijusi līdz šim Latvijā nepārspēta Siguldas slavenā trošu vilcieniņa iecere un īstenošana 1969. gadā, aicinot talkā speciālistus no Čiatūras Gruzijā. Aivars Janelsītis joprojām ir aktīvs LPS Tehnisko problēmu komitejas dalībnieks, cītīgs žurnāla "Logs" līdzautors. Tieši viņa novadpētnieka "gēns" mudinājis saglabāt daudzu notikumu liecības, arī savā dzīvē. Un viena no šīm

liecībām saistās arī ar 21. aprīli "Daugavas" stadionā. Siguldas nenogurdināmais patriarhs un Goda pilsonis plašu publikāciju sagatavoja nozīmīgā notikuma ceturtdaļgadsimta atcerei LR Zinātņu akadēmijas veidotajam krājumam. Tomēr gribētos publiskot vēl dažus emocionālus atmiņu zibšņus no sarunas mūsu žurnāla redakcijā.

AIVARS JANELSĪTIS, rosīgs un aktīvs pensionārs, novadpētnieks, 1990. gadā – Siguldas pilsētas Tautas deputātu padomes priekšsēdētāja vietnieks:

– Centrālās tribīnes bija paredzētas Augstākās Padomes deputātiem, kā arī Rīgas vietējo pašvaldību deputātiem. Spēku samērs starp Tautas fronti un Interfronti galvaspilsētā bija visai bēdīgs, sevišķi Ļeņingradas rajonā. Ne visi brīvās Latvijas pretinieki vēlējas publiski demonstrēt savu nostāju, tāpēc visvairāk tukšo vietu sanāca tieši pašā redzamākajā daļā. Pavisam cita aina valdīja lauku pašvaldībām atvēlētajos sektoros – mazajās tribīnēs otrpus stadiona laukumam, kas tagad ir nojauktas. Mēs, siguldieši, sēdējām 22. sektorā, mums blakus bija cēsnieki (*fotogrāfija žurnāla nākamajā lappusē rāda viņus 20. sektorā*). Diena bija burvīga, saulaina. Jau no rīta puses virs Rīgas lidinājās helikopters, laikam cerot mūs iebiedēt. Protams, pretinieka pusē taču bija armija, militārā tehnika. Starp citu, viena no armijas daļām bija dislocēta Grīziņkalnā, pavisam tuvu “Daugavas” stadionam. Faktiski, ar tagadējo prātu aptveru, ka būtu pieticis ar vienu Baltijas kara apgabala virspavēlnieka zvanu, lai...

Bet tolaik bailēm nebija ne laika, ne vietas. Izjutām milzīgu atbildību, lemjot par Latvijas nākotni. Nezinu, kā citur, bet Siguldā tam piegājām ļoti nopietni. Pilsēta bija iedalīta 30 vēlēšanu apgabalos, no katra tika ievēlēts viens deputāts. Siguldas Tautas deputātu padomē bijām 30. Kopā ar trim bijušajiem ciemiem (Allažu, Mores un Siguldas) no mums vien braucienam uz Rīgu sanāca ap 90 mandātiem. Kur tad vēl Rīgas rajona padomes lielais pulks! Labi, kāds varbūt darba dēļ netika, bet tie bija reti izņēmumi. Braucām četros pilnos autobusus – pilsētai savs, katram ciemam – savs. Bija gan ļaudis tuvu pensijas vecumam, gan gados jauni, visādi. Braucām dziedādami, mēs – siguldieši – kultūras nama autobusā.

Tagad neviens nenovērtē, ka izšķirošos brīžos **var būt nozīme** ne tikai daudzīnātajai kvalitātei, bet arī deputātu skaitliskajam sastāvam. Tā bija milzīga laime, ka tolaik Latvijas pašvaldībās deputātu bija tik daudz. Mūsu dienās ar katru gadu tiek sarūcināts vietējās varas skaitliskais sastāvs. Kas notiktu līdzīgā situācijā?! Bet tolaik astoņi tūkstoši, kas sabrauca no malumalām, bija milzīgs spēks. Varbūt tieši tāpēc armija toreiz neiejaucās.

1989. gada Tautas deputātu padomju vēlēšanās mani ievēlēja astotajā vēlēšanu apgabalā, kas ietvēra Leona Paegles ielu. Dažas dienas pirms 21. aprīļa apstaigāju savus vēlētājus mājās. Izstāstīju, kādam notikumam gatavojamies, un vaicāju viņu viedokli. *“Tikai par brīvu Latviju balsojiet!”* – cita vēlējuma nebija. Ne jau tikai latvieši, arī ukraiņi un arī daļa krievu, kas dzīvoja tā saucamajās celtnieku mājās, domāja tāpat.

Sapulci atklāja LTF lideris Dainis Īvāns. Daudziem atmiņā vēl tagad palikusi Imanta Ziedoņa runa, sevišķi metaforām bagātā daļa par “ziloni” un “skudru pūzni”. Atceros arī, kā tūkstošbalsu koris lielajā zālē – dabas zālē – nodziedāja “Dievs, svētī Latviju!”. Skaisti

līdz asarām. Mēs tribīnē bijām visai saspiesti, bet tieši tāpēc varējām just, ka tie, kas tev blakus, ir aizkustināti tieši tāpat. Tie bija neaizmirstami brīži. Sevišķi, ja aptver, ka oficiāli joprojām, tāpat kā aizvadītos 50 gadus, taču bijām Padomju Savienības republika. Ne katram izdodas piedzīvot tādus mirklus.

Pēc balsojuma, kad tika ziņoti balsu skaitīšanas rezultāti, daudzi bija aizkustināti līdz asarām. Kaut gan, braucot uz Rīgu, nešaubījāties par pozitīvu iznākumu – zinājām taču vēlēšanu rezultātus Latvijā. Katram sektoram bija savs balsu skaitītājs, no četriem pieciem tuvumā esošajiem sektoriem savāktos rezultātus speciāls cilvēks ziņoja sekretariātam.

Sapulce prasīja lielus organizatoriskos pūliņus, ko uzņēmās Latvijas Tautas frontes biedri, pirmām kārtām sekretariāta vadītāja Drosma Blagoveščenska. Kad atceros filmas ar kadriem no Smoļņija, rodas asociācija ar Drosmu. Viņa bija tieši tāda štāba vadītāja. Parasti jau neviens nedevas tālāk pie LTF priekšniekiem klāstīt savu problēmu vai vajadzību. Priekšā bija Drosma, kura visu atrisināja.

Mēs, siguldieši, plānojam rīkot savu atceres pasākumu, veltītu Latvijas pašvaldību deputātu sapulces 25 gadu atcerei. Protams, ne jau 21. aprīlī, kad pulcēsimies konferencē Zinātņu akadēmijā, bet pēc tam noteikti. Gribas taču savējo lokā atcerēties izjūtas, kas valdīja stadionā. Reiz jau mēs tikāmies – pēc 15 gadiem.

Ļoti gribētu, lai par šo vēsturē maz daudzīnāto notikumu uzzinātu iespējami plašs lasītāju loks. Ieejiet jebkurā domē! Tur taču daudz tādu jauniešu, kas 1990. gadā bija nesen dzimuši vai skolā gāja. Siguldas novada domē pašlaik nav neviena no deputātu sapulces dalībniekiem. Iepriekšējā sasaukumā bija viens – Tālis Puķītis, pirms tam bija divi. Nu vairs neviens. Jaunajiem to visu ir svarīgi zināt, atcerēties un stāstīt tālāk. Tiem, kas nāks pēc viņiem.

Pierakstījusi **Daina Oliņa**

ACULIECINIEKU ATMIŅAS

Daudziem cilvēkiem, kuri 1990. gada 21. aprīlī bija "Daugavas" stadionā, prātā palikusi kopības izjūta, taču apziņa, ka viņi ir vēsturiska pavērsiena dalībnieki, nākusi vēlāk.

Visu Latvijas deputātu sapulce tika rīkota, lai vēsturiskajos lēmumos, kurus pieņems Augstākā Padome, tiktu ievērota Latvijas tautas griba. Un tā bija skaidra – Latvijai atkal jākļūst brīvai.

Daudzas šā vēsturiskā notikuma aculiecinieku atmiņas dienasgaismu ieraudzīs šāgada 21. aprīlī, kad Zinātņu akadēmijā notiks Tālava Jundža sastādītas grāmatas atvēršanas svētki, citas jau publicētas.

Viens no aktīvākajiem tautfrontiešiem Vidzemes pusē – toreizējais Cēsu rajona padomes priekšsēdētāja vietnieks **Māris Niklass**: *"Tas bija fantastiski. No Cēsu rajona aizbrauca ap 300 deputātu. Mums bija pat savs ģerbonis līdzī, ar ko ļoti lepojāmies. Jau visa tā pulcēšanās bija spriedzes un savīļojuma pilna, bet, kad Romāns Apsītis, tolaik Augstākās Padomes deputāts, sāka lasīt Tautas frontes rezolūciju ar prasību valsts augstākās varas deputātiem pieņemt Neatkarības deklarāciju, daudzi pat raudāja. Pēc tam sākās balsojums, un pacēlās roku mežs... Par citādi domājošiem svilpt gan neviens nesvilpa, pat netrokšņoja, tikai gandrīz mēmā klusumā, ar milzīgu pārmetumu acīs raudzījās uz, mūsaprāt, Latvijas brīvvalsts pretiniekiem. Domāju, ka viņi īsti labi nevarēja gan justies. Vēsturiskā patiesība ir tāda, ka to lielāko "jā" vārdu Neatkarības deklarācijas pieņemšanai teica lauku pašvaldības. Reizē ar to mēs pilnvarojām Augstākās Padomes deputātus izpildīt tautas gribu un pierādījām, kāds spēks valda Latvijā."*

JĀNIS LĪPACIS, tagad pensionārs, bet 1990. gadā – Cēsu rajona Priekuļu pagasta Tautas deputātu padomes priekšsēdētājs:

– Īpašu atmiņu un pierakstu par aizvadīto laiku man nav, kaut gan šogad, kad notiek gatavošanās Latvijai

deputātu sapulces 25 gadu jubilejai, mēs, cēsnieki, esam tikušies un apmainījušies domām un atmiņām par šo notikumu. Galvenais organizators bija Cēsu rajona padomes priekšsēdētāja vietnieks, vēlāk – priekšsēdētājs Māris Niklass. Viņš jau agri iesaistījās Latvijas Tautas frontē, bija LTF Domes loceklis. Māris bija tas, kurš mūsu pusē visu kārtoja, rīkoja, gādāja transportu braucienam uz Rīgu. Tagad jau gandrīz katrai pašvaldībai ir savi autobusi, skolēnu autobusi un citi transporta līdzekļi. Tolaik nekā tāda nebija. Autobusus gādāja no kolhoziem un padomju saimniecībām.

Atceros, ka cēsnieku grupai "Daugavas" stadionā vietas bija pa labi no ieejas vārtiem. Man pašam iznāca sēdēt celiņa malā. Uzskatu, ka ar vietu man ļoti laimējās, jo sēdēju augstu, tāpēc ļoti varēju pārrēdēt stadionā notiekošo.

Šis notikums manā atmiņā palicis ar diviem iespaidiem – labo un ne tik labo. Sākšu ar pēdējo. Kā zināms, aicināti bija visi deputāti, protams, neviens netika speciāli mudināts, jo tas likās pašsaprotami. Cerēju, ka todien brauks visi priekulieši, taču atklājās, ka braucēju gan bija daudz, tomēr mazāk, nekā es biju cerējis. Turpretim balsojums sagādāja pretējas izjūtas. Zinot spēku samērus Latvijas pašvaldībās, nešaubījos, ka neatkarības balsojums būs pozitīvs, bet tas izrādījās daudzkārt pozitīvāks par gaidīto.

Tas savā ziņā bija risks

Nikolajs Stepanovs, Gulbenes novada domes priekšsēdētājs:

– Toreiz uz Rīgu devos kā Gulbenes rajona izpildkomitejas priekšsēdētājs. Turp braucām ar autobusiem. Noīrējām autobusu no toreizējā autokombināta – tika dots uzdevums braukt uz Rīgu. Devāmies ceļā lielākā daļa toreizējo pagastu priekšsēdētāju no mūsu rajona. Daudzi no viņiem vēl tagad ir aktīvi darbinieki.

Protams, ka stadionā esot, sajūtas bija pacilātas – ja ne mēs stāvēsim par šo ideju, tad kurš gan cits to darīs? Bijām ļoti patriotiski noskaņoti par savu valsti, par nacionālo identitāti, kaut gan vienlaikus līdzās bija diezgan daudz šaubu,

Foto: Boriss Koļesņikovs.
Fotogrāfija no Latvijas Nacionālā vēstures muzeja krājuma

nedrošības un nenoteiktības. Šis bija viens no tiem pasākumiem, kas skaidri parādīja tautas gribu un nostāju – atgūt savas valsts neatkarību.

Tagad droši varu teikt, ka tas savā ziņā bija risks. Tomēr īsta nacionāli patriotiskā kustība bija dzimusi.

Ļoti labi atceros un zinu tās pašvaldības, kurās toreiz parādījās pirmie Latvijas Republikas karogi – viņi bija drosmīgi un nelokāmi, kalpojot idejai "PAR". Protams, bija malāstāvētāju pulks, kas uz visu skatījās ar skepsi un prātoja – kas būs un kurā pusē nostāties.

Ja runājam par šodienu, mums cilvēkos daudz kas ir zudis. Tolaik visi bija daudz saliedētāki, draudzīgāki, cits citu saprata, bija izpalīdzīgāki. Tagad pārsvarā dominē nauda un "ka tik man", bet kā kaimiņam klājas – sak', tā vairs nav mana bēda. Domāju, ka laukos tas ir mazāk izteiktāks. Lauki īstenībā kļūst skaistāki, sakoptāki – pagastos notiek pamatīgi labiekārtošanas darbi, veidojas stabila kultūrvide. Šobrīd pagastu pārvaldniekiem vairs nav politiskās atbildības. Tas nozīmē, ka, no vienas puses, ir vieglāk strādāt, bet, no otras – jābūt labiem un prasmīgiem saimniekiem. Runājot par reformu, kad jau pagājis zināms laiks, redzam, ka mūsu lielā novada izveide ir veiksmīga – attīstāmies, realizējot lielus projektus, organizējam skaistus pasākumus, uzņemam ciemiņus un dalāmiem pieredzē, soli pa solim atgūstot vienotas teritorijas pārliecību.

Jā, pēc tam sekoja asiņainie 1991. gada notikumi, pučs. Tajā periodā bija vēl lielāka bīstamība, taču mēs bijām savās vietās. Atceros, kā no sava kabineta logiem, skatoties pāri skvēram uz bijušo kara komisariāta ēku, redzēju visu, kas tur apgrozās un kas uzstādīts. Tad es trīs dienas uzturējos darbā, nemaz nedodoties uz mājām. Bija jāstrādā un jābūt gataviem uz visu. Interessants ir fakts, ka 1991. gadā biju dabūjis vienīgo faksa aparātu visā apkaimē, caur kuru saņēmām un nodevām informāciju. Protams, mums bija krīzes plāns, kā rīkoties, ja notiek nenovēršamais.

Ļoti labi atceros, kā uz barikādēm sūtījām savu miliciju. Ieroču praktiski nebija, bet puīši brauca!

Jutāmi atbildīgi un ticējām savam spēkam

Saulcerīte Indričeva, 20 gadu pieredze pašvaldības darbā, pašlaik LAD Ziemeļaustrumu reģionālās lauksaimniecības pārvaldes vadītāja:

– Ļoti labi atceros, ka diena bija silta un saulaina. Toreiz ļoti daudzi tieši no pagastiem devāmies uz Rīgu – kā nekā bijām "svaigi" ievēlēti, jo vēlēšanas bija notikušas pirms gada – 1989. gadā. Mēs pagastā bijām 25 deputāti! Tas bija liels skaits, salīdzinot ar šodienu.

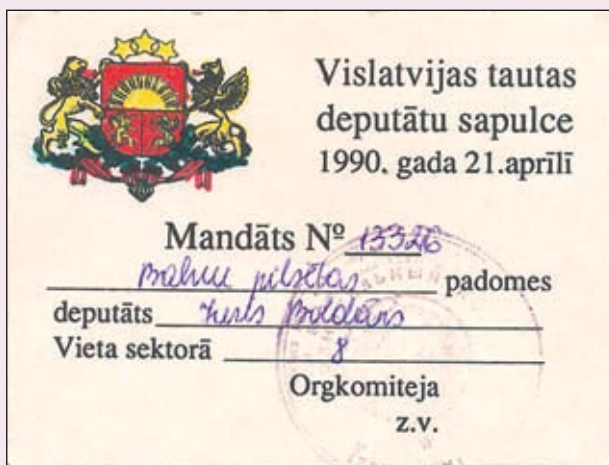

Kā ierādāmie Rīgā, tā devāmies uz "Daugavas" stadionu. Tas bija sadalīts pa sektoriem – katram rajonam savs. Ļoti laba organizācija.

Mēs bijām tautas vēlētie deputāti, kuri 21. aprīlī kā priekšvēstneši deva mandātu Augstākajai Padomei balsot par neatkarību.

Toreizējās iekšējās izjūtas bija pilnas pacilātības un svarīguma – jutāmies atbildīgi un ticējām savam spēkam. Par bailēm un risku vispār nebija laika domāt, jo mūs vadīja iekšējs patriotisms. Tas pats bija gan barikāžu laikā, gan puča laikā – ticība par savu lietu stāvēja visam pāri.

Laiks ir aizskrējis, bet palikušas labas atmiņas un pārliecība, ka bijām un esam spēks.

Savukārt no Balviem vēsturiskajā 21. aprīļa sanāsmē Rīgā piedalījās gan toreizējais Balvu pilsētas pašvaldības vadītājs Juris Annuškāns (šobrīd – Balvu novada pašvaldības juriskonsults), gan toreizējais Balvu rajona izpildkomitejas priekšsēdētājs Volde-mārs Šļakota, gan Juris Salmanis, gan arī toreizējais Balvu pilsētas domes deputāts un pašreizējais Balvu novada domes priekšsēdētāja vietnieks Juris Boldāns, kurš cauri gadiem saglabājis savu apliecību par dalību šajā sanāsmē.

Atrados vēsturisku notikumu virpulī!

Anastasija Sergejeva – 1990. gadā Ludzas rajona Tautas deputātu padomes izpildkomitejas sekretāre, Latvijas Tautas frontes Ludzas nodaļas biedre:

– Tas bija emocionāls un notikumiem piesātināts laiks. Tautas frontes sanāksšanas reizēs pārrunājām, ko katrs

no mums varētu darīt uz vietas un ko nepieciešams paveikt valsts līmenī, lai atjaunotu valsts patstāvību. Saprātu, ka atrodos vēsturisku notikumu virpulī. Izjutu pacīlātību un vienlaikus arī sasprindzinājumu: kas un kā notiks? Ikdienas raizes šķita maznozīmīgas un viegli pārvaramas.

Radio bija ieslēgts 24 stundas diennaktī – tvēru jebkādu informāciju gan no Rīgas, gan no Maskavas. Ļoti gribējās sekot līdzi, par ko vienosies valstsvīri un kā tiks bruģēts ceļš uz Latvijas neatkarību.

21. aprīļa agrā rītā VAI patruļmašīnas pavadībā no Ludzas rajona izpildkomitejas autobusu kolonnā devāmies uz Latvijas visu līmeņu padomju deputātu sapulci Rīgā. Mūsu rajonu sapulcē pārstāvēja 177 cilvēki.

“Daugavas” stadionā tribīnes bija pilnas, plīvoja karoģi, valdīja pacīlāts noskaņojums. Ar lielu atbildības izjūtu noklausījāmies Aicinājumu Latvijas PSR Augstākajai Padomei un Latvijas tautai un piedalījāmies balsošanā.

Tautas deputāti, kas neaizbrauca uz Rīgu, jau Ludzā ar saviem parakstiem bija apliecinājuši atbalstu sapulcē pieņemtajiem dokumentiem un nosūtīja vēstules valdībai.

Balss “Daugavas” stadionā – mirklis no cīņas par neatkarību

Juris Dombrovskis ir vēlēts pašvaldību deputāts jau kopš 1989. gada 10. decembra. Viņš ir viens no tiem tautas vēlētiem deputātiem, kas pirms 25 gadiem piedalījās Vislatvijas deputātu sanāksmē “Daugavas” stadionā Rīgā.

Toreiz viņš bija Zvirgzdenes ciema padomes deputāts. 1989. gada vietējo padomju vēlēšanas bija īpašas ar to, ka ritēja cīņa pamatā starp kompartijas virzītiem un Latvijas Tautas frontes virzītiem kandidātiem. Rezultāti Zvirgzdenes ciema padomes teritorijā izrādījās tam laikam pārsteidzoši – tika ievē-

lēti daudzi tautfrontieši. Juris Dombrovskis, jauns speciālists, pārspēja ilggadējo padomju saimniecības “Ludza” direktoru Mihailu Maksimenkovu. Līdzīgi rezultāti bija arī citās ciema padomēs un pilsētās.

Daudzi to laiku aktīvie cilvēki atceras izjūtas, noskaņas, bet konkrētu notikumu hronika atmiņā nav saglabājusies jeb krietni pabalojusi. Līdzīgi ir ar atmiņām par piedalīšanos Vislatvijas deputātu sanāksmē Rīgā 1990. gada 21. aprīlī.

Juris Dombrovskis stāsta, ka bijusi grupa Zvirgzdenes un citu Ludzas rajona deputātu, kas devusies uz Rīgu, lai piedalītos šajā sanāksmē. Skaidra bija nostāja – jābalso par Aicinājumu atjaunot Latvijas Republikas neatkarību. Apņemšanās to paveikt un notiekošā procesa nozīmīguma apziņa bijusi liela. Atmiņā palicis satraukums par to, vai būs pietiekami balsu “par”, un milzīgais prieks, ka ir nobalsots.

– Pati balsošana bija īsa. Tika nolasīts Aicinājuma teksts. Un mēs balsojām... Un tad bija sajūsma, ka izdevies! – atceras Juris Dombrovskis.

Arī laika apstākļi bijuši labvēlīgi – saulaina pavasara diena. Atmoda dabā bija skaista. Un Atmoda visā Latvijā arī skaista un cerīga.

Ar šo balsojumu “Daugavas” stadionā, protams, nekas vēl nebeidzās. Bija tikko ievēlēta LPSR Augstākā

Padome, kas 4. maijā pieņēma Neatkarības deklarāciju. Augstākajā Padomē no Ludzas rajona pēc sīvas cīņas tika ievēlēti LTF pārstāvji Marija Kārkla un Aleksejs Grigorjevs, bet arī kompartijas komitejas vadītājs Filips Strogonovs. Cīņa pirms vēlēšanām neatkarības atbalstītājiem bija prasījusi ļoti daudz gara spēka. Latgalē laikam īpaši, jo te bija spēcīga Interfrontes ietekme. Pēc 4. maija sekoja spēcīga pretdarbība, arī vietējā mērogā. Daudzi tālaika LTF aktīvisti ir prom no aktīvās dzīves un sabiedriskās darbības – kāds aizbraucis, kāds jau aizsaulē vai dziļā vecumā.

Juris Dombrovskis visus aizvadītos gadus darbojies politikā, vadījis Zvirgzdenes pagasta padomi, Ludzas rajona padomi, tagad Ciblas novada domi.

– *Tā ir sanācis. Man pašam ļoti patīk visi lauku darbi. Tagad laikam būtu zemnieku saimniecības īpašnieks, – spriež Juris Dombrovskis. Bet Atmoda viņa dzīvi ievirzīja citās sliedēs – 25 gadus rit darbs tautas un Latvijas labā. It kā skaļi, bet patiesi vārdi.*

“Grūdiens” uz neatkarību

Sandra Viškure, Dagdas novada domes priekšsēdētāja:

– Lai pieminētu 1990. gada 21. aprīli, ir jāmin notikumi, kas ar šo dienu ļoti saistās.

Ar Latvijas Tautas frontes kustības pirmajam dienām sākās brīvās Latvijas atgūšanas pasākumi. 1989. gada decembra vēlēšanās tika izvirzīti un arī no tautas puses ievēlēti progresīvi deputāti.

Daudzās pašvaldībās par priekšsēdētājiem ievēlēja jaunus, demokrātiski domājošus cilvēkus, kuri piedalījās dažādās aktivitātēs, kas bija saistītas ar citādas Latvijas veidošanu.

1990. gada 18. martā notika Latvijas PSR Augstākās padomes vēlēšanas, kur iedzīvotāji atkal ievēlēja pārsvarā demokrātiskus cilvēkus no Latvijas Tautas frontes.

Šie notikumi, kur vēlēšanās tauta jau ievēlēja demokrātiskus cilvēkus, deva grūdienu, lai ar LTF organizētu atbalstu virzītos uz Latvijas nacionālās neatkarības atjaunošanu.

1990. gada 21. aprīlī Rīgā, “Daugavas” stadionā, notika visu Latvijas PSR pašvaldību deputātu sapulce.

Manas atmiņas par šo pasākumu vairs nav tik spilgtas un memuārus arī nerakstīju, taču atceros, ka no

Dagdas puses nebijām daudz braucēju. Uz Rīgu devāmies ar autobusiņu, ko bija iedalījusi kāda Dagdas puses organizācija. No Dagdas pagasta piedalījās vienīgā, jo daudzi deputāti, kuri atbalstīja šo ideju, nevarēja piedalīties sakarā ar pavasara sējas darbiem.

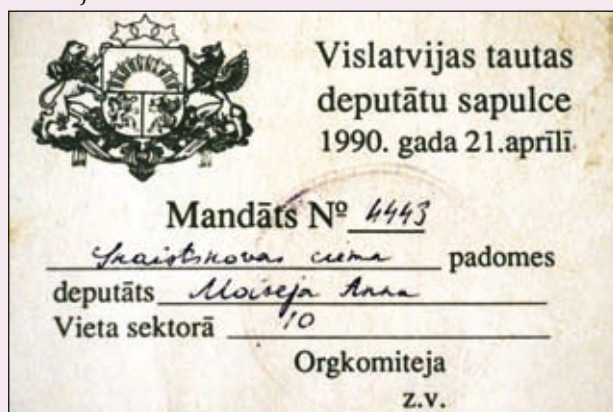
Rīgā pulcējāmies “Daugavas” stadionā – tur bija autobusu rindas un cilvēku jūra, citi rajoni pat ar desmit autobusiem bija ieradušies.

Stadionā uzrunas teica Dainis Īvāns, Ita Kozakeviča, Romualds Ražuks un citi LTF dalībnieki. Runas bija tikai par valstisko atmodu un brīvību.

(No kreisās) Augstākās Padomes Tautas frontes frakcijas deputāti Jānis Dinevičs, Ita Kozakēviča un Pēteris Laķis.

Mums ikvienam deputātam bija savs balsošanas mandāts. Tagad pagājuši jau 25 gadi, un neatceros, kā šie mandāti tika dalīti. Pie manis saglabājies mandāts, kas bija izdots Skaistas ciema padomes deputātei Annai Moisejai.

Atminos, kā Vislatvijas deputātu sapulce tuvojās kulminācijas brīdim, kad visiem bija jāizsaka sava attieksme par Latvijas nacionālās neatkarības atjaunošanu. Gaisā pacēlās dalībnieku roku mežs, bet bija arī tādi, kas balsoja pret šo pasākumu, jo tie bija no Interfrontes ievēlētie deputāti.

Līdz ar to tika pieņemta Vislatvijas deputātu deklarācija, kas deva pamatu valstiskās neatkarības atgūšanai. Tas arī bija kā drošības mandāts Augstākās Padomes deputātiem. Bet pirmie par Latvijas valsts neatkarību balsoja un parādīja, kas ir kas, tieši šie pašvaldību deputāti.

Braucot mājās, bijām pacilātā noskaņojumā, tomēr arī ar rūgtumu, jo ne visi uzskatīja, ka Latvijai ir jābūt brīvai.

1990. gada 21. aprīļa sanāksmē "Daugavas" stadionā Rīgā piedalījās arī vairāki viļānieši no toreizējā Rēzeknes rajona. Diemžēl atpazīt izdevās tikai dažus: pirmajā rindā pirmais no kreisās puses – J. Ragaussis un trešais – N. Rudko, otrajā rindā otrais no kreisās puses – I. Galūza un trešais – V. Arbidāns, trešajā rindā pirmais no kreisās puses – M. Ribakovs, otrais – B. Lapkovskis, trešais – A. Indāns un ceturtais – A. Noviks.

Savukārt līvāniešiem ir zināms, ka no Līvāniem un apkaimes pieciem pagastiem vēsturiskajā notikumā pirms 25 gadiem piedalījies gan tagadējais Līvānu novada domes priekšsēdētājs Andris Vaivods, kurš tolaik bija Rožupes pagasta deputāts, gan toreizējais Līvānu pilsētas vadītājs Arnolds Jelisejevs, kurš tagad ir pensijā. Tāpat "Daugavas" stadionā balsoja arī pašreizējais Turku pagasta pārvaldes vadītājs Aivars Smelcers (toreiz – Turku pagasta priekšsēdētājs), toreizējie Sutru pagasta un Rudzātu pagasta vadītāji Marija Rusiņa un Jānis Grandāns, toreizējais Jersikas pagasta deputāts Jānis Eiduks un Viktors Kūka, kurš pašreiz ir pensijā, bet tolaik bija Rožupes pagasta priekšsēdētājs. Tieši viņa novēlējums jaunajai paaudzei ir šāds: *"Mīliet savu Dzimteni kā pašī sevi!"*

Gan dziedājām, gan raudājām

Inta Purviņa, Olaines novada domes priekšsēdētāja pirmā vietniece:

– Atskatoties uz 25 gadiem deputāta statusā, vispirms atceros pirmās vietējās demokrātiskās vēlēšanas – Tautas deputātu padomju vēlēšanas pa vēlēšanu apgabaliem 1989. gada 9. decembrī, kad vienā vēlēšanu apgabalā varēja izvirzīt vairākus deputātu kandidātus, tajā skaitā no inženiertehniskā personāla.

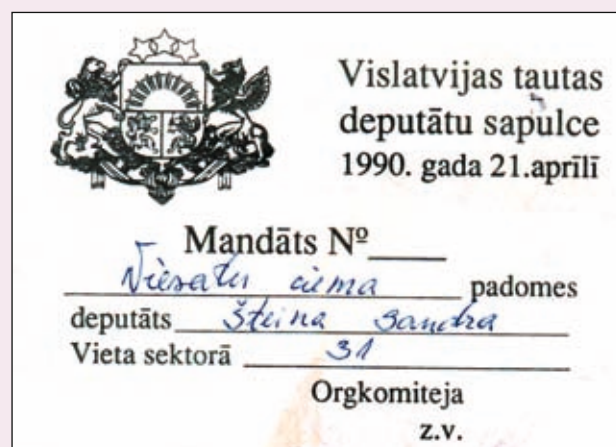
1990. gads jau ritēja dažādu politisko vēju ietekmē. 16. februārī

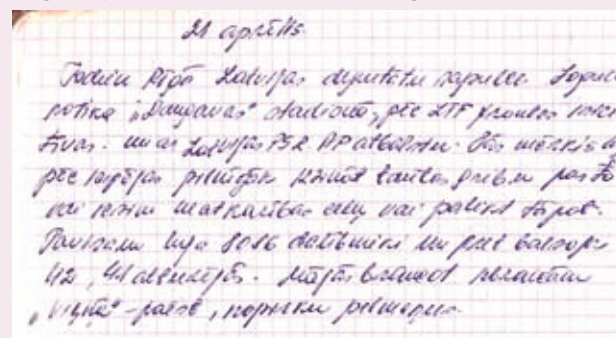
notika Rīgas rajona Olaines pilsētas Tautas deputātu padomes 11. sasaukuma pirmā sesija ar 50 ievēlētiem deputātiem, kad vēlēja vadību un izpildkomitejas valdi. Šobrīd no viņiem jau piektā daļa ir aizsaulē.

Organizējot dalību Vislatvijas tautas deputātu sapulcē 21. aprīlī Rīgā, "Daugavas stadionā", sameklējām autobusus un aicinājām piedalīties visus deputātus neatkarīgi no tautības, lai balsotu par Latvijas neatkarības dokumenta projektu un pieņemtu Aicinājumu Augstākajai Padomei.

"Daugavas" stadionā bija cilvēku jūra, visi draudzīgi, saviļņoti. Katrs deputāts ar speciālu mandātu varēja izteikt savu viedokli. Ar sajūsmu uzņēmām simpātisko vadoni Anatoliju Gorbunovu, viņa skaidri izteikto nostāju par Latvijas neatkarību. Tad dziedājām un raudājām...

No Jaunpils novada vēsturiskajā sapulcē "Daugavas" stadionā piedalījās gan tagadējā Jaunpils novada domes priekšsēdētāja Ligita Gintere, kuras atmiņā šis notikums iegūlis ar "stadiona sajūtu", un Viesatu pagasta bibliotēkas vadītāja Sandra Šteina, kura arī tolaik strādājusi turpat un visus šos gadus cītīgi raksta dienasgrāmatu, atzīmējot svarīgākos notikumus. Saglabājies arī ieraksts par 1990. gada 21. aprīli.

Mans trumpis – auto

GUNĀRS LAICĀNS, Dundagas novada domes priekšsēdētājs, 1990. gadā – Talsu rajona Izglītības nodaļas vadītāja vietnieks:

- Uzreiz atzišos, ka "Daugavas" stadiona sapulcē gan piedalījos, taču mandāta man nebija. Tolaik jau dzīvoju Dundagā, bet vēl nebiju deputāts – darbojos savai skolotāja pamatprofesijai tuvā lauciņā Izglītības nodaļā. Uz Dundagas pašvaldību atnācu tikai 1991. gadā. Zinu, ka svarīgā balsojuma laikā padomē bija 35 deputāti. Man ir oficiāls dokuments par Dundagas deputātu sēdi, kurā balsots par lēmumu dot mandātu Augstākās Padomes deputātiem balsojumam par Latvijas neatkarības atjaunošanu.

Deputāts nebiju, toties mans trumpis bija auto – fotogrāfijā redzamais *moskvičs* ar numuru 6855. Mana aizraušāns tolaik saistījās ar mūzikas ierakstiem, tāpēc bieži braucu uz Pārdaugavu pie nekronētā ierakstu karaļa Jura Lapinska. Pat tagad mana kolekcija ir nodrējusī ballēs – tādu *diseni* nospēlēju! Tur pat KNAB nevarētu piesieties par neatļautiem budžeta tēriņiem.

Ar mašīnu gan gāja, kā daudziem tolaik. Akumulatori bija deficīts, bremzes īsti nedarbojās, taču to gadu satiksmē tas neradīja tādas problēmas, kā būtu tagad. Pat galvaspilsētā. Atceros, kā reiz mani Rīgā gribēja apturēt milicis, bet es viņam izmisīgi ar zīmēm centos rādīt, ka nedrīkstu apstāties, jo švakā akumulatora dēļ nevarēšu atsākt braukt. Mani saprata.

DUNDAGAS ciemata Tautas deputātu padomes
balsošanas rezultāti
par Latvijas visu līmeņu padomju deputātu sapulces
AICINĀJUMU Latvijas PSR Augstākajai Padomei
un Latvijas tēstai 1990. gada 21. aprīlī

Mandāta Nr.	Deputāta vārds, p.k. uzvārds	Par	Prot	Atturas	Paraksts
10642	1. Gosta SKUJIŅA	ja	-	-	
10651	2. Arnolds VASKEIŠ	ja	-	-	
10640	3. Vilnis VASONIS	ja	-	-	
10650	4. Ilgvars KRODBERGS	ja	-	-	
10637	5. Marija BOGDANOVIČA	ja	-	-	
10636	6. Ināra ERVA	ja	-	-	
10635	7. Uldis FRIDBERGS	ja	-	-	
10634	8. Dainis BĒRDMANIS	ja	-	-	
10641	9. Jānis GULBIS	ja	-	-	
10645	10. Vilnis FRĪDMANIS	ja	-	-	
10646	11. Līvija VEIMANE	ja	-	-	
10640	12. Līvija KANIGVALDE	ja	-	-	
10652	13. Aivars STANKE	ja	-	-	
10655	14. Māris PUPOLBERGA	ja	-	-	
10654	15. Ināra KĒLBERE	ja	-	-	
10655	16. Arnolds SUTRIŅŠ	ja	-	-	
10657	17. Aris BĒRDMANIS	ja	-	-	
639	18. Maibe KAUČIJA	ja	-	-	
10656	19. Māris KĒLBERIS	ja	-	-	
10650	20. Valdis LUDVIKA	ja	-	-	
10649	21. Ināra PATERSONE	ja	-	-	
2.	Alnāra VEIKAVE	ja	-	-	

Kvalificēti
celš. kursos

Bet, atgriezoties pie tēmas – reiz kādā braucienā mani pārtvēra talsinieki: vai nevarot šos līdz Rīgai aizraut. Kāpēc ne? Tā nokļuju "Daugavas" stadionā, kur valdīja liela burzma, sanoņa bija kā īstā bišu spietā. Deputāti reģistrējās, taču arī man netika liegts būt par brīvklaušītāju un piedzīvot šo vienu no Atmosdas laika svarīgajiem notikumiem. Atceros Imanta Ziedoņa izcilo runu par ziloni un skudru pūzni. To gan derētu atrast un publicēt pilnībā.

Kuldīgas novada muzejam nav precīzu datu un veiktas izpētes par šo vēsturisko notikumu pirms 25 gadiem, taču saglabājusies publikācija vietējā laikrakstā "Kurzemnieks", kas iznāca trīs dienas pēc Vislatvijas deputātu sapulces "Daugavas" stadionā Rīgā.

Savukārt no Ventspils puses 1990. gada 21. aprīļa pašvaldību sanāsmē Rīgā, "Daugavas" stadionā,

(No kreisās) Kristis Skuja, Zane Pamše, Māris Pamše un Jānis Abakuks.

balsojumā par neatkarību piedalījās Ventspils rajona deputāti Kristis Skuja (nu jau mūžībā), Māris Pamše un Jānis Abakuks. Kopā ar viņiem bija arī Piltenes vidusskolas skolotāja Zane Pamše.

Gandrīz deviņu tūkstošu visas Latvijas deputātu lielajā pulkā 1990. gada 21. aprīlī Rīgā, "Daugavas" stadionā, sēdēja arī vairāki tagadējie LPS darbinieki – Pašvaldību savienības priekšsēdis Andris Jaunsleinis, LPS vecākais padomnieks Māris Pūķis un padomnieki Sniedze Sproģe un Andris Akermanis. Arī viņiem ir atmiņas par šo nozīmīgo dienu pirms 25 gadiem.

Aculiecinieki un dalībnieki

Andris Jaunsleinis, LPS priekšsēdis:

– 21. aprīlī "Daugavas" stadionā Rīgā bija daudz liepājnieku – gan Arnolds Bērzs, kurš reizē bija LPSR Augstākās Padomes un arī Liepājas pilsētas TDP deputāts, gan liepājnieki Silvija Demme, Ingrida Junghāne, Jevgēnija Mickēviča, Astrīda Stūre, Guntis Gūtmanis, Jānis Kazāns, Armands Pauris, Gunārs Silakaktiņš, Aivars Stūris, Ojārs Šics, Aļģirts Šlais, Kārlis Vecbrālis un daudzi citi. Arī man bija tas gods būt šā Atmodas laika svarīgā notikuma aculieciniekam un dalībniekam.

Jāatzīmē, ka 1988. gadā, kad izveidojās Latvijas Tautas fronte un arī LTF Liepājas nodaļa, un 1989. gadā situācija Liepājā tāpat kā daudzviet Latvijā bija smaga – trešdaļu pilsētas teritorijas aizņēma viena no lielākajām Padomju Savienības militārajām bāzēm. Pilsētā bija aptuveni 120 tūkstoši iedzīvotāju, sestā daļa no viņiem – militārpersonas, turklāt civilo iedzīvotāju vidū bija daudz armijnieku ģimenes locekļu. Padomju varas pēdējos gados piekoptā rusifikācijas un mehāniskās imigrācijas politika padarīja Liepājas nacionālo sastāvu visai sarežģītu – latviešu skaits bija nokrities zem 50 procentiem. Pilsētā bija uzbūvēti jauni lieli uzņēmumi, brīva darbaspēka nebija, tāpēc tos ievada no citām republikām. Liepājas infrastruktūru veidoja pakārtoti viesstrādnieku interesēm un vajadzībām – cēla daudzstāvu namu masīvus, atvēra divpļūsmu skolas.

Uz tāda fona sākās gatavošanās vietējo pašvaldību vēlēšanām 1989. gada decembrī. Tās vēl notika pēc padomju likumiem 133 pilsētas vēlēšanu apgabalos. Vēlēšanās tolaik varēja piedalīties un startēt arī militārpersonas. Gaidāmo vēlēšanu sarakstos izvirzītos deputātu kandidātus Liepājā nosacīti varēja iedalīt trīs grupās – tautfrontieši, Interfrontes biedri, kā arī kompartijas atbalstītie kandidāti.

Tautas frontes izvirzītie kandidāti un pārējie aktivisti, viņu tuvinieki un draugi pirms vēlēšanām veica grandiozu aģitācijas darbu, cenšoties uzrunāt gandrīz katru liepājnieku. Arī karaspēka daļās, kur, protams, attieksme bija dažāda. Etniskais sastāvs vedināja domāt, ka Tautas frontes kandidātiem ir maz cerību gūt pārsvaru, tomēr vēlēšanu rezultāti bija negaidīti – tautfrontieši izcīnīja 71 no 133 mandātiem!

Par Liepājas pilsētas Tautas deputātu padomes priekšsēdētāju ievēlēja Imantu Visminu, bet divi vietnieki katrs pārstāvēja pretējo "nometni" – mani izvirzīja LTF, bet Vladimīru Vlasovu – Interfronte. Šāds spēku sadalījums bija apzināts, lai censtos rast kompromisus turpmākai sadarbībai. Interesanti, ka tolaik sabiedrībā uzskatu atšķirības nebalstījās uz etnisko dažādību. Robežšķirtne vairāk bija starp demokrātisku, uz pārmaiņām orientētu eiropiešu uzskatu paudžiem neatkarīgi no tautības un totalitārās valsts kompartijas ideoloģijas atbalstītājiem.

Tautas fronte turpināja darbu arī pēc vēlēšanām. Vairāki LTF Liepājas nodaļas valdes locekļi bija kļuvuši par deputātiem, arī priekšsēdētāja vietnieks bija valdes loceklis, tāpēc pamazām Atmodas laika idejas izdevās iemiesot arī Tautas deputātu padomes lēmumos. Turpinājās aktīvs darbs liepājnieku vidū, lai sagatavotos gaidāmajām Latvijas PSR Augstākās Padomes vēlēšanām 1990. gada maijā. LTF aktivisti, biedri un ģimenes locekļi arī šoreiz veica tikpat aktīvu darbu kā pirms pašvaldību vēlēšanām, cenšoties uzrunāt un pārliecināt vēlētājus. Tautas frontes ideja paredzēja nākamajiem deputātiem uzticēt stingru mandātu balsojumam par Latvijas neatkarības atgūšanu.

Lai izplatītu un popularizētu šo mērķi, radās iecere sasaukt Vislatvijas tautas deputātu kopsapulci. Šo ideju atbalstīja arī Liepājas tautfrontieši. 1990. gada 21. aprīlī "Daugavas" stadionā kopā sabrauca gandrīz deviņi tūkstoši deputātu, kas nobalsoja par uzdevumu – jaunievēlētajiem Augstākās Padomes deputātiem pirmajā sesijā balsot par Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanu. 4. maijā tas notika, taču šis mērķis uzlika sevišķi lielu atbildību – panākt LTF ideju atbalstītājiem vairākumu Augstākajā Padomē.

Starp interfrontiešiem

MĀRIS PŪĶIS, LPS vecākais padomnieks, 1990. gadā – Rīgas pilsētas Ļeņingradas rajona (vēlāk –

Kurzemes priekšpilsēta) Tautas deputātu padomes deputāts:

– No 1989. gada rudens līdz 1991. gada rudenim pamatdarbā strādāju Latvijas Zinātņu akadēmijā, Fizikas institūta Speciālajā Magnētiskās hidrodinamikas speciālajā konstruktoru birojā par Zinātniski pētnieciskās nodaļas vadītāju. Biju tehnisko zinātņu kandidāts un vadīju projektus, kas ietvēra teorijas izstrādi, aprēķinus, konstruēšanu, eksperimentus un izgatavošanu lietišķās magnētiskās hidrodinamikas jomā.

Kā LTF kandidāts piedalījos 1989. gada pašvaldību vēlēšanās un tiku ievēlēts Rīgas Ļeņingradas rajona padomē. Vēlāk kļuva par LTF frakcijas vadītāju, bet pēc 1991. gada augusta puča – par sava rajona pašvaldības valdes priekšsēdētāja vietnieku. Piedalījos LTF darba organizēšanā un dažādu demokrātisko spēku darbības koordinēšanā savā rajonā. Biju Rīgas Ļeņingradas rajona pārstāvis LTF Domē un iesaistījies LTF politikas izstrādē. Piedalījos arī 1991. gada barikāžu dalībnieku darbības koordinācijā Doma laukumā.

Man situācija neatkarības priekšvakarā atšķīrās no daudziem Latvijas pašvaldību deputātiem, jo Kurzemes rajons ar migrantu tūkstošiem Pārdaugavas jaunuzceltajos mikrorajonos bija viens no retajiem Interfrontes “midzeņiem”. Darbojos opozīcijā. Laikam to pat nevar nosaukt par darbošanos. Uz darbu gāju, darāmā bija daudz, kā vienmēr, bet jauno laiku aktivitātēs varēju iesaistīties tikai pēc darbalaika. Tāpēc arī sevi nevaru uzskatīt par dižu Tautas frontes cīnītāju, taču mūsu rajonam bija “piekomandēti” divi LTF pārstāvji – viens darbojās ar tautfrontiešiem, otrs – ar mūsu pozīcijā esošo frakciju.

Latvijas Tautas frontē daudz aktīvāk darbojās mana sieva Ingrīda. Viņa kā mājsaimniece varēja veltīt tam vairāk laika, ieskaitot dažādu lapiņu un uzsaukumu dalīšanu un izlīmēšanu. Mūsu dzīvoklis tolaik bija kļuvis par tādu kā konspiratīvo dzīvokli, kur bieži pulcējās aktivisti. Tikai nesen uzzināju, ka “Baltijas ceļā” 25 gadu atceres konferencē pašreizējā Ministru prezidente Laimdota Straujuma, kavējoties atmiņās, pieminējusi arī faktu, ka esot reizēm bijusi aktivistu pulcēšanās vietā Māra Pūķa dzīvoklī. Teikšu godīgi, ka es viņu neatceros, bet Ingrīda gan.

Arī “Daugavas” stadionā mana Kurzemes rajona situācija bija neviennozīmīga, jo tieši no mums nāca daļa to, kas balsoja “pret”. Kā viņi jutās, izjutot milzīgo pārspēku, nemāku teikt, kaut gan zinu, ka tribīnēs vietas bija ierādītas katrai padomei un rajonam, tātad pretiniekiem bija jābūt turpat blakus. Tomēr nekādus nepatīkamus pārdzīvojumus neatceros. Arī no nākamajām dienām mūsu deputātu padomē, kad nācās būt kopā ar Latvijas brīvības nīdējiem. Kā viņi jutās, nezinu.

Tikai nesen Tautas frontes aktivists Artis Ērglis mums abiem ar Andri Jaunsleini atstāstīja kādu to dienu kompartijas presē lasītu faktu. (Interesanti, ka arī Andra pārstāvētajā Liepājas pilsētā bija vēl viens Interfrontes “midzenis”, gan nedaudz mazāks.) Nākamajā dienā pēc mūsu balsojuma “Daugavas” stadionā arī Interfronte pulcējusi savējos pašvaldību deputātus agrākajā Politiskās izglītības namā Rīgā, Skolas ielā 6, lai izvērtētu radušos situāciju un graužošo zaudējumu. Tikusi pieņemta nosodoša rezolūcija, bet kāds no Rīgas pilsētas deputātiem sūrojies, ka stadionā esot “apcelts” – gribējis pieteikt arī savu uzstāšanos, bet visi LTF vadoņi sūtījuši cits pie cita. Tā arī neesot ticis pie vārda. Tagadnes skatījumā šī uzstāšanās, kaut arī absolūtajam vairākumam nepieņemama, būtu liecinājusi par demokrātiju. Kā uz to būtu reaģējuši 8000 citādi domājošo deputātu, kas sēdēja tribīnēs, varam tikai minēt.

Bija jāiet, un mēs gājām

ANDRIS AKERMANIS, LPS padomnieks, 1990. gadā Rīgas pilsētas Ļeņina rajona (vēlāk – Zemgales priekšpilsēta) Tautas deputātu padomes deputāts, priekšsēdētājas Zaigas Strodes vietnieks:

– Atšķirībā no otra Pārdaugavas rajona, kur valdīja Interfronte, mūsu rajonā Latvijas Tautas fronteī bija kvalificētais vairākums – ja nekļūdos, bijām 67 no 100 rajona padomes deputātiem.

Nekādas svārstīšanās mums nebija, teica, ka jāiet, un mēs arī gājām. Nevis gājām, bet braucām, protams. Mūsu vietas bija netālu no centrālās tribīnes (*žurnāla publikācijai savāktajās 21. aprīļa fotogrāfijās Andris mēģina sazīmēt pazīstamus ļaudis un pats sevi,*

jo attēlos lielākoties iemūžinātas galvenās tribīnes, kur sēdēja arī Augstākās Padomes deputāti un rīdzinieki. – Red.piezīme.). Sēdējām, klausījāmiem runātājos, pēc tam ar lielu pārsvaru nobalsojām par neatkarību. Viss ritēja tā, kā gaidījām. Taču pateikt, cik daudzi no mūsu rajona Interfrontes deputātiem riskēja piedalīties, nevaru. Gan jau kāda daļa brauca.

No tālaika notikumiem pašas spilgtākās atmiņas saglabājušās no puča dienām. Mūsu deputātu padome atradās visiem labi zināmajā namā Eduarda Smiļģa ielā. Sākumā jau darba telpas bija šauras, bet vēlāk, kad “izmetām ārā” kompartiju un komjauniešus, katrs tikām pie sava kabineta. Puča laikā uz brīdi viss sagriezās kājām gaisā. Žēl, ka tolaik neviens neiemūžināja, kā nākamajā dienā zosu gājienā ejam visi no otrā uz ceturto stāvu, bet blakus mums viens “mulķis ar automātu”. Viņš jau nezināja, ka pārņemt nāksies iztukšotas telpas. Ha-ha! Puča dienā pirmā stāva zālē notika deputātu sapulce ar visai optimistisku noskaņojumu: “Pučisti nenoturēsies ilgi. Taisnība uzvarēs! Tauta uzvarēs!” Pieņēmām rezolūciju. Taču pa to laiku, kamēr mēs aktīvi spriedām, no pagalma puses neuzkrītoši bija piebrauktas mašīnas, kurās klusītēm tika iekrāmēta visa padomes mantība, lai to nogādātu drošā vietā. Tehniku aizvedām pie uzticamiem tautfrontiešiem.

Varbūt tāpēc, ka “Daugavas” stadionā iztika bez kolīzijām, atmiņā palikusi saulainā diena, pilnās tribīnes un pārliecinošais balsojums.

Dažas zīmīgas detaļas

SNIEDZE SPROĢE, LPS padomniece, 1990. gadā Limbažu rajona Umurgas pagasta Tautas deputātu padomes priekšsēdētāja:

– Atmosferas laikā notikumus atmiņa saglabājusi ar lielu emocionālo pacēlumu, ticību neatkarības ideāliem, kas tūlīt, tūlīt īstenosies. Daudzo notikumu virknē, protams, neiespējami katru atcerēties no “A” līdz “Z”, tomēr no katra ir saglabājusies kāda zīmīga detaļa.

Pirmais no tiem – festivāls “Baltica 88” Ogres estrādē, kur pirmoreiz plašam skatītāju pulkam skanēja vēl nesen slepus dziedātās dziesmas, kur lepnī

tika iznests sarkanbaltsarkanais karogs. Īpaša nozīme tovakar bija neticami spēcīgajām lietusgāzēm, kas pār estrādi nolija koncerta izskaņā. Tomēr visiem, arī mūsu ģimenei, mazos bērnus ieskaitot, atceļš cauri dubļu jūrai likās nevis nomācošs, bet vēl vairāk pacilājošs. Tā, it kā lietus būtu aizskalojis kaut ko no padomju gadu notikumiem.

Izjūtu ziņā radniecīgi savīļņojošs notikums bija pieminekļa atklāšana Latvijas Valsts himnas autoram Baumaņu Kārlim 1988. gada 17. septembrī. Tēlnieka Viļņa Titāna veidoto pieminekli uzstādīja Baumaņu Kārļa dzimtajās mājās Viļķenes pagasta “Indriķos”. Tur īsti sajutu sarkanbaltsarkano karogu klātbūtni.

Atceros manifestāciju Daugavmalā. Kā apzinīga mamma parasti visur līdzī vedu arī bērnus. Tā bija laikam vienīgā reize, par kuru atmiņa saglabājusi baiļu sajūtu. Ne par sevi tik daudz, bet par mazajiem gan. Ļaužu tūkstoši visapkārt, neatkarības stunda vēl nav sīsi. Un ja nu...

Toties uz “Daugavas” stadionu 21. aprīlī gan bērnus līdzī nevedu. Šoreiz nevis baiļu dēļ, bet tāpēc, ka pasākums bija ar citādu ievirzi – atbildīgs balsojums par neatkarību. Umurgas pagastu klātienē nepārstāvēja visi deputāti, kā esmu dzirdējusi stāstām citus kolēģus. Par iemesliem gan nezinu. Tomēr Limbažu rajona autobusā Umurgas puses braucēju arī bija gana daudz. Stadiona tribīnēs sev apkārt redzēju un sastapu daudzus vidzemniekus, spilgti atceros Kārlī Albergu no Valkas, Māri Niklasu no Cēsīm un citus. Tomēr detalizēti runātājus vai dziedātājus neatceros, jo atmiņa šo pasākumu iekodējusi kā pirmo publiski plašo balsojumu par Latvijas neatkarību.

Pēc manām domām, šis pašvaldību deputātu tūkstošu balsojums stiprināja pārliecību un drosmi lielai daļai LPSR Augstākās Padomes deputātu, kuri vēl šaubījās vai svārstījās nobalsot par Latvijas neatkarību 1990. gada 4. maijā. Turklāt tolaik bijām atpalikuši jau no abām Baltijas māsām – Igaunija un Lietuva par valstisko neatkarību nobalsoja februārī!

Pavisam drīz – 21. aprīlī Rīgā, Latvijas Zinātņu akadēmijas (LZA) Lielajā zālē, notiks LZA un LPS rīkotā konference “Vietējo padomju deputātu loma Latvijas valsts neatkarības atgūšanā” un rakstu, atmiņu un dokumentu krājuma atvēršanas svētki. Šajā grāmatā iekļautas arī vairākas no žurnālā atainotajām epizodēm.

Taču ar to vēsture nebeidzas, tāpēc aicinām visus šā svarīgā notikuma dalībniekus pierakstīt arī savas atmiņas un nodot tās gan vietējam muzejam, gan Tautas frontes muzejam.

Sagatavojušas **Jana Igaviņa, Svetlana Rimša, Ērika Bondarenko un Daina Oliņa**

LATVIJAS PILSĒTĀS UN NOVADOS

- 26. martā Talsu pirmsskolas izglītības iestāde “Sprīdītis” sāka darbu **jaunās un modernās telpās** Akmeņu ielā 8. Veikta apjomīga ēkas atjaunošana – tā nosiltināta, nomainīti logi, ierīkotas jaunas komunikāciju sistēmas, sakārtota teritorija. Par Talsu novada pašvaldības papildu finansējumu rasta iespēja ierīkot liftu un pagalmā uzklāt asfaltbetona segumu. Ēka ekspluatācijā tika nodota aizvadītā gada novembrī, bet bērnu čalas 11 grupiņās to piepilda tagad. Palielinoties grupu skaitam, pieaudzis arī darbinieku un speciālistu skaits – katrā grupiņā strādās divas audzinātājas un auklīte, būs divi sporta skolotāji, divi logopēdi un fizioterapeits, kā arī jaukta vecuma grupiņā iespējams apgūt kristīgo mācību.

- **Pēc renovācijas atklāta Bauskas 2. vidusskolas sporta zāle.** 4. martā simbolisko atklāšanas lenti kopā ar skolas direktori Veru Grigorjevu pārgriezta Bauskas novada pašvaldības izpilddirektors Jānis Kalinka un būvuzņēmuma SIA “Garlic” valdes loceklis Jānis Innis. Desmit gadus lolotā iecere beidzot ieguvusi reālus apveidus – gaišu un prasībām un normatīviem atbilstošu sporta vidi. Sporta zāles remontdarbu noslēgumu gaidīja ne vien skolas audzēkņi un pedagogi. Nepacietīgi bija arī Bērnu un jaunatnes sporta skolas sportisti un viņu skolotāji, jo tieši 2. vidusskolas telpās treniņus bieži aizvada lielāki un mazāki sporta skolas basketbolisti un florbolisti. Renovācijas rezultātā atjaunota ne vien pati sporta zāle, skolēniem nu pieejamas arī skaistas un sakārtotas ģērbtuves un sanitārie mezgli.

- **Jēkabpilī top pirmā moduļu tipa medicīnas iestāde Latvijā** – magnētiskās rezonanses centrs. Tā būs pirmā medicīnas iestāde, kuras būvniecībā izmantotas Latvijā ražotu moduļu konstrukcijas, ko pēc SIA “Vizuālā diagnostika” pasūtījuma gatavo uzņēmums SIA “Forta

Medical”, un projekts tiek īstenots sadarbībā ar SIA “Skonto Būve” arhitektu biroju. Rūpnīcā tiek izgatavoti moduļi ar pilnu iekšējo apdari, lai objektā uz vietas būtu nepieciešams vien veikt pamatu izbūvi un moduļu montāžu, kā arī ēkas fasādes apdari. Tas ļauj ietaupīt laiku un finanšu resursus, kā arī ir videi draudzīgs, jo tiek ievērojami samazināts būvgružu apjoms.

- **Līvānos šogad noslēgsies apjomīga ielu rekonstrukcija.** Kopš 2013. gada jaunu, sakārtotu izskatu ieguvušas vairāk nekā desmit Līvānu ielas. Tā kā Līvānu pilsētā izvietojusies un darbojas daudzi vietējie uzņēmumi, veiksmīgi ieviestā projekta “Līvānu satiksmes infrastruktūras tīkla uzlabošana industriālo zonu sasniedzamībai un uzņēmējdarbības veicināšanai” rezultātā būs sakārtota liela daļa pilsētas ielu, kas kalpo kā pievadceļi uzņēmumu teritorijām. Šobrīd intensīvi būvdarbi rit Zaļajā un Meža ielā, kā arī Saules, Avotu un citās ielās. Būvniecības laikā tiek pārbūvēti sakaru tīkli, izbūvēti elektrotīkli, ielu apgaismojums, lietusūdens novadišanas sistēmas, kā arī gājēju ietves un jauna ielu brauktuve ar asfaltbetona segumu. Līdzekļu ekonomijas rezultātā šogad Līvānu novada domei bija iespēja palielināt rekonstruējamo ielu apjomus.

- 18. martā projektā “**Ludzas Lielās sinagogas** restaurācija un ebreju garīgā mantojuma atdzimšana” uzsākta sinagogas ēkas **atjaunošana**. Būvdarbi ir SIA “Warss+” ziņā, bet projektu izstrādājis pieredzējušais arhitekts Pēteris Blūms, kurš arī veiks šo darbu autoruzraudzību. Ludzas Lielā sinagoga ir iekļauta Valsts kultūras pieminekļu sarakstā kā unikāls koka arhitektūras piemineklis, tāpēc īpaša uzmanība tiks pievērsta koka detaļu saglabāšanai un restaurācijai. Renovētajā sinagogā tiks veidota Ludzas Novadpētniecības muzeja filiāle, un tajā izvietos četras ekspozīcijas par Ludzas ebreju vēsturi.

- **Gulbenē labiekārtos skvēru Eiropas noskaņās.** Septembrī Gulbene kļūs par Eiropas skolēnu galvaspilsētu, jo starptautiskajā projektā “Euroweek-2015” šeit ieradīsies vairāk nekā 170 skolēnu no 22 Eiropas valstīm. Nedēļas laikā Gulbenē notiks dažādas aktivitātes, un viena no tām būs visu dalībvalstu košumkrūmu stādīšana skvērā Brīvības ielā 17a, katrai valstij izvēloties savu raksturīgo košumkrūmu. Līdz tam skvērā uzstādīs soliņus, nobrugēs gājēju celiņus, sakārtos vidi. Gulbenes novada Valsts ģimnāzija sadarbības tīklā “Euroweek” piedalās kopš 2006. gada un ir vienīgā Latvijas skola, kas tajā iesaistījusies.

- **Babītes novada pašvaldība šogad īstenos vairākus attīstības projektus,** paplašinot esošo izglītības iestāžu telpas, izbūvējot jaunu publisko bibliotēku, Sociālā dienesta telpas, pašvaldības dzīvokļu ēkas, projektējot un rekonstruējot ielas un ceļus. 2015. gadā paredzēts izstrādāt tehnisko projektu Babītes vidusskolas piebūvei, jo demogrāfiskie dati liecina, ka turpmākos gadus Babītes vidusskolā katru gadu būs jāatver sešas pirmās klases.

Tāpat turpināsies pērn uzsāktā pirmsskolas izglītības iestādes "Saimīte" jaunā korpusa izbūve. Pašvaldības ielu un ceļu projektēšanā, būvniecībā un rekonstrukcijā no pašvaldības pamatbudžeta līdzekļiem plānots ieguldīt 2 402 500 eiro, kas ir par 271% vairāk nekā 2014. gadā. Salas pagastā tiks izbūvēts neliels futbola laukums, strībtbola laukums un skateparka elementi.

- **Pāvilostas ostā** pērn nodota ekspluatācijā zivju atvēršanas pirmā kārta, kur atrodas ledus ģenerators, zivju uzglabāšanas telpas, pārgērbtuve un atpūtas telpa. Inventāra un peldlīdzekļu drošībai ostas teritorija aprīkota ar novērošanas videokamerām. Pagājušajā gadā divkārt paplašināta zvejas piestātne, izbūvēta celtna platforma, lai piekrastes zvejas kuģus varētu izcelt krastā tieši no piestātnes, iegādāts jauns ostas padziļināšanas zemessūcējs. Šāgada sākumā ekspluatācijā nodots laivu būves un servisa parka pirmais angārs – iespējams, modernākais Latvijā. Iegādāta mūsdienīga tehnika, kas ļauj pārvietot pa sauszemi un ievest/izvest no angāra jebkuru zvejas laivu, motorjahtu vai buru jahtu līdz 20 tonnu smagumam un 15 metru garumam. Bez akvatorija padziļināšanas darbiem ostas šāgada prioritātes ir krasta nostiprinājumi un mazo laivu slīps līcītis pretī muzeja ēkai viesjahtu piestātnes paplašināšanai un kuģošanas drošības nodrošināšanai, krasta nostiprinājumi un celtnis laivu apkopes, servisa un ziemas glabāšanas zonā, peldošā piestātne mazajām laivām posmā no zvejas piestātnes līdz Tūrisma informācijas centram, papildu drošības sistēmu ieviešana ostā, navigācijas iekārtu un piesārņojuma kontroles aprīkojuma modernizācija, jahtu notekūdeņu utilizācijas sistēma u.c. Pāvilostas osta ir kvalificējusies kā projekta partneris divos INTERREG projektos.

E-lietas

- 26. martā atklāta interneta vietne opendata.riga.lv, kurā publicēta daļa Rīgas pašvaldības rīcībā esošo atvērto datu. Rīgas dome kļuvusi par pirmo pašvaldību Latvijā, kura tik lielā apmērā publisko savus datus.
- 31. martā Siguldas novada pašvaldība atklājusi pakalpojumu portālu e.sigulda.lv, kurā novadnieki var saņemt 16 pašvaldības e-pakalpojumus un iegūt informāciju par pakalpojumiem, to saņemšanas kārtību, nepieciešamajiem dokumentiem, kā arī iesniedzamajām veidlapām. Jau šogad izmaiņas un programmas tehniska pilnveidošana plānota arī Siguldas novadā deklarēto iedzīvotāju identifikācijas karšu programmai.
- **Kocēnu novada dome izveidojusi jaunu interneta mājaslapu**, kuras izstrādē nav ieguldīti finanšu līdzekļi, jo darbs veikts pašu spēkiem. Mājaslapas adrese līdzšinējā: www.kocenunovads.lv. Jaunā mājaslapa veidota, izmantojot *Google Apps* pakalpojumu, tā ir saderīga ar citiem *Google* produktiem, piemēram, foto un video galeriju izmitināšanu, kā arī kalendāru. Pašvaldības mājaslapai ir arī mobilā versija. Lapas izmitināšana *Google* serveros izmaksā 40 eiro gadā.
- **Dagdas novadā turpinās projekta publisko interneta pieejas punktu attīstība** – pērnā gada nogalē pašvaldība iegādājusies 11 daudzfunkcionālās iekārtas un uzstādījusi 11 lokālos bezvadu datortīklus. Katrs pagasts ir nodrošināts ar daudzfunkcionālo iekārtu, lai iedzīvotājiem būtu iespēja skenēt, drukāt un kopēt

dokumentus ne tikai A4, bet arī A3 formātā. Šobrīd norisinās iepirkums par 44 datorkomplektu iegādi.

Sadarbības līgumi

- **Rīgas Tehniskā universitāte (RTU) parakstījusi līgumu ar Ādažu vidusskolu** par sadarbību zinātnes un pētniecības darbā, inovāciju ieviešanā mācību procesā un tehniskās jaunrades veicināšanā. RTU un Ādažu vidusskola sadarbosies zinātniskās pētniecības darbu izstrādē un piedāvās skolēniem, strādājot pie pētniecības darbiem, izmantot RTU laboratoriju aprīkojumu. Tāpat RTU piedāvās Ādažu skolēniem iepazīt studiju iespējas RTU, organizējot ekskursijas uz fakultātēm un laboratorijām. Līgumslēdzējpusē arī apņemas sadarboties, īstenojot lekciju un semināru ciklus par inženierzinātnēm skolēniem un skolotājiem, kā arī nodrošinot karjeras konsultācijas vidusskolēniem. Šīs idejas iniciatore ir Ādažu vidusskolas direktore Dace Dumpe.

- Savukārt 10. martā **sadarbības līgumu starp Valmieras Valsts ģimnāziju (VVG) un Rīgas Tehnisko universitāti** parakstīja VVG direktors Jānis Zemļickis un RTU rektors akadēmiķis Dr.habil.sc.ing. Leonīds Ribickis. Noslēgtais līgums paredz sadarbību izglītības kvalitātes paaugstināšanā, no kā ieguvējas būs ne tikai abas izglītības iestādes, bet arī pārējās Valmieras pilsētas skolas. RTU vēl vairāk atbalstīs VVG notiekošās papildu izglītības iespējas, piemēram, Jauno ķīmiķu un Jauno fiziķu skolu, nodrošinot tajās profesionāla mācītspēka dalību. Jāpiemin, ka 30. janvārī Valmieras pilsētas pašvaldība parakstīja divpusēju sadarbības līgumu ar RTU. Savukārt RTU jau veiksmīgi sadarbojas ar vienu no Valmieras lielākajiem uzņēmumiem – AS "Valmieras stikla šķiedra" un keramisko būvmateriālu ražotāju AS "Lode". Tāpat iezīmēts sadarbības potenciāls ar mazajiem uzņēmumiem, kā arī uzņēmumiem, kas specializējas koksnes apstrādē un pēcapstrādē un kam nepieciešams RTU zinātniskais atbalsts.

- 16. martā noslēgtais **sadarbības līgums starp Liepājas pilsētas pašvaldību, Rīgas Tehnisko universitāti un Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameru (LTRK)** paredz savstarpējo sadarbību pētnieciskajā darbībā, inovatīvas studiju un darba vides pilnveidošanā, zināšanu un tehnoloģiju pārnēsē, prakses vietu nodrošināšanā universitātes praktikantiem atbilstoši studiju programmu studiju plāniem, sadarbību laboratoriju aprīkojuma izmantošanā, zinātniskās un tehniskās informācijas apmaiņā, konferenču un semināru rīkošanā, akadēmisko un profesionālo studiju programmu izstrādē un pilnveidošanā, mācību materiālu izstrādē, kā arī kopīgu dalību ES finansētu projektu sagatavošanā.

Stipendijas

- **Daugavpils dome** nolēmusi piešķirt **stipendijas 11 topošajiem mediķiem** – rezidentiem, kuri iegūst izglītību medicīnā, ir noslēguši līgumu ar Daugavpils reģionālo slimnīcu un apņemas pēc rezidentūras beigšanas nostrādāt vismaz piecus gadus Daugavpilī. 220 eiro stipendiju saņems 11 topošie mediķi, kuri apgūst ķirurga, pediatra, radiologa, urologa, traumatologa, infektologa, dzemdniecības un ginekoloģijas specialitātes.

- **Saldus novada pašvaldība** piešķirusi trīs papildu stipendijas “Medusmaize” – RSU Medicīnas fakultātes studentei Laurai Andersonei, Ventspils Augstskolas Vadības zinību fakultātes studentam Edgaram Pavāram un RTU Vadības fakultātes studentei Solvitai Rozei. Stipendija “Medusmaize” tika izveidota 2013. gadā, un tās mērķis ir finansiāli atbalstīt Saldus novada pašvaldības jauniešus izglītības pieejamībai ikvienā Latvijas augstskolā. Stipendijas apmērs ir 142 eiro mēnesī, un, nokārtojot visas saistības, jauniešiem ir iespēja to saņemt visu bakalaura studiju laiku.

- **Ķekavas novada pašvaldības** pirms gada pieņemtais lēmums par **stipendiju piešķiršanu vidusskolēniem “nesis augļus”** – šajā mācību gadā divkāršojies 10. klašu skolēnu skaits abās Ķekavas novada vidusskolās, kā arī audzēkņiem uzlabojušās mācību sekmes. Šobrīd novadā stipendijas par labām sekmēm saņem 23 skolēni, un kopš septembra pašvaldība šim nolūkam izlietojusi 5330 eiro.

- **Čellu svētki – Aucē vārda dienas dāvana.** 4. martā pirmo reizi Aucē sadarbībā ar Kultūrkapitāla fondu notika Čellu svētki, kur Aucē Mūzikas skolā satikās jaunie un perspektīvie čellisti no Zemgales un Kurzemes reģiona astoņām mūzikas skolām. Katrs jaunais čellists rādīja solomuzicēšanas prasmi, lai jau pēcpusdienā piedalītos kamerorķestra “Sinfonietta Rīga” čellu grupas koncertmeistares bijušās audzinieces Gunas Šnē meistarklasē un sagatavotos vakara kopkoncertam.

- **Inčukalnieši viesos Igaunijā** – 14. un 15. martā Inčukalna kolektīvi devās uz sadraudzības pilsētu Saui Igaunijā, lai ar plašu koncertprogrammu un deju pro-

grammu iepazīstinātu draugus ar latviešu nacionālajām tradīcijām. Uz sadraudzības pilsētu devās vidējās paaudzes deju kolektīvs “Virši”, labāko gadu deju kolektīvs, kā arī jauktais koris “Mežābele”, kuri līdzī aizveda arī rokdarbu darinājumus, ēdienus un dzērienus, kas tapuši Inčukalna novadā.

- **Liepāja 18. martā vērienīgi nosvinējusi 390. dzimšanas dienu** – ar lauvas Liepiņa apsveikumu pilsētniekiem, dāvājot ikvienam Liepājas karodziņu un lentīti Liepājas karoga krāsās, un visdažādākajiem pasākumiem. Goda Liepājnieka titulu saņēma diriģents un mūzikas pedagogs Jēkabs Ozoliņš, savukārt par popu-

lārāko Gada liepājnieku tika izvirzīts Liepājas teātra videomākslinieks Andris Vētra. Svinības turpināsies visa 2015. gada garumā ar bagātu kultūras, sporta un izklaides pasākumu klāstu.

- **Viesītē** aizvadīts jau **otrais jauno grupu konkurss “HOMESICK 2015”**. 21. martā Viesītes Kultūras pili pieskandināja jauno mūziķu grupas no visas Latvijas un kaimiņzemes Lietuvas. Žūrija apbalvoja gan labākās grupas, gan individuālos izpildītājus, speciālbaltu dāvājot grupai “DATL” no Gulbenes, bet skatītāju simpātijas saņēma “Meln uz Balta” no Madonas. Jauno grupu konkursu organizē Viesītes novada jaunieši sadarbībā ar Viesītes novada pašvaldību un Kultūras pili.

- **Jūnija sākumā Daugavpils svinēs 740. jubileju.** No 1. līdz 4. jūnijam svētku dienas būs pilsētas mikro-

rajonos, bet 4. jūnijā Rotko mākslas centrā norisināsies “Mākslas nakts”. Savukārt 5. jūnijā Kultūras pili dziedās Intars Busulis un Vienības laukumā koncertēs grupas “Elpa” un “Pērkons”. Sestdien, 6. jūnijā, notiks Svētku gājiens un Pilsētas svētku atklāšanas ceremonija Vienības laukumā, kā arī grupas “Carnival Youth” un Leonīda Agutina un Anželikas Varum koncerti, bet vakarā būs svētku uguņošana. Svētdien, 7. jūnijā, Stropu estrādī ieskandinās kori Latgales Dziesmusvētkos. Pilsētas svētkos notiks visdažādākās aktivitātes, koncerti, sporta pasākumi, tirdziņš, atrakcijas.

Sagatavojušas **Inīta Fedko, Ieva Šomina, Ilga Sokolova, Ginta Kraukle, Svetlana Rimša, Gunta Krevica, Lelde Drozdova–Auzāne, Marita Kurčanova, Liene Jurkāne, Eva Eglīte, Olga Gekiša, Dita Arāja, Monika Griezne, Justīne Deičmane, Evita Enģele, Līga Korsaka, Vineta Bērziņa, Gita Šēfere–Šteinberga, Jana Bunkus, Daira Bērtule un Laura Liepiņa**

TRADICIONĀLĀS VĒRTĪBAS UN JAUNAS PRASMES

Sabiedrības integrācijas
fonds

Ieva Zemīte,
projekta vadītāja

Biedrība "Oleru muiža" sadarbībā ar Rūjienas novada pašvaldības Multifunkcionālo jaunatnes iniciatīvu centru, biedrību "Mazsalacas attīstības projekti", biedrību "Rūjienas novada ģimenes atbalsta centrs "Vārpiņa"", *Camphill* ciematu "Rožkalni" un Norvēģijas *Camphill* ciematu organizāciju realizējusi Islandes, Lihtenšteinas un Norvēģijas finansiāli atbalstītu projektu "Tradicionālās vērtības un jaunas prasmes – sabiedrības ilgtspējīgai attīstībai" (Nr. 2012. EEZ/PP/1/MEC/173).

Projekta īstenošanas laikā no 2014. gada janvāra līdz 2015. gada februārim ir notikuši semināri, meistar-

darbnīcas, pieredzes braucieni un gadskārtu svinību pasākumi Rūjienas, Mazsalacas un Burtnieku novados. Paralēli tam tika organizēti kursi angļu valodas apmācībā un datoranimācijā. Tāpat notika atbalsta pasākumi vecākiem bērnu audzināšanas prasmju veicināšanā, tradīciju un arodu apzināšanā.

Aktivitāšu kopums liekas daudzkrāsains, bet projekta būtība pavisam vienkārša – par izglītības nozīmīgumu, dzīves pamatvērtībām un mūsu prasmēm, ko nododam nākamajām paaudzēm.

Visplašāko atbalstu guva nodarbības, kas bija veltītas veselīgam dzīvesveidam, dārzkopībai un angļu valodai. Savukārt jaunieši radija stāstošas animācijas īsfilmas, darbojās karjeras izaugsmes nodarbībās, praktizējās brīvprātīgajā darbā un pārsteidza sevi, dejojot latvju dančus Ilgas Reiznieces vadībā.

Projekta gadu noslēdza Latvijas Universitātes profesora etnomuzikoloģijā Valda Muktupāvela muzikālā lekcija "Tik parastie, bet noslēpumainie skaņu rīki Latvijā". Pārfrazējot lekcijas nosaukumu, par projektu varētu teikt, ka, no jauna atklājot piemirstās zināšanas un prasmes un ļaujoties jauniem izaicinājumiem, mēs visi kopā stiprinājām ģimenes tradīcijas īpašajā pierobežas mazpilsētu vidē.

Kosmētikas izgatavošana vienlīdz interesē gan mātes, gan meitas.

Latvju danču vakarā nav malāsēdētāju!

Turpretī Valda Muktupāvela stāstījumu par tautas instrumentu spēles nozīmi cilvēka dzīvē klātesošie uz klausīja sēžot un ar lielu uzmanību.

Filcēšanas nodarbībās *Camphill* ciematā "Rožkalni" piedalījās jaunieši ar īpašām vajadzībām.

Vienkāršu stabuli izgatavot un spēlēt var katrs.

Dārkopības darbnīcas *Camphill* ciematā pašu veidotā siltumnīcā.

Veselības kurss "Zāļu sieva" iepazīstina ar pļavas augiem, to garšām un izmantošanu.

Celaiņu izgatavošanas darbnīcā.

Projektu finansiāli atbalsta Islande, Lihtenšteina un Norvēģija, Latvijas valsts un Rūjienas novada pašvaldība.
Par publikācijas saturu atbild biedrība "Oleru muiža".
www.sif.lv; www.eegrants.lv; www.eegrants.org; www.olerumuiza.lv

ATPŪTĀI, ATELPĀI, SMAIDĀM

Saka – īsti draugi uz ceļa nemētājas. Nu, ja godīgi, ar manējiem mēdz visādi gadīties!

No zināšanām vēl neviens neesot nomiris. Var jau būt, tomēr skelets dabaszinību kabinetā liek aizdomāties.

Satiksmes noteikumi gājējiem: zaļais – drīkst iet, sarkanais – vajag skriet.

Sākt dzīvi no jaunas, tīras lapas nav nemaz tik grūti. Daudz grūtāk ir mainīt rokrakstu!

Sieva ir kā tauta... un tauta nekad nav apmierināta un nekad nekļūdās.

Senāk, kad vēl neražoja tualetes papīru, cilvēki vismaz palaikam lasīja.

Sent-Ekziperī komplekss – mēs esam atbildīgi par tiem, kurus laikus neesam pasūtījuši.

Vecāku sapulcē mamma sava dēla solā ieskrāpēja: “Nu tev ir beigas!”

Sieva ar karatē melno jostu – tā ir stipra ģimene, labi audzināti bērni, pieklājīga vīramāte, mīlošs un uzticīgs vīrs.

Gribēju atmest smēķēšanu, bet tad pamanīju, ka patīkamāk ir atmest domāšanu.

Sena ķīniešu gudrība vēsta, ka jebkuru stulbu rīcību var attaisnot ar senu ķīniešu gudrību.

Sievietei nav tādas problēmas, kuru tā nevarētu radīt.

Sievietes domā, ka vīrieši ir stulbi. Vīrieši domā, ka sievietes ir stulbas. Stulbākais ir tas, ka abiem ir taisnība!

Sievietes krūtis – vienīgais gadījums, kad vīrietis spēj koncentrēties uz divām lietām vienlaikus.

Sievietes sapnis – būt sapņu sievietei.

Skolotāja – sieviete, kura kādreiz uzskatīja, ka mīl bērnus.

Sklerozi nevar izārstēt, bet... to var aizmirst!

Skotijā ir vairāk aitu nekā cilvēku. Šodien darbā sajutos kā Skotijā!

Dzīves īstenība: vakar bija par agru, rīt būs par vēlu, bet šodien nav laika!

Slimība ir tāds organisma stāvoklis, kad nav ne mazākās vēlēšanās apēst pat to, ko ārsts kategoriski aizliedzis.

Slinkums jaunībā reizēm nodrošina veselību vecumdienās.

Slavenība – cilvēks, kurš rūpīgi strādājis, lai kļūtu populārs, bet pēc tam valkā melnas brilles, lai viņu nepazītu uz katra soļa.

Slinkie visu dara ātri, lai drīzāk tiktu vaļā no darba. Un turklāt rūpīgi, lai pēcāk nav jāpārtaisa.

Smags darbs nes augļus nākotnē. Jaukas slinkošanas augļus var baudīt tūlīt un tagad.

Smēķēšana ļauj noticeēt, ka tu kaut ko dari, arī tad, kad neko nedari.

Sociāli korekts apzīmējums kreijiem: cilvēki ar netradicionālu roku orientāciju.

Sieva pieiet pie vīra, kurš sēž pie datora:

– Palaid mani arī paspēlēt.

– Dārgā, neesi bezkaunīga! Ņem piemēru no manis. Vai es tev kādreiz esmu prasījis grīdas lupatu, kad tu mazgā grīdu?

– Mīļā, ko tev uzdāvināt dzimšanas dienā?

– Nu nezinu... Varbūt kaut ko tādu, lai, to ieraugot, varu sajūsmā iesaukties: “Oho, Lexus!!”

– Dārgā, še tev 50 eiro un nopērc sev kurpes. Tu taču gribēji!

– Gribēju gan. Bet tu taču nezini, cik tās maksā.

– Toties tu tagad zini!

Kāda ir atšķirība starp vīrieti un bērnu? Gandrīz nekāda. Tomēr bērnu var atstāt mājās vienu ar auklīti...

Šveice sāka ar nažiem. Un tad sāka parādīties gan pulksteņi, gan nauda...

25. APRĪLĪ – LIELĀ TALKA!

26. martā, klātesot Ministru prezidentei Laimdotai Straujumai, tika atklāta 2015. gada Lielās Talkas vietu reģistrācija.

Ikviens Latvijas iedzīvotājs tiek aicināts līdzdarboties talkošanas vietu reģistrācijā, atzīmējot mājaslapā www.talkas.lv vietu, kuru plānots sakopt Lielās Talkas dienā 25. aprīlī.

Laimdota Straujuma klātienē izteica pateicību visiem koordinatoriem, kas organizē talkas reģionos, kā arī augstu novērtēja Lielās Talkas vadītājas Vitas Jaunzemes lomu panākt, ka Lielā Talka ir kļuvusi par visas sabiedrības kustību un pavasara tradīciju. Premjere pauda pārliecību, ka 2018. gadā, kad Latvija svinēs savu 100. dzimšanas dienu, mūsu valsts patiesi varēs pretendēt uz tīrākās un sakoptākās valsts godu. Viņa tāpat ikvienam Latvijas iedzīvotājam atgādināja, ka nevar gaidīt un pašauties uz to, ka kāds cits izdarīs nepieciešamo darbu.

“Šogad talkas uzdevums ir ar Raiņa saukli “Pastāvēs, kas pārvērtīsies” uzrunāt vienaldzīgos,” uzsver Lielās Talkas kustības vadītāja **Vita Jaunzeme**. *“Pat ja cilvēks ir kategoriski pret citu atstāto atkritumu vākšanu vai viņam riebjas stādīt kokus un pat ja ienīst Lielo Talku, bet tomēr grib dzīvot zaļā un tīrā Latvijā, tad vismaz var ienākt www.talkas.lv un nobalsot Zaļajā referendumā, tā dodot mandātu tautas aktīvākajai daļai.”*

Lielā Talka šogad sadarbosies arī ar Latvijas Ārstu biedrību – gan sabiedrības izglītošanā, gan ar veselības aizsardzību saistītos pasākumos ar mērķi aktualizēt ikviena iedzīvotāja veselības uzlabošanu, veicinot saudzīgas attieksmes ieaudzinašanu pret dabu un izpratni par dabas piesārņojuma ietekmi uz cilvēka veselību. Tāpat visi Latvijas iedzīvotāji tiek aicināti vienoties atbalstā iniciatīvai “Zaļais referendums”, kas šogad iezīmē jaunu pavērsieni Lielās Talkas attīstībā. Tā ietvaros ikviens, ieejot mājaslapas www.talkas.lv sadaļā “Zaļais referendums”, var apliecināt savu gribu Latviju veidot kā “zaļu”, veselīgu un ekoloģisku valsti.

Sakosim Latviju un pasauli kopā!

**Logi Latvijā un Slovākijā
Dainas Oliņas un Sniedzes Sproģes foto**

“LOGS”
Mazajā Pils ielā 1, Rīgā, LV 1050, tālr. 6732 6634, 6750 8530